

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΔΕ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 -- ΤΗΛ. 27.689 | 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1958 | ΑΡΙΘ. 8

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Ἐπὶ τῇ εορτῇ τοῦ Πάσχα ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος ἀπηγόμησε πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν τὸ κάτωθι μῆνυμα:

Ἡξίωσεν ἡμᾶς καὶ πάλιν ὁ μέγας Θεός, ἵνα φθάσωμεν εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ ἐν χαρᾷ εορτάσωμεν τὸ θεῖον Πάσχα, τὴν πανευφρόσυτον ταύτην εορτήν. Ἐκατομμύρια εὐσεβῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἐν ἀγαλλιάσει μετέχουσι σήμερον τῆς νίκης καὶ τοῦ θριάμβου, ὁ ὁποῖος πρὸ δύο περίπου χιλιάδων ἐτῶν κατέπληξε τὴν γῆν τῆς Παλαιστίνης καὶ ἐκεῖθεν ἔκτοτε μέχρι τοῦ νῦν κατεκυρίευσεν ἅπαντα τὸν κόσμον.

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸ κορύφωμα τῆς δόξης Αὐτοῦ, ὡς Θεοῦ διὰ τοὺς ἀνθρώπους σταυρωθέντος, διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν δὲ τριήμερου ἐγέρσεως Αὐτοῦ κατανικήσαντος τὴν δύναμιν τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ θανάτου. Ἐλείπειν ἀληθῶς ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἢ ἐγγύησις τοῦ

ὅτι οἱ ἐπίγειοι αὐτοῦ μόχθοι καὶ αἱ προσωπικαὶ θυσίαι δὲν θὰ εἶχον ὡς κατακλείδα τὸν ἀφανισμόν καὶ τὸν αἰώνιον θάνατον. Ἡ Ἀνάστασις δὲ τοῦ Χριστοῦ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐγγύησιν καὶ τὴν ἀκλόνητον βεβαιότητα ἐπραγματοποίησεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν ζῆ ὁ

ἄνθρωπος ὡς μὴ ἔχων ἐλπίδα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ Πάσχα Χριστοῦ καὶ ἐντεῦθεν καὶ μέχρι τοῦ ὕπαρχει ὁ ὁρατός οὗτος κόσμος, κινεῖται καὶ θὰ ζῆ ἐντὸς τῆς πραγματικότητος ὅτι ἐπ' ἀθανασία καὶ αἰωνίᾳ ζωῇ ἐδημιουργήθη.

Ὅθεν ἀποτελεῖ ἡ εορτὴ αὕτη θεμελιώδες κεφάλαιον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Χριστιανοῦ ἀνθρώπου, καὶ πρέπει νὰ γίνῃ ἀντικείμενον μελέτης τοῦ μὴ χριστιανικοῦ κόσμου, τοῦ δουλεύοντος εἰσέτι εἰς τὰ εἰδωλα καὶ τοὺς ψευδεῖς θεούς, τοῦ θεοποιούντος τὴν κτίσιν καὶ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως.

Ἴδου διατὶ τὸ Πάσχα ἀνέκαθεν πανηγυρίζετο μεγαλοπρεπῶς καὶ ὑμνήθη ὅσον

Ὁ Χριστὸς ἐγείρων τοὺς πρωτοπλάστους
(Τμήμα τοιχογραφίας Ἀναστάσεως)

Χεῖρ Φ. Κ.

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΠΑΣΧΑΛΙΟΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΣΕΒΕΣ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ο
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
Θ Ε Ο Κ Λ Η Τ Ο Σ

Πρὸς
 Τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα
 τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Καθ' ὃν χρόνον σύμπας ὁ κόσμος, ὁ κοινοῦ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, συνέχεται ὑπὸ ἀγωνίας καὶ φόβου περὶ τοῦ ἀγνώστου μέλλοντος αὐτοῦ, καθ' ὃν χρόνον αἱ καταπληκτικαὶ ἀνακαλύψεις ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐρεῦνης τρόπον ἐμποιοῦσι διὰ τὴν αὔριον τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ πανευφρόσυνος τοῦ χριστιανικοῦ Πάσχα ἑορτῆ, ἢ βασιλῆς καὶ κυρία αὕτη ἡμέρα, ὡς ἥλιος πάμ-

φωτος καὶ πάλιν ἐν τῇ πορείᾳ τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου ἀνέτειλε καὶ κατηύγασε τῷ φωτὶ τῆς λάμπειας αὐτῆς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.

Ὅπου γῆς κατοικεῖ ὀρθόδοξος χριστιανικός πληθυσμός, πανηγυρίζει σήμερον ἐπὶ τῷ Πάσχα καὶ εἰς ὕμνους πασχαλίους ἐκσπᾶ, καὶ «Χριστὸς ἀνέστη» ψάλλει πᾶσα ἡλικία ἀνθρώπων, καὶ οἱ ἱεροὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ναοὶ πληροῦνται ἀπὸ τοῦ εὐσεβῆς χριστεπώνυμον πλήρωμα, οἱ δὲ ἱεροὶ τῶν ναῶν κώδωνες πανηγυρικῶς κρούονται, μεταβιβάζοντες εἰς τοὺς αἰθέρας τὸ μήνυμα τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Κατέχει ἡ σημερινὴ πανέορτος ἑορτὴ τὰ σκῆπτρα ἀπασι τῶν ἑορτῶν καὶ εἶναι προάγγελος τῆς ἐν τῷ Θεῷ αἰωνίου βασιλείας καὶ χαρᾶς τοῦ ἀνθρώπου.

οὐδεμία ἄλλη μεγάλη τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἑορτῆ.

Παρὰ ταῦτα, παρὰ τὸν λαμπρὸν τοῦ Πάσχα πανηγυρισμὸν, ἡ σημερινὴ ἀνθρωπότης φαίνεται ὡς μὴ ἐμποτιζομένη ὑπὸ τοῦ «καινοῦ πόματος» τῆς ἑορτῆς ταύτης, προστρέχουσα ἐπὶ πηγὰς θολερὰς καὶ βλαπτικὰς. Ζητεῖ τὴν χαρὰν, τὴν ὁποίαν ἀκορέστως διψᾷ, οὐχὶ εἰς τὴν ζωὴν τὴν σύμφωνον πρὸς τὸ θέλημα τοῦ ἀναστάντος Θεοῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν ποικιλώνυμον καὶ ποικιλόμορφον ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας εἶναι ἡ συνοχὴ τῶν ἐθνῶν, ὁ ἀκράτητος ἐξοπλισμὸς, ἢ κατάστασις τοῦ εἰρηνοπολέμου, ἢ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ γνώρισμα τῆς συγχρόνου ἐποχῆς.

Πόσον διαφορετικὴ θὰ ἦτο ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα τῶν χριστιανῶν, καὶ δι' αὐτῶν ὅλου τοῦ κόσμου, ἂν τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἀφίνετο ὑπ' αὐτῶν νὰ εἶναι ὁ φωτοβόλος ὁδηγὸς εἰς τὴν πορείαν τῆς ζωῆς, ἂν τὴν χαρὰν ἐζήτουν μόνον εἰς τὰ παραγγέλματα τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν θρησκείας, Ἀρχηγὸς τῆς ὁποίας εἶναι ὁ δι' ἡμᾶς παθὼν καὶ διὰ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ ἐλευθερώσας ἡμᾶς ἀληθῆς Θεός.

Πεποιθήσαμεν παρὰ ταῦτα, ὅτι ὅσον καὶ ἂν αἱ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀντιτασσόμεναι πονηραὶ τῶν ἀνθρώπων σκέψεις πρὸς στιγμὴν συσκοτίξωσι τὸν ὀρίζοντα τῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσεων τῶν ἀνθρώπων, ἢ φωτοβόλος τοῦ χριστιανικοῦ Πάσχα ἑορτῆ θὰ γίνῃ φορεὺς φωτισμοῦ τῶν ἀγαθῶν σκέψεων τῶν ταγῶν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ μάλιστα τῶν ἐξ αὐτῶν χριστιανῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ κυριαρχῇ ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἀγωνία διὰ τὴν αὔριον, ἀλλὰ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν καὶ πρὸ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ πάθους, ἀλλὰ καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ διεκήρυξε θεοπρεπῶς.

Πεποιθήσαμεν, ἀκόμη, ὅτι ἡ ἀνάμνησις τῆς σημερινῆς κορυφαίας ἑορτῆς θὰ μείνῃ ζωηρὰ εἰς τὴν καρδίαν τῶν Χριστιανῶν, καὶ εἰδικῶς ἢ ἐκ τῆς Ἀναστάσεως ἐκπορευομένη δύναμις καὶ νίκη ἐναντίον τοῦ κακοῦ θὰ ἐπιζητῆται ὑπ' αὐτῶν καθημερινῶς, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν πικριῶν τοῦ βίου, πρὸς ἐμπρέπουσαν εἰς χριστιανὸς χοῦσιν τῆς χαρᾶς καὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς, πρὸς ἀξιοπρεπῆ ἐν παντὶ διαγωγῆν, ἀξιουμένην παρὰ τοῦ ἐγερθέντος Χριστοῦ.

Ἄν ἡ ἡμέρα τῆς ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργίας τοῦ κόσμου εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς Ἱστορίας αὐτοῦ καὶ ἀποτελῆ τὴν ἀφετηρίαν τοῦ χρόνου καὶ τῆς πορείας τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ζωῆς καὶ δὴ τῆς ἀνθρωπίνης τοιαύτης, ἂν ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς ὑπάρξεως τοῦ σημερινοῦ κόσμου θὰ ἀποτελέσῃ σταθμὸν θεμελιώδους σημασίας, ἡ ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸ μέσον τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τοῦ κόσμου καὶ κυριαρχεῖ ὡς φορεὺς τῆς νίκης κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ Ἄδου, καὶ ὡς προάγγελος τῆς ἐν τῷ Θεῷ ἀθανασίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῆς μετὰ τοῦ αἰωνίου Δημιουργοῦ συμβασιλείας αὐτοῦ, ἧς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

«Ἀνάστασιν Χριστοῦ, λοιπὸν, θεασάμενοι, προσκυνήσωμεν Ἅγιον, Κύριον Ἰησοῦν τὸν μόνον ἀναμάρτητον». Ὅσοι κάμπτονται καὶ καταδυναστεύονται ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐνοχῆς ἐνώπιον τοῦ ἁγίου Θελήματος τοῦ Ἐσταυρωμένου Θεοῦ, ἂς προσέλθωσιν εἰς αὐτόν, ἵνα εὗρωσιν τὴν ἄφεσιν, τὴν συγγνώμην καὶ τὸν ἰλασμόν. Ὅσοι σταυροὺς θλίψεων καὶ δοκιμασιῶν εἰς τὴν ζωὴν αὐτῶν φέρουσι καὶ νομίζουσιν, ὅτι ἐξηρτηλήθησαν τοὺς σταυροὺς αὐτῶν βαστάζοντες, ἂς προσέλθωσι καὶ οὗτοι, ἵνα πληροφορηθῶσιν, ὅτι τὸν Σταυρὸν ἡ Ἀνάστασις ἀφεύκτως διαδέχεται, καὶ τοὺς ἱερούς ἀγῶνας αἱ νίκαι καὶ οἱ θρίαμβοι ἐπιστέφουσιν. Ὅσοι μακρὰν τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἄσωτοι υἱοί, καταδαπανῶσι πᾶν πολῦτιμον καὶ ἱερόν, καὶ δὴ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ καὶ πλοῦτον ἠθικὸν καὶ ψυχῆς ἀκεραιότητα καὶ ἀνθρωπίνην ἀξιόπρεπειαν καὶ τιμὴν, ἂς ἐγγίσωσι καὶ οὗτοι τὴν πηγὴν τῆς χάριτος καὶ τοῦ φωτός, τὸν ἀναστάντα Θεόν, διὰ τὴν μεταστραφῶσιν ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πλάνης, τοῦ σκότους καὶ τῆς καταστροφῆς, βαδίσωσι δὲ τοῦ λοιποῦ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, τοῦ φωτός καὶ τῆς σωτηρίας.

Παρήλθον ἀπὸ τῆς μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς ἐκείνης τοῦ ἁγίου Πάσχα ἡμέρας δύο χιλιετηρίδες καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἐκυριαρχήσῃ, διὰ μέσον τῶν ἐτῶν, καὶ ἐνίκησῃ τοῦ πανσθενοῦς χρόνου τὴν δύναμιν. Κατέστη ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ δυνάμεως τῶν ἀναριθμήτων χριστιανῶν, περὶ δὲ τὴν μνήμην τοῦ γεγονότος τούτου περιεστράφησαν ἅπασαι αἱ χριστιανικαὶ γενεαί. Οὐδὲν γεγονὸς εἰς τὴν

παγκόσμιον Ἱστορίαν ἔζησεν ἐν ταῖς ἐπερχομέναις γενεαῖς ὅσον ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε τὸ κέντρον τοῦ ὅλου μυστηρίου τῆς περὶ τὸν ἀνθρώπον οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τῆς Ἐνσαρκώσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς εἰς οὐρανοὺς Ἀναλήψεως, τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν μοναδικὸν σταθμὸν εἰς τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος.

Τί καὶ ἂν ἐπιτυγχάνωσιν οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν, τεραστίας σημασίας κατακτήσεις ἐπὶ τῶν νόμων καὶ τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως; Τί καὶ ἂν κωνχῶνται διὰ τὰ ἐπιτεύγματα αὐτῶν ταῦτα; Τί καὶ ἂν κομπάζωσι διὰ μείζονας ἀνακαλύψεις καὶ ἐπιτυχίας καταπληκτικὰς; Μήπως δι' αὐτῶν ὁδηγοῦνται εἰς τὴν νίκην κατὰ τοῦ θανάτου;

Ἰσταται, κατὰ ταῦτα, ὡς μέγα ὀροθέσιον ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ζωὴν τῶν χριστιανικῶν λαῶν, μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων ἐγωϊσμῶν καὶ τῶν παρεκκλίσεων ἐκ τῆς εὐθείας πορείας. Ἰσταται ὡς φάρος πάμφωτος ἐντὸς τοῦ πελάγους, εἰς τὸ ὁποῖον συστρέφονται οἱ λαοὶ τῆς γῆς, οἵτινες ἐναντίον ἀλλήλων βάλλουσιν ἐπὶ ζημίᾳ πάντων. Πόσαι ἀδικίαι δὲν διαπράττονται καὶ ὑπὸ ἀτόμων καὶ ὑπὸ ἔθνων ἐναντίον ἀλλήλων, καθ' ὃν χρόνον ὁ ἀναστὰς Θεὸς «εἰρήνην ὑμῖν» ἀπευθύνει ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης!

Ταύτης τῆς σεβασμίας ἐορτῆς ἐπωφελοῦμεθα καὶ ἡμεῖς, τέκνα ἡμῶν ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα, ἵνα τὸν πασχάλιον ἀπευθύνωμεν ὑμῖν χαιρετισμόν, καὶ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» μεθ' ὑμῶν ψάλλωμεν, καὶ τὸ πανευφροσύνον τοῦτο γεγονὸς εὐφροσύνως συμπανηγυρίσωμεν.

«Χριστὸς ἀνέστη», ἀδελφοί, καταργήσας τὸν θάνατον καὶ ἐτοιμάσας δι' ἡμᾶς αἰώνιον ἐν οὐρανοῖς βασιλείαν. Μὴ κάμπτεσθε λοιπὸν ὑπὸ τῶν δυσκολιῶν τοῦ βίου, ἀλλ' ἀτενίζετε διὰ παντὸς πρὸς τὸν ἀναστάντα Κύριον, καὶ ἐκεῖθεν θὰ λαμβάνητε βοήθειαν καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ εἰς τὰς ἀγωνίας τῆς ζωῆς. Μετὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, οὐδεμία πικρία, οὐδεμία στενοχωρία, οὐδ' αὐτὸς ὁ θάνατος δύνανται νὰ δαμάσωσι τὴν ψυχικὴν ἀντοχὴν τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν.

Στήκετε ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ ἐλπίδι, καὶ ἔχετε ταύτας ὁδηγοὺς τῆς πορείας τοῦ

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Α'
 ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
 ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. } Πρωτ. 913
 Διεκπ. 353 } Ἀθήνησι τῆ 13 Ἀπριλίου 1958

Παναγιώτατε καὶ θεϊότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμένης Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ ἡμῶν καὶ συλλειτουργὲ Κύριε Ἀθηναγόρα, τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορευόμεν.

Θεϊκῆ ἐμπνεύσει ὁ ἱερός Ψαλμωδός ἐν χαρᾷ καὶ ἐν ἀγαλλιάσει προεκήρυσσε τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐκ νεκρῶν ἐξανάστασιν, εἰπὼν «ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ μισοῦντες αὐτόν». Ἀκολούθως τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀναστάσεως ταύτης προιδῶν, ἐμεγάλωνε τὴν ἡμέραν, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, «αὕτη, λέγων, ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ».

Ὅπως, οὕτε τοῦ Ἡρώδου αἱ φονικαὶ ἐπίνοιαι, οὕτε τῶν Γραμματέων, τῶν Φαρισαίων καὶ τοῦ ἀγνώμονος Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ αἱ ἀνεξάντητοι σφοδραὶ ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ, οὕτε τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας αἱ τελεσιδικιοὶ ἀποφάσεις, οὕτε ὁ φρικτὸς σταυρικός θάνατος, οὕτε οἰαδήποτε ἄλλη δύναμις τοῦ κακοῦ ἠδυνήθησαν νὰ μετατρέψωσι τὸ θεῖον σχέδιον τῆς περὶ τὸν ἄνθρωπον προνοίας καὶ ἀγά-

βίου ὑμῶν, διότι ἄνευ αὐτῶν ὁ βίος καθίσταται μάταιος καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐδὲως διαφέρει τῶν εἰδωλολατρῶν.

Ζήσατε οὐχὶ ὡς νενεκρωμένοι ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' ὡς συζῶντες τῷ ἐγεθῆντι Θεῷ, ὅπως ὁ Θεόπνευστος Ἀπόστολος Παῦλος καθορίζει, λέγων: «ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν· συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καιρῷ ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμαίους 5', 3-4).

Κρατήσατε, ὡς μέχρι τοῦ νῦν κρατεῖτε, πάσῃ θυσίᾳ καὶ πάσῃ τιμῇ τὰ ἱερά καὶ τὰ ὄσια τοῦ ἐνδόξου ἔθνους ἡμῶν, καὶ ἕκαστος, ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς καὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ, ὡς ἐργάζεται πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους. Εἶναι γνωστοὶ οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ θρίαμβοι αὐτοῦ κατὰ βαρβάρων καὶ ἰσχυρῶν λαῶν.

τῆς τοῦ Θεοῦ. Ἀπεδείχθησαν τὰ πάντα ἀνίσχυρα πρὸ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς βουλῆς Αὐτοῦ.

Ὁ δὲ ἡμᾶς παθὼν Ἀντρωτῆς τριήμερος ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, σωτηρίαν δωρούμενος τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ θεῖον δράμα, ὅμοιον τοῦ ὁποῖον αἱ πρὸ αὐτοῦ γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶδον, αἱ δὲ μετ' αὐτὸ δὲν θὰ ἴδωσιν, ἕως τῆς συντελείας τῶν αἰῶνων, συνετέλεσθη, ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις αὐτοῦ, ὡς αὐταὶ πρὸ ἑκατοντάδων ὄλων ἐνικνῶν προεμνήθησαν ὑπ' ἀνδρῶν θεῶν κινουμένων φωτισμῷ.

Ἴδον ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ καταβὰς προσῆλθεν ἐπὶ τὸ μνήμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ «οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη, καθὼς εἶπε» ἀναφωνῶν διαπρῶσι τῇ φωνῇ, διεσάλπισε τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ, ἣτις χαρὰς τὰ πάντα ἐπλήρωσε, καὶ ἦτις εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων ἀναστάσεως.

Ταύτης τῆς κεφαλαιώδους δι' ἡμᾶς πραγματικότητος, ταύτης τῆς κεντρικῆς ἀληθείας τῆς ἀμωμήτου πίστεως ἡμῶν τὴν ἱερὰν ἀνάμνησιν καὶ αἰθρῆς ποιούμεθα κατ' αὐτάς, ἀφάτω ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ. Νικητῆριοι ὄμοιοι, μετὰ τὸ πένθος τῆς προλαβούσης Μεγάλης Ἑβδομάδος, καὶ ὧδαὶ πνευματικαί, ὅπου γῆς ὑπάρχει ὀρθόδοξον χριστεπώνυμον πλήρωμα, δονοῦσι τοὺς αἰθέρας ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς τριήμερου Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Πᾶσα ψυχὴ χριστιανικῆ αἰσθάνεται ἀνεκφραστον θρησκευτικὴν συγκίνησιν ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει τοῦ Υἱοῦ τῆς Παρθένου, καὶ πανηγυρίζει τὸ γεγονός

Διὸ οὐδαμῶς ἀμφιβάλλει πᾶσα Ἑλληνικὴ σύγχρονος ψυχὴ, ὅτι καὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Κυπρίων οἱ καλλίνικοι καὶ ἱεροὶ ἀγῶνες ὑπὸ ἐνδόξου ἐπιτυχίας θὰ στεφθῶσι, τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ, διότι ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποῖαν διασαλπίζει τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον, οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἡρωϊκῶς καὶ ὀσίως διεξάγονται.

Σὺν τῇ ἀναστασίμῳ δὲ χαρᾷ, τὴν ὁποῖαν εὐχόμεθα πᾶσιν ὑμῖν ἀναφαίρετον καὶ διαρκῆ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, δεόμεθα τοῦ Σωτῆρος, ἵνα εὐλογῇ τὰ τίμια ἔργα ὑμῶν, ἵνα ἀπὸ πίστεως εἰς πίστιν καθοδηγῇ ὑμᾶς, ἵνα περιφρουρῇ τὴν ζωὴν ὑμῶν καὶ ἄπειρα τὰ ἐλέη Αὐτοῦ ἐπιδαφιλεύῃ εἰς ὑμᾶς. Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν τῇ 13ῃ Ἀπριλίου 1958.

Διάπυρος εὐχέτης ὑμῶν

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΩΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΟΛΟΓΟΣ

Ἐπὶ τῇ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1957 συμπληρώσει ἑκατονταετίας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Ἑλληνος θεολόγου καὶ δὴ ἐγγάμου κληρικοῦ Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων εἶχεν ἀποφασισθῆ ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἢ ἐκδοσις ἀναμνηστικοῦ τεύχους τοῦ παρόντος περιοδικοῦ, ἀφιερωμένου εἰς τὴν μνήμην τοῦ αἰοιδίμου ἀνδρός, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐκδοσὶν εἶχον δηλώσει, ὅτι θὰ μετείχον δι' ἄρθρου μου περὶ αὐτοῦ ὡς ἐβδομηκοντολόγου, τ. ἔ. ὡς ἐρευνητοῦ τῆς μεταφράσεως τῆς Π. Διαθήκης κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα. Μὴ ἐπιτευχθείσης τῆς συμμετοχῆς μου εἰς τὸ κατὰ τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον δημοσιευθὲν ἀναμνηστικὸν τεύχος, αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν, ἔστω καὶ καθυστερημένως καὶ μεμονωμένως, νὰ ἀποτίσω διὰ τοῦ παρόντος ἄρθρου, ἐλαχίστην συμβολὴν εἰς τὸ μνημέσουν τοῦ ἀνδρός.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἐν ἔτει 1834 ἐκραγείσης σφοδρᾶς συζητήσεως περὶ τῆς τότε κυκλοφορησάσης ἐν Ἑλλάδι μεταφράσεως τῆς Π. Διαθήκης εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἑβραϊκοῦ κειμένου, ὑπὲρ ἧς μεταφράσεως ἐκόπτετο ὁ πρωτοστατήσας εἰς τὴν ἐκπόνησιν αὐτῆς ἕτερος ἐπιφανὴς τοῦ Γένους διδάσκαλος, ὁ καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς καὶ ἀρχιμικροδότης Νεόφυτος Βάμβας, ἐδημοσίευσεν πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ κύρους τοῦ θεωρηθέντος ὡς παραγκωνισθέντος κειμένου τῆς αὐθεντι-

κῆς ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ Βίβλου τῶν Ἑβδομήκοντα (Ο') τὴν ἀγκυδεστάτην «Τετράβιβλον» αὐτοῦ (4 τόμοι περὶ τὰς 4000 σελίδας) «Περὶ τῶν Ὁ ἐρμηνευτῶν τῆς Παλαιᾶς Θείας Γραφῆς» (ἀπὸ 1844—49). Ἐν τῷ μεγίστῳ ἔργῳ τούτῳ, ὅπερ ἀφιερῶθη «τῇ μιᾷ ἁγίᾳ, καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Ὁρθοδόξων», συμφώνως πρὸς τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν πρὸς σύνταξιν, ὁ μέγας ἐκεῖνος διδάσκαλος τοῦ Γένους προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ τὸ μὲν τὴν γνησιότητα τῆς περὶ τῆς γενέσεως τῆς μεταφράσεως τῆς Πεντατεύχου ψευδεπιγράφου ἐπιστολῆς τοῦ Ἀριστέου πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Φιλοκράτην, τὸ δὲ τὴν πλήρη θεοπνευστίαν τῆς μεταφράσεως τῶν Ο', ἧτις, «μία καὶ μόνη πεπίστευται καὶ κεκράτηκε καὶ δι' αἰῶνος κρατήσῃ», πᾶσαν δὲ ἄλλην γεωτέραν ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ μεταφράσιν θεωρεῖ ὡς «ἄθεσμον καὶ ἀνίερρον καὶ τοῖς πατρώοις ἡμῶν διδάγμασιν ἀντιβαίνουσαν» (Α' σελ. ζ'.-ζ'), τοὺς δὲ Ο' ἐρμηνευτὰς ἐκδέχεται ὡς «θεσπεσιωδοὺς καὶ ἱεροφάντας τῶν προφητικῶν τῆς ἀληθείας χρησμῶν καὶ προπόμπους τῶν Ἀποστόλων καὶ οἷον προτελεστάς τῶν μυστηρίων τῆς εὐαγγελικῆς πίστεως» (ἔ.ἀ. σ.ιζ').

Καὶ ἐν μὲν τῷ Α' τόμῳ (ἐκ σελ. κδ' + 662) ἀσχολεῖται περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐρμηνείας τῶν Ο', ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀριστέου, ἧς τὴν γνησιότητα διὰ μακρῶν προσπαθεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ. Ἐν δὲ τῷ Β' τόμῳ (ἐκ σελ. 947) «ἐκτίθησι τὰς

ὡς λύτρωσιν προσωπικῆν, ὡς προοίμιον τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν.

Ὁθεν, τῆς μεγίστης ταύτης καὶ λαμπρᾶς ἑορτῆς ἐπωφελοῦμενοι, καὶ ἐπόμενοι ἱερῷ ἔθει, ἀπὸ τῶν πρωτοχριστιανικῶν αἰώνων ἀρχομένῳ καὶ μέχρις ἡμῶν διήκοντι, ἐπικοινωνοῦμεν ἐν χαρᾷ διὰ τοῦδε τοῦ ἡμετέρου ἑορτίου Γράμματος μετὰ τῆς Ὑμετέρας περιλιμένης Κορυφῆς, ἵνα συγχαρῶμεν Αὐτῇ ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῆς τοῦ Χριστοῦ Τριήμερου καὶ νικηφόρου Ἀναστάσεως, καὶ ἵνα τὸν Πασχάλιον ἀπευθύνομεν Ὑμῶν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν, παρακαλέσωμεν δὲ ὅπως καὶ τοῖς περὶ Ὑμᾶς Σεβασμιωτάτοις Ἱεράρχαις τὰς ἡμετέρας ἑορτίους προσρήσεις διαβιβάσητε εὐαρέστως, καὶ τῇ Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ, Ἡς Θεοῦ εὐδοκίᾳ προΐστασθε, τὸν ἐγκάρδιον καὶ ἀναστάσιμον ἀπευθύνετε ἡμέτερον ἀσπασμὸν, ἐν Χριστῷ τῷ Νικητῇ τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ θανάτου. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δεόμεθα τοῦ Ἀντρωτοῦ ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα, ἵνα τὴν Ὑμετέραν γεραρὰν Παναγιότητα ἐπὶ μήκιστον διαφυλάττῃ ὑγιαίνουσαν καὶ τὸν λόγον τῆς Αὐτοῦ ἀληθείας ὀρθοτομοῦσαν, ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἣν ὁ Κύριος τῷ τιμῷ αὐτοῦ αἵματι περιεποιήσατο.

Διέρεχεται ὄντως ἡ Ἐκκλησία Αὐτῆ τοῦ Χριστοῦ χειμῶνα πραγμάτων. Πολλοὶ δὲ εἰσὶν οἱ ταύτην ἐπι-

βουλεόμενοι καὶ νοθεῖαν τῇ ἀπαξ δοθείσῃ πίστει καὶ παραδόσει ἐπιχειροῦντες ἐγκατασπεῖραι παντὶ σθένει καὶ πάσῃ σπουδῇ. Διὸ καὶ ἀπαραίτητον θεωροῦμεν τὴν στενωτάτην συνεργασίαν τῶν κατὰ τόπους τμημάτων τῆς Μιᾶς ταύτης Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, πρὸς τε ἀντιμετώπισιν τῶν δυσμενῶν περιστάσεων, ὅφ' ὧν κωλυῖται Αὐτῆ, καὶ πρὸς κατίσχυσιν τῆς δυνάμεως τοῦ φωτός ἐναντι τῶν σκοτίων προσπαθειῶν τῶν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας μὲν προερχομένων, οὐκ ὄντων δὲ ἐξ Αὐτῆς, καὶ μὴ εἰδότην τὸ νόημα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ.

Εὐχόμεθα, ἐπὶ πᾶσι τούτοις, ὅπως τὸ ὑπὲρ τὴν τοῦ ἡλίου λαμπρότητα ἀγάξον τὸ στερέωμα φῶς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ φωτίσῃ τὴν διάνοιαν καὶ τὸν νοῦν τῶν ταγῶν τῆς ἀνθρωπότητος, εἰς τὸ λάμπαι αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας Αὐτοῦ, ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς οἰκουμένης.

Καὶ αὐθις δὲ Αὐτὴν κατασπαζόμενοι ἀσπασμῷ καὶ φιλήματι ἀδελφικῆς ἀγάπης, διατελοῦμεν

Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος, Πρόεδρος

Ὅμοια Γράμματα ἐστάλησαν πρὸς πάντας τοὺς Ὁρθοδόξους Πατριάρχας καὶ τοὺς Προέδρους τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

περί τῆς ἑρμηνείας τῶν Ο' γνώμας τῶν ἐναντίων, ποίους τινὰς αὐτοὶ νομίζουσιν ἀληθεῖς ἑρμηνευτὰς τῶν ἐλληνίδων Γραφῶν καὶ τοὺς κυριωτάτους τῶν τῆς ἑρμηνείας σφαλμάτων ἐλέγχους, οὓς ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ περιωθέντος 'Εβραϊκοῦ κειμένου». 'Εν τῷ Γ' τόμῳ (ἐκ σελ. 1031) «διαλαμβάνει περὶ τοῦ 'Εβραϊκοῦ κειμένου τῆς Γραφῆς, ὅπως ἔχει κατὰ φύσιν, ὡς κέκριται παρὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις», «παρενεύει δὲ τὰ εἰκότα καὶ περὶ τοῦ Σαμαρειτικοῦ καὶ τῶν Χαλδαϊκῶν παραφράσεων». 'Εν δὲ τῷ Δ' τόμῳ (ἐκ σελ. 157 + 1088) πραγματεύεται περὶ τῆς «ἀξίας καὶ τοῦ κύρους καὶ τῶν ἐκδόσεων τῆς ἑρμηνείας τῶν Ο' καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀρχαίων ἐλληνικῶν μεταφράσεων» καὶ τέλος, ἐν εἰδει παραρτήματος, πκρατίζονται ἢ τε ἐπιστολὴ τοῦ 'Αριστέου καὶ αἱ σχετικαὶ μαρτυρίαι τοῦ Φίλωνος, τοῦ 'Ιωσήπου καὶ τῶν πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ὡς καὶ προσθήκαι τινες εἰς τοὺς τέσσαρας τόμους.

Καὶ τῆς μὲν πρώτης θέσεως τοῦ συγγραφέως, δηλ. περὶ τῆς γνησιότητος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ 'Αριστέου, εἰς ἣν ἀφιεροῦται ὁλόκληρος ὁ Α' τόμος, παρὰ τὴν καταβαλλομένην συντονωτάτην προσπάθειαν καὶ τὴν ἐπιμελεστάτην ἄμα καὶ ἀγχίνου ἐπιχειρηματολογία, ἥτις στηρίζεται κατὰ μέγιστον μέρος εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Vossius, τοῦ Van Dale καὶ τοῦ Βελλαρμίνου, δὲν ἐπετεύχθη ἢ ἀπόδειξις, ὡς δὲν ἐπετεύχθη οὐδὲ διὰ τῆς ἀμυντικῆς ἐπιχειρηματολογίας οὔτε τῶν παλαιότερων ὑπερασπιστῶν τῆς γνησιότητος τῆς ἐπιστολῆς οὔτε τοῦ Grinfield, μετ' αὐτόν, (Apology for the LXX, 1850). Κατὰ δὲ τὴν σήμερον ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ γνώμην, ἢ ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς, καταγομένη ἀπὸ τοῦ α', ἂν μὴ καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ β' αἰῶνος π. Χ., εἶναι μὲν ψευδεπίγραφος, δὲν στερεῖται δ' ὅμως ἱστορικῆς θάσεως, στηριζομένης ἐπὶ παλαιᾷ παραδόσει, τὸ μυθιστορηματικὸν αὐτῆς περιεχόμενον. Κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἐτὴ ἐνισχύεται ἡ γνώμη, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐπιστολῆς ἐχρησιμοποίησε παλαιότερον ὕλικόν, ὃ δὲ Albright διεπίστωσεν, ὅτι ὁ ἐν αὐτῇ παρατιθέμενος κατάλογος Ἰουδαϊκῶν ὀνομάτων, σχετιζομένων πρὸς τὴν μετάφρασιν τῶν Ο', περιέχει ἀθθεντικὰ ὀνόματα τοῦ γ' π. Χ. αἰῶνος.

'Επίσης δὲν ἀποδεικνύεται οὐδὲ ἡ ἑτέρα θέσις τοῦ σοφοῦ τούτου ἔργου περὶ τῆς θεοπνευστίας τῆς μεταφράσεως τῶν Ο', οὐχ ἥττον ὅμως καταδεικνύεται καὶ κατοχυροῦται τὸ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τῇ 'Ορθόδοξῳ 'Εκκλησίᾳ μέγιστον κύρος τῆς μεταφράσεως ταύτης, θεωρουμένης εὐλόγως ὡς τῆς ἀθθεντικῆς Βίβλου αὐτῆς. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν ἔτει 1951, δι' οὐχὶ εὐκαταφρονήτων ἐπιχειρημάτων, ἀνευεῖθη ἐπὶ τὸ μετριώτερον ἢ γνώμη περὶ θεοπνευστίας τῆς μεταφράσεως τῶν Ο' ὑπὸ δύο ἐγκρίτων ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων τῆς γνωστῆς λαμπρᾶς Ecole pratique d'Etudes Bibliques τῶν Δομινικανῶν τῆς Μονῆς ἀγίου Στεφάνου ἐν 'Ιερουσαλῆμ, τοῦ P. Benoit, ἐν τῇ Festschrift für M. Meinertz (1951, σελ. 41-49), καὶ τοῦ P. Auvray ἐν τῇ Revue Biblique τῆς εἰρημένης Σχολῆς (1951, σελ. 371 ἐξῆς).

'Ὅπως δὴποτε τὸ μέγα τοῦτο ἔργον τοῦ σοφοῦ

καὶ ἀκαταπόνητου ἀνδρός, ἀποτελοῦν μνημεῖον περὶ φιλεργίας, καταπληκτικῆς γλωσσομαθείας καὶ πολυμαθείας, ἐπιστημοσύνης καὶ ἀγχινοῦ καὶ εὐσεβείας, περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὴν νεοελληνικὴν ἐκκλησίαν καὶ θεολογίαν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐβραδεύθη οὗτος ὑπὸ τοῦ τσάρου τῆς Ρωσίας Νικολάου τοῦ Α', διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ ἀγίου Βλαδιμήρου καὶ χρυσοῦ νομισματοσήμου, τιμᾶται δὲ προσηκόντως καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων εὐρωπαϊκῶν εἰδικῶν, οὐ μόνον ἀνυπαρκτόν ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ, ἀλλὰ καὶ εὐφῆμως ἔστιν ὅτι μνημονεύμενον. Οὕτω π. χ. γερμανὸς φιλόλογος τῆς περιωπῆς τοῦ Helbing ἀναφέρει εὐχαρίστως ἐν τῇ ἐαυτοῦ Grammatik der LXX (1907 σελ. III), ὅτι κατ' ὄρθρον ἐν εὐρῇ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Eberh. Nestle ἐν Maulbron τὸ σύγγραμμα τοῦτο, τοῦ ὁποῦ ἐκτιμᾷ τὴν ἀναμφίβητον ἀξίαν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῆς συντάξεως καὶ τῆς μεταφραστικῆς μεθόδου τῶν 'Εβδομήκοντα, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῷ Γ' τόμῳ καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κεφ. ι' - ιγ'. Ἄλλως τε εἰς τὸν τόμῳ τοῦτον ἐβοήθει μεγάλως καὶ ἀποτελεσματικῶς ἡ θαυμαστὴ τοῦ ἀνδρός ἐλληνομάθεια καὶ δὴ καὶ τὸ λεπτότατον ἐλληνικὸν τοῦ γλωσσικῶν αἴσθημα.

Τυχάνει δ' εὐνόητον, ὅτι τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἔχει ἰδιόζουσαν σπουδαιότητα καὶ διὰ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας θεολόγους, οὐ μόνον ὡς περιέχον πολὺ τιμον καὶ μέχρι σήμερον, παρὰ τὰς πολλὰς του ὑπερβολὰς καὶ τινὰς ἀπηρχαιωμένας ἐπιστημονικὰς γνώμας, εὐχρηστον ὕλικόν, ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς Π. Διαθήκης καὶ δὴ καὶ τὴν 'Εβδομήκοντολογία, ἀλλὰ καὶ ἐμμέσως, ὡς χρησιμώτατον πρὸς παρακλήσιν δι' ἐμβριθεῖς καὶ ἐξαντλητικὰς τῶν θεμάτων ἐπιστημονικὰς ἐργασίας, δι' οὓς λόγους καὶ ἐπανειλημμένως ἔχομεν ἀναθέσει φροντιστηριακὰς ἐπ' αὐτοῦ ἐργασίας εἰς τοὺς ἡμετέρους φοιτητὰς. Καὶ νὰ ἔχη τις πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι καὶ περὶ τοσοῦτους ἄλλους ἐκκλησιαστικοὺς τε καὶ φιλολογικοὺς ἀγῶνας καὶ δὴ τσοσάυτα ἄλλα ζητήματα, ἐκκλησιαστικὰ τε καὶ θεολογικὰ καὶ ἱστορικὰ καὶ φιλολογικὰ, μετὰ καταπλησσοῦς ἐνημερότητος καὶ σοφίας καὶ κριτικῆς ὀξυνοῖας, ἐν τισὶ δὲ καὶ ὡς ρηξικέλευθος ἐρευνητῆς, ἡσχολήθη ὁ πράγματι χαλκέντερος ἀνὴρ! Ἄς εἶναι καὶ ἀσφαλῶς καὶ θὰ παραμείνῃ ἀγήρως ἡ μνεία αὐτοῦ!

Π. Ι. ΜΗΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

Πᾶσα τοίνυν γραφὴ θεοπνευστος, πάντως καὶ ὀφέλιμος ὥστε κάλλιστον καὶ ψυχοφελέστατον ἐρευνᾶν τὰς θείας Γραφάς. Ὡσπερ γὰρ δένδρον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων πεφυτευμένον, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τῇ θείᾳ ἀρδευομένη Γραφῇ παίνεται καὶ καρπὸν ὠριμον δίδωσι, πίστιν ὀρθόδοξον καὶ ἀειθαλέσι τοῖς φύλλοις, ταῖς θεαρέτοις ὠραῖζεται πράξεις. Πρὸς τε γὰρ πρᾶξιν ἐνάρετον καὶ θεωρίαν ἀθόλωτον, ἐκ τῶν ἀγίων Γραφῶν ρυθμιζόμεθα πάσης γὰρ ἀρετῆς παράκλησιν καὶ κακίας ἀποτροπήν, ἐν ταῦταις εὐρίσκομεν. Ἐὰν οὖν ὦμεν φιλομαθεῖς, ἐσόμεθα καὶ πολυμαθεῖς.

(Ἰωάννης Δαμασκηνός)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὅτε πρό τινων ἐτῶν συνεζητεῖτο μεταξύ τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Κοπτικῆς ἡ ρύθμισις τῶν μεταξύ αὐτῶν κανονικῶν σχέσεων, ἀμφότεραι ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἀπόψεων ἐπεκαλοῦντο κανόνας τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Αἱ συζητήσεις αὗται διεξήχθησαν κατὰ δύο διαφόρους περιπτώσεις, τὸ μὲν πρῶτον, ὅτε ἀπὸ τὸ 1926, ἀπὸ τὸν θάνατον δηλ. τοῦ Κόπτου Ἀβουνα Ματθαίου, ἤρχισεν ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία νὰ διεκδικῆ τὴν ἀπόκτησιν ἐθνικῆς ἱεραρχίας καὶ τὴν χειραφεσίαν τῆς ἀπὸ τὴν Κοπτικὴν κυριαρχίαν, ἐπ' ἐσχάτων δέ, ὅτε διετύπωσεν ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία παράπονά τινα κατὰ τῆς Κοπτικῆς, διότι παρεγνωρίσθη κατὰ τὴν ἐν Καῖρω πατριαρχικὴν κρίσιν, ἣτις εἶχεν ἀπολήξει εἰς τὸν παραμερισμὸν τοῦ τελευταίου Πατριάρχου Ἰωάσαπ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν ἀνάθεσιν τῆς πατριαρχικῆς ἐξουσίας, πρὸς προσωρινὴν διοίκησιν, εἰς τριμελῆ συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν, ὁπότε ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία διεξεδίκησε νὰ ἔχη καὶ αὐτὴ τὸν λόγον τῆς ἐν τῇ διευθετήσει τῆς κρίσεως. Κατῆλθον τότε ἐξ Αἰθιοπίας εἰς Αἴγυπτον Αἰθίοπες ἐπίσκοποι, οἵτινες μετέσχον τῆς συνεδριάσεως τῆς Κοπτικῆς Συνόδου. Ἡ Σύνοδος ἐκείνη διὰ πλειοψηφίας ἐκινεῖτο ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἐν τῇ Μονῇ Ἀλ—Μοχαρράκ περιορισθέντος Πατριάρχου, ἀλλ' ἐπὶ ἀπογοητεύσει τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας ἡ ἀπόφασις ἐκείνη ἔμεινε γράμμα νεκρὸν.

Οὕτω κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν, θέλουσα ἡ Κοπτικὴ Ἐκκλησία νὰ διακρατήσῃ τὴν ἐπὶ τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας κυριαρχίαν τῆς, ἀπέκρουσε τὰς ἀξιώσεις τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἔχη ὑπὸ Αἰθιοπία Ἀρχιεπίσκοπον (Ἀβουνα) ἐθνικὴν ἱεραρχίαν ἀνάλογον πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς Αἰθιοπίας. Εἰς δικαιολογίαν καὶ ὑποστήριξιν τῆς ἀρνητικῆς τῆς στάσεως ἐπεκαλέσθη κανόνα ὑπ' ἀριθμὸν 42 ἀποδιδόμενον εἰς τὴν Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Ἄλλ' ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία προσεπάθει ν' ἀντικρούσῃ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας ἀντιτάσσουσα, ὅτι ὁ κανὼν οὗτος εἶναι νόθος, ὡς μὴ προελθὼν ἐκ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὡς τοιοῦτος δὲ δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ κανονικὴν βᾶσιν ἐν τῇ συζητήσει, ὥστε νὰ ἐπιμείνῃ τὸ Κοπτικὸν Πατριαρχεῖον εἰς τὰς ἀπόψεις του, ἀρνούμενον νὰ ἰκανοποιήσῃ τὰς δικαίας ἀξιώσεις τῶν Αἰθίοπων. Ὑπερίσχυσα, ὡς γνωστὸν, αἱ ἀπόψεις τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, διὰ δὲ τῆς κατὰ τὸ 1929 χειροτονίας πέντε Αἰθίοπων ἐπισκόπων ὑπὲρ τὸν εἰς διαδοχὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου (Ἀβουνα) Μάτθαίου ἐκλεγέντα Κόπτῃν Κύριλλον, ἐδόθη εἰς αὐτὴν σχετικὴ τις ἰκανοποίησις. Βραδύτερον μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἐν Αἰθιοπίᾳ Ἰταλικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τὴν ἀναστήλωσιν τῆς Αἰθιοπικῆς ἐπανελήφθησαν αἱ συζητήσεις. Ἡ Ἰτα-

λικὴ Κατοχὴ ἐπεδίωκεν ἐν Αἰθιοπίᾳ νὰ κόψῃ τὸν μεταξύ τῆς Αἰθιοπικῆς καὶ Κοπτικῆς Ἐκκλησίας δεσμόν, ἀνάλογον δηλ. πρὸς ὅ,τι ἐπεδίωξεν ἐν τοῖς Δωδεκανήσοις. Θωπεύουσα οὕτως ἡ Ἰταλικὴ πολιτικὴ τὴν φιλοδοξίαν τῶν Αἰθίοπων πρὸς ἐκκλησιαστικὴν ἀνεξαρτησίαν, ἐδημιούργησεν αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν (1939). Τὸ πραξικόπημα τοῦτο τῶν Ἰταλῶν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Κοπτικοῦ Πατριαρχείου ἐν Καῖρω. Ὁ ἀφορισμὸς ἐπεσεῖσθη κατὰ πάντων τῶν συνεργασθέντων καὶ τῶν ἀναγνωριζόντων τὸ νέον τοῦτο ἐκκλησιαστικὸν καθεστῶς. Δὲν ἐβράδυνεν ἡ Αἰθιοπία ν' ἀνακτήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς (1941). Ὑπὸ τὸ νέον καθεστῶς ἐστράφη ἡ προσοχὴ τῶν ὑπευθύνων διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς χώρας καὶ εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν τομέα. Αἱ συζητήσεις ἐπὶ ρυθμίσει τῶν κανονικῶν σχέσεων μεταξύ Αἰθιοπικῆς καὶ Κοπτικῆς Ἐκκλησίας ἀνερεπίσθησαν τὴν φορὰν ταύτην ζωηρότερον. Ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία ἐγένεθη ἐπὶ Ἰταλῶν τὴν ἐκκλησιαστικὴν τῆς ἀνεξαρτησίαν, ὡς ἐκ τούτου, ὑπὸ τὴν πίεσιν πλείων τῶν πραγμάτων, τὸ Κοπτικὸν Πατριαρχεῖον δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν Αἰθίοπων, νὰ ἔχουν Αἰθιοπία πλέον Ἀρχιεπίσκοπον (Ἀβουνα) καὶ ὅσους θέλουν ἐκ τοῦ Αἰθιοπικοῦ Κλήρου Ἱεράρχας. Αἱ νέαι αὗται συζητήσεις κατέληξαν εἰς τὴν δημιουργίαν αὐτονόμου ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος (1948). Ἄλλ' ὡς ἔχουν κατ' οὐσίαν σήμερον τὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα ἐν Αἰθιοπίᾳ, ἡ Ἐκκλησία εἶναι αὐτοκέφαλος de facto καὶ ὄχι de jure. Καὶ κατὰ τὰς γενομένας πάλιν συζητήσεις ἐπεκαλεῖτο ἡ Κοπτικὴ Ἐκκλησία τὸν κανόνα 42 τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἄλλ' οἱ Αἰθίοπες πρὸ πολλοῦ εἶχον ἤδη ἀποκρούσει αὐτὸν ὡς νόθον.

Ὅτε ὅμως κατὰ τὴν πατριαρχικὴν κρίσιν παρεγνωρίσθη ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία, ἐνθαρρυνόμενοι οἱ Αἰθίοπες ἀπὸ τὴν εὐνοϊκὴν μέχρι τοῦδε ἐξέλιξιν τῶν συζητήσεων ὑπὲρ αὐτῶν καὶ βαδίζοντες ἐπὶ κεχαρημένον προγράμματος, διεξεδίκησαν νὰ ἔχουν τὸν λόγον ἐν τῇ διευθετήσει τῆς κρίσεως ταύτης μὲ ἴσα πρὸς τοὺς Κόπτας δικαιώματα.

Διεφαίνεται ἡ τάσις αὐτῶν νὰ ἔχη ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἰσοτιμίαν μὲ τὸν ἀρχηγὸν τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας: ὁ τίτλος τοῦ Πατριάρχου ἐβαυκάλιζεν αὐτούς. Ἀπέβλεπον νὰ ἔχουν αὐτοκέφαλον πλέον Ἐκκλησίαν μὲ ἀρχηγὸν φέροντα τὸν τίτλον τοῦ Πατριάρχου.

Ἡ ἔφεσις αὕτη ἐζήτηε ἔρεσιμα. Ἐνόμισάν τινες, ὅτι τὸ γράμμα τοῦ κανόνος 42, τὸν ὁποῖον ἀπέκρουον αὐτοὶ ἄλλοτε ὡς νόθον, δύναται νὰ ἀποτελέσῃ βᾶσιν κανονικὴν. Ἐπῆλθεν ὁ θάνατος τοῦ Πατριάρχου Ἰωάσαπ. Ἡ προετοιμασία τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐκλογὴν διαδόχου ἐπὶ τῇ βᾶσει νέου ἐκλογικοῦ κανονισμοῦ ὑπεκίνησε τὴν Αἰθιοπικὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἐπω-

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΩΝ ΤΑΛΑΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ(*)

ΙΑ'

Τὰ χαρίσματα, τὰ ὁποῖα λαμβάνει, ἐξ ἀγαθότητος τοῦ Ἁγίου Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, καὶ γενικῶς εἰπεῖν, τὰ διάφορα Ἔθνη, πρέπει νὰ καλλιεργήσουν καὶ πολλαπλασιάσουν πρὸς ὠφέλειαν. Ὡς δὲ ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ἔχοντες χαρίσματα περισσότερα τῶν ἄλλων, οὕτω ὑπάρχουν καὶ Ἔθνη, ἔχοντα χαρίσματα καὶ ἱκανότητας περισσότερας τῶν ἄλλων. Ἄλλ' ὡς οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ τὰ Ἔθνη εἶναι ἴσα καὶ ἴσα, οὐν τῷ χρόνῳ, ἀναπτύσσονται καὶ προάγονται. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔκαυχόντο, ὅτι ἦσαν Ἔθνος ἐκλεκτὸν τοῦ Θεοῦ καὶ περιούσιον, διότι ἦσαν ἀπόγονοι τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων Πατριαρχῶν. Ἄλλ' ὁ Προφήτης καὶ Προδρόμος Ἰωάννης κατέκρινε καὶ κατεδίκασε τὴν

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 137.

φεληθῆ τὴν περίστασιν πρὸς δλοκλήρωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς διὰ τῆς αὐτοκεφαλοποιήσεως. Ὁ καθορισμὸς τῆς στάσεως τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ δημιουργηθσομένη νῆα καταστάσει ἀπετέλεσε περὶ τὸ τέλος τοῦ 1957 ἀντικείμενον συσκέψεως τῆς Αἰθιοπικῆς Ἱεραρχίας ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος, παρισταμένων τοῦ Διαδόχου τοῦ Θρόνου καὶ ἀνωτέρων ἀξιωματοῦχων τῆς αὐτοκρατορίας.

Κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἐπαφὰς ἡμῶν μετ' ἐκπροσώπων τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας ἐτέθη ὑπὸ συζήτησιν ὁ κανὼν, τὸν ὁποῖον ἄλλοτε ἢ μὲν Κοπτικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπεκαλεῖτο, ἢ δὲ Αἰθιοπικῇ ἀπέκρουε, τελευταίως δὲ ἀντιστρόφως ἐγένετο ἢ μὲν Αἰθιοπικῇ ἐπεκαλεῖτο αὐτὸν κατὰ τὸ γράμμα, ἢ δὲ Κοπτικῇ ἀπέκρουε, κατὰ τὸ γράμμα καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα! Εἶναι δὲ ὁ κανὼν οὗτος ὁ ὑπ' ἀριθμὸν 42 ἀναφερόμενος μεταξύ τῶν εἰς τὴν Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῇ Σύνοδον ἀποδιδόμενων. Εὐρίσκεται ἐν τῇ ὑπὸ τὸν τίτλον «Σύνοδος» Αἰθιοπικῆ συλλογῇ κανόνων καὶ ἐν τῇ νομοκανονικῇ συλλογῇ Φέτχ-Νεγκέστ, ἧτις εἶναι μετάφρασις τῆς Κοπτικῆς συλλογῆς Al-Majmou' Assafaoui, ἣν συνεπίλησεν ὁ Ἰπν-ἔλ-Ἀσσάλ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ Αἰθιοπικοὶ κύκλοι, βασιζόμενοι εἰς ἅς ἔχουσι κανονικὰς συλλογὰς, ἔχονται τῆς γνώμης, ὅτι ἢ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος συνέταξε 82 κανόνας, ἐδέησε νὰ γνωρίσωμεν εἰς αὐτούς, ὅτι ἢ Σύνοδος αὐτὴ μόνον εἴκοσι κανόνας ἐξέδωκεν, οἱ δ' ἀποδιδόμενοι εἰς αὐτὴν ἐπὶ πλέον εἶναι νόθοι καὶ ἀπόκρυφοι. Ἄλλ' ἐγείρεται τὸ ζήτημα πῶς ὑπεισηλθον οἱ νόθοι οὗτοι κανόνες εἰς τὴν Αἰθιοπίαν καὶ πῶς ἐπεκράτησαν ἐν τῇ Αἰθιοπικῇ Ἐκκλησίᾳ μέχρι σήμερον.

Ἡ ἐξήγησις αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης μελέτης. Πρὸ αὐτῆς ὁμῶς ἐκρίναμεν σκόπιμον νὰ προτάξωμεν γενικὰ τινα περὶ τῆς ἐν Μ. Ἀνατολῇ γενέσεως τῶν εἰς τὴν Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῇ Σύνοδον ἀποδιδόμενων τούτων κανόνων.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ἀξώμης ΝΙΚΟΛΑΟΣ

τοιαύτην καύχησιν, λέγων πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ Σαδδουκαίους, ὧν πολλοὶ προσήρχοντο πρὸς αὐτόν, «Γεννήματα ἐχιδῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμᾶς φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; Ποιήσατε οὖν καρπὸν ἀξίον τῆς μετανοίας καὶ μὴ δόξετε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ» (Μαθθ. γ', 7-10). Ὑπάρχουν Ἔθνη ἀπολιτιστα, βάρβαρα, ἀλλὰ διὰ τῆς παιδείας καὶ ἐργασίας καὶ δὴ καὶ μάλιστα τῆς ζωογόνου θρησκείας μορφώνονται καὶ ἐκπολιτίζονται καὶ ἀποβαίνουν ζῶντα καὶ ὠφέλιμα. Τοῦτο ἀποδεικνύει ἡ ἱστορία. Ἐντεῦθεν ἦκιστα πρέπει νὰ ὑπερηφανεῖται Ἔθνος τι καὶ νὰ ζητῆ τὴν ὑποδούλωσιν ἄλλου Ἔθνους, κατωτέρου δὴθεν κατὰ τὸν πολιτισμὸν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει: «Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν» (Ρωμ. ιβ', 3-4). Naί· τὸ ἀδίκον Ἔθνος δὲν εἶναι, ὄχι, πεπολιτισμένον, ὅταν διὰ τῆς ὕλικῆς δυνάμεως καταστρέφη καὶ υποδουλώνη ἄλλο χάρην ὕλικῶν ἀγαθῶν. Δυστυχῶς τοιαῦτα Ἔθνη ἐπήρξαν, πάλαι τε καὶ νῦν, Ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐγείρουν πολέμους, ἀνευ αἰτίας, καὶ καταστρέφουν δι' ἀπαισιῶν μηχανημάτων, ἄλλα Ἔθνη. Ἡ κτηνώδης ὁμῶς βία εἶναι προσωρινή.

Ἡ κτηνώδης βία κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἀτόμων καὶ λαῶν εἶναι εἰδεχθῆς θεωρία, τὴν ὁποῖαν ἀνέπτυξαν ἄλλοι τε καὶ ὁ Γερμανὸς φιλόσοφος Νίτσε. «Στήτε ἀτρόμητοι, λέγει. Μὴ ἐνδίδετε εἰς τὸν οἶκτον, εἰς τὸ ἔλεος, εἰς τὴν ἀγάπην. Πνίξτε τοὺς ἀσθενεῖς. Παιτῶντες ἐπὶ τῶν πτωμάτων των, ἀνέλθετε ὑψηλότερον, εἰσθε τέκνα ἡνωτέρου γένους. Τὸ ἰδεῖν ἔσας ἔστω ὁ ὑπεράνθρωπος». Διονύσιος, ὁ τύραννος Συρακουσῶν, Ἡρώδης, Νέρων, Βοργίας, ἰδοὺ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἰδεῶν τοῦ Νίτσε. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρόδοσις, ὁ πολιτισμὸς, τὸν ὁποῖον ἐπαγγέλλονται.

Ἡ ἀληθὴς ἀξία καὶ τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον προσώπων τε Ἐθνῶν εἶναι ἢ ἐξυψηλότερις αὐτῶν, ἢ ἀνύψωσις εἰς πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν τελειότητα. Ἡ τοιαύτη ἀνύψωσις δὲν γίνεται διὰ τῆς ἀσεβοῦς γνώσεως καὶ ἐπιστήμης, ἀλλὰ διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ ὑψηλῶν διδασκαλιῶν τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης καὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ Ἑλλάς, μετὰ τῶν Ἐθνῶν, ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ σπουδαῖα χαρίσματα, φυσικὰ τε καὶ πνευματικά. Ταῦτα δὲ ἀνέπτυξε καὶ ἐκαλλιέργησε καλῶς καὶ χρησίμως καὶ οὕτως ἐγένετο μέγα ἔθνος. Ἡ Ἑλλάς, γενικῶς εἰπεῖν, εἶναι ὁ Προμηθεὺς τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ φιλόσοφος πρᾶξις τοῦ γενάρχου τῶν Ἑλλήνων εἶναι πιστὴ διατύπωσις τῆς φιλανθρωποῦ διαθέσεως καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐν τῇ πολυκυμάντῳ αὐτοῦ ἱστορίᾳ. Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ, ἀναπτύξασα τὰ σπέρματα τῆς δραστηριότητος καὶ εὐφυίας καὶ φιλοπονίας, αἰσθάνεται, ὡς κυριώτατον αὐτῆς σκοπὸν τὸ ὑπερ τῶν ἄλλων ζῆν καὶ τοῖς

ἄλλοις βοηθεῖν. Ὁ ποιητής Μένανδρος λέγει· «τούτ' ἔστι τὸ ζῆν, τὸ μὴ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μόνον ἀλλὰ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ζῆν». Ἀνεφάνησαν καὶ ἄλλα Ἔθνη, ἀλλὰ ἀνέπτυσαν μᾶλλον τὴν ὀλικὴν δύναμιν ἐπὶ βλάβῃ ἄλλων, διότι θεμελιῶδες ἐμβλημα ἐγένετο τὸ δίκαιον καὶ ἡ δύναμις τοῦ ἰσχυροτέρου, ὡς λέγεται ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ περὶ τοῦ Ἰσμαήλ. «Αἱ χεῖρες τοῦ ἐνὸς ἐπὶ πάντων καὶ πάντων ἀφ' ἐνός» (Γεν. ιστ', 11).

Τὰ Ἔθνη, ἀναπτυχθέντα, δύναται νὰ εὐημερήσουν καὶ προαχθοῦν, ἐὰν στηρίζονται ἐπὶ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ πνευματικῶν ἰδανικῶν. Τὰ διάφορα χαρίσματα, ἐξαγιαζόμενα ὑπὸ τοῦ καθαρῶ πνεύματος τοῦ Εὐαγγελίου, ἀποβαίνουν δυνάμεις εὐεργετικὰς τῆς κοινωνίας καὶ τῶν Ἔθνῶν. Ὡς δὲ τὸ ἐλάχιστον μέλος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἥκιστα εἶναι ἄχρηστον, τὸνναντίον εἶναι ἀναγκαῖον καὶ ὠφέλιμον πρὸς κανονικὴν λειτουργίαν καὶ ζωὴν, οὕτω καὶ τὰ μικρὰ Ἔθνη εἶναι ὠφέλιμα καὶ δὴ πολλάκις ὠφελιμώτερα τῶν μεγάλων καὶ ἰσχυρῶν. «Τὰ δοκούντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστι» (Α' Κορινθ. ιβ', 23) Μικρὸν ἦτο τὸ Ἔθνος τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ἀνέπτυξε μεγάλας ἰδέας καὶ ἐδημιούργησε θρησκείαν θείαν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἔθνους τούτου διεδόθησαν αἱ ὑψηλαὶ ἀλήθειαι καὶ ζωογόνοι τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τῶν θεοκηρῶν Ἀποστόλων, οἵτινες ἀνέπτυξαν καὶ ἐξεπολίτισαν τὴν ἀνθρωπότητα. Μικρὸν ἦτο τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀνέπτυξεν ὑγιεῖς ἀρχὰς καὶ διδασκαλίαν καὶ ἀνεφάνησαν σοφοὶ καὶ φιλόσοφοι, οἵτινες, ὡς φωστῆρες φωτεινοί, ἀναλάμπαντες, ἐφώτισαν καὶ φωτίζουν τὸν κόσμον καὶ ὀδηγοῦν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ. Τὰ μεγάλα Ἔθνη τὸνναντίον τῆς Ἀσίας ἦσαν δοῦλα, ἔμειναν στάσιμα καὶ ἡ δὲν ὠφέλησαν ἢ ἐβλάψαν ἄλλα Ἔθνη.

Ὡς οἱ καθ' ἕκαστον ἀνθρωποὶ, εἰς οὓς «ἔδωκεν ὁ Θεὸς δόματα», ὀφείλου νὰ χρησιμοποιοῦσιν αὐτά, οὕτω καὶ τὰ Ἔθνη. Οἱ κρύπτοντες τὰ χαρίσματα ἢ διαστρέφοντες αὐτά, τιμωροῦνται. Καὶ τὰ Ἔθνη, κρύπτοντα ἢ διαστρέφοντα τὰ χαρίσματα, τιμωροῦνται καὶ δὴ καὶ μάλιστα ἐξαφανίζονται, ὡς ἐξηφανίσθησαν τόσα Ἔθνη, ὡς ἄχρηστα ἢ καὶ βλαβερὰ. «Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καί, ὃ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ» (Ματθ. κε', 29). Ἡ θεία Πρόνοια, ἣτις «πόρρωθεν καταβάλλεται τῶν μεγάλων πραγμάτων τὰς ὑποθέσεις» (Γρηγ. Ναζν. εἰς Ἀθαν. κ', 2), διδὲ ἐνὶ ἐκάστῳ τὰ χαρίσματα, οὐχὶ ἀθαιρέτως, ἀλλὰ διότι γνωρίζει πῶς θὰ χρησιμοποιοῦσιν αὐτά. Ὁ Σαῦλος ὁ Ταρσεὺς ἦτο φοβερὸς δρώκτης τῆς ἀγίας πίστεως, ἦτο τὸ φόβητρον τῶν πιστῶν καὶ ὡς λέγει «καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπύρθε αὐτήν» (Γαλ. α', 13), ἀλλ' ὁ Παντογνώστης Θεὸς ἐγνώριζεν, ὅτι ὁ διώκτης οὗτος θὰ γίνῃ ὁ μέγας ὑποστηρικτὴς τῆς ἀληθείας καὶ ἀκλόνητος στύλος αὐτῆς. Ἐγνώριζεν ὅτι ὁ πολέμιος Σαῦλος θὰ γίνῃ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Διὰ τοῦτο προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ Ἀποστολικὸν ἀξίωμα καὶ ὀνομάζεται ὑπ' αὐτοῦ «σκευὸς ἐκλογῆς τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἐνώπιον

Ἐθνῶν καὶ Βασιλέων, υἱῶν τε Ἰσραὴλ» (Πράξ δ' 15). Οἱ ἀλειτουργοὶ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Κυρίου ν' ἀκολουθήσουν αὐτῷ καὶ νὰ γίνουν ἀλειτουργοὶ ἀνθρώπων» (Ματθ. δ' 19 - 22).

Οἱ ἐργαζόμενοι πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς εἶναι, ἀσύγκριτον ὄσον, τιμιώτεροι τῶν ἄλλων, διότι ἡ μόρφωσις καὶ διαπαιδαγώγησις τῶν ἀνθρώπων συντελοῦν εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν σωτηρίαν. Πατρίς τῆς σοφίας εἶναι ἡ Ἑλλάς. Ἀλλὰ τίνες τῶν σοφῶν ὠφέλησαν τὴν Ἑλλάδα; Ὁ Σωκράτης, ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Πλάτων καὶ ὁ ἀγαθὸς Πλούταρχος καὶ οἱ λοιποὶ τῆς σεμνῆς σοφίας ἐργάται καὶ τῆς χριστιανικῆς σοφίας οἱ πρόδρομοι ἢ ἡ τῶν Ἐπικουρεῶν ἀγέλη καὶ οἱ ἀσεβεῖς Διαγόροι καὶ εἴ τις ἄλλος κατ' αὐτὴν ἀνεφάνη τῶν παλαιῶν δυστυχῶν συνεργῶν καὶ τῶν νεωτέρων ψευδοσόφων ὁμότεχος;

Δυστυχῶς ὑπάρχουν ἀνθρωποὶ ἢ κρύπτοντες τὰ χαρίσματά των ἢ μεταχειριζόμενοι αὐτὰ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διὰ συγγραφῶν ἢ ἄλλων μέσων. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ὑλόφρονες ἢ οἱ ἀσεβεῖς μυθιστοριογράφοι, οἵτινες διδάσκουν διδασκαλίαν ὑλιστικὰς ἢ παριστάνοντες τὴν κακοήθειαν ἐπιχαρίτως. Αὐτοὶ ὄλην τὴν εὐφυΐαν των ἢ εὐφράδειαν ἢ ἰκανότητα ἄλλην μεταχειρίζονται πρὸς βλάβην τῆς κοινωνίας καὶ φιλοσοφοῦντες ἀφιλοσόφως καὶ ἀσεβῶς συντελοῦν εἰς τὴν διαφθορὰν καὶ συντριβὴν τῶν κοινωνιῶν. Πᾶν σύστημα τῆς φιλοσοφίας ἢ ἄλλης ἐπιστήμης, μᾶλλον δὲ ψευδοσοφίας, τὸ ὅποιον διεγείρει ἀμφιλογίας ἢ πυρρωνισμοὺς ἢ ἀπ' εὐθείας κατεξανίσταται πρὸς τὰς διδασκαλίαν καὶ ἀρχὰς καὶ πᾶσαν ἀπλότης τῆς θεοπαραδότου πίστεως διδασκαλίαν, βλάπτει μεγάλως καὶ δὴ τὴν ἀπλήν νεότητα καὶ ὀφείλου νὰ φεύγουν, ὡς θανατηφόρων Σειρήνων φωνήν, οἱ ἀνθρωποὶ, ἂν θέλουσιν τὴν εὐτυχίαν των καὶ τὴν πρόοδον τοῦ Ἔθνους. Πολλοί, πάλαι τε καὶ νῦν, ἐκ κουφότητος καὶ φιλοδοξίας ἢ διαφθορᾶς τῆς καρδίας, ἐδίδαξαν διδάγματα κατὰ τῆς ἀληθείας, οἱ Βολταίροι καὶ Ρενάν, Βύχγερ καὶ Χαϊκελ, Νίτσε καὶ Μάρξ. Βεβαίως μᾶτην ὁ Ἄδης ἀνοίγει τὰ στόματα αὐτῶν, ὡς πύλας ὀλέθρου κατὰ τῆς ἀληθείας· ἀλλ' ὁμως διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν πολλοὶ πολλάκις πολλαχοῦ ἀπατῶνται ἀπάτην δεινὴν καὶ ὑποσκελίζονται ὑπὸ τοῦ ψεύδους καὶ εἰς τὰ φρονήματα καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Φεύγωμεν ἀπ' αὐτῶν. «Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος» (Α' Τιμ. στ', 3).

Ὁ Μεσσηνίας ΠΟΛΥΚΑΡΙΠΟΣ (+)

«Οὐδεμιᾶς δεῖται βοηθείας ἢ τῆς ἀληθείας ἰσχύς, ἀλλὰ κἂν μυρῖους ἔχη τοὺς σβεννύοντας αὐτήν, οὐ μόνον οὐκ ἀφανίζεται, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἐπηγεράζειν ἐπιχειροῦντων φαιδροτέρα ἄνεισι, τῶν κοπιόντων ἑαυτοὺς καταγελῶσα».

(Ἱερὸς Χρυσόστομος)

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ(*)

Ειδικώτερον, περαιτέρω, ὡς πρὸς τὸν τρόπον τοῦ προσεύχεσθαι, ἢ προσευχῆ πρέπει νὰ συνοδεύηται ὑπὸ ζώσης πίστεως, ὑπὸ ταπεινώσεως, ὑπὸ εὐλαβείας, καὶ νὰ ἔχη τὸ ἔμμονον, νὰ μὴ εἶναι παροδικὴ ἐνασχόλησις. Μόνον ὑπὸ τοιούτους ἱεροὺς ὄρους καὶ ἀγίας προϋποθέσεις θαυματουργεῖ ἡ προσευχῆ, ὁ δὲ προσευχόμενος λαμβάνει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ζητεῖ.

Ὅταν δοθῇ ἡ καρδιά εἰς τὸν Θεὸν ἐν τῇ προσευχῇ, τότε ὡς ἀντίδοσις ἀκολουθεῖ ἡ ἐπίτευξις τοῦ ποθουμένου. Ὅταν, πάλιν, ἐν βαθεῖα ταπεινώσει καὶ ἐν συντριβῇ τελῆται ἡ προσευχῆ, καὶ ἐν ἀπλότητι καρδίας ἡ δέησις πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Ὑψίστου ὡς θυμίαμα εὐδοσιμὸν ἀνέρχεται, τότε καὶ αὐθις ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει «ὕπερκερισσοῦ» ἐκεῖνων, διὰ τὰ ὁποῖα ἐκτενῶς προσεύχεται.

Ἐκτενῶς προσεύχεται. Ἡ φράσις αὕτη περικλείει ἕτερον ἀπαραίτητον ὄρον τοῦ δεόντως προσεύχεσθαι, καὶ εἶναι ὡς γνωστὸν ἐπιταγὴ τοῦ ἱεροῦ Ἐδαγγελίου. Ὁ μέγας Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ θεόπνευστος μεγαλοκήρυξ τοῦ Ἐδαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐνομοθέτησε τὸν ἀπαραίτητον ὄρον τοῦτον τοῦ ἀξίως προσεύχεσθαι, ἔχων πηγὴν τῆς ἐμπνεύσεως αὐτοῦ τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος, ὡς προανεφέρθη, ἔζησεν ἐπὶ τῆς εὐεργετῶν καὶ προσευχόμενος, καταλιπὼν οὕτω ὑπογραμμὸν καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, ἵνα ἀκολουθῶμεν τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ.

Ἀδιάλειπτον προσευχὴν ἀπαιτεῖ ἡ ζωὴ ἡμῶν, ὅπως ἀδιάλειπτος εἶναι ἡ λειτουργία τῆς ἀναπνοῆς. «Ἐν ἐσπέρᾳ καὶ πρωῇ καὶ μεσημβρία καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐλογησὼ Σε, Κύριε», ψάλλει ὁ εὐλαβὴς χριστιανός. Ὁ δὲ ἱερός Χρυσόστομος «εἰπέ μοι —λέγει— πῶς ὄφει τὸν ἥλιον, μὴ προσκνήσας τὸν πέμποντα τοῖς σοῖς ὀφθαλμοῖς γλυκῦτατον φῶς; Πῶς ἀπολαύσεις τραπέζης, μὴ προσκνήσας τὸν τοσοῦτων ἀγαθῶν δοτήρα καὶ χορηγόν; Μετὰ ποίας ἐλπίδος ἐπὶ τὸν τῆς νυκτὸς ἡξίαι καιρόν; Ποίους προσδοκᾶς δνειρασιν ὀμιλῆσαι μὴ τειχίσας σεαυτὸν προσευχαῖς, ἀλλ' ἀφύλακτος ἐπὶ τὸν ὕπνον ἐλθῶν, εὐκαταφρόνητος καὶ εὐάλωτος τοῖς πονηροτάτοις δαίμοσιν ἔση, οἱ περιέρονται συνεχῶς καιροφυλακτοῦντες ἡμᾶς, τίνα λαβόντες γυμνὸν προσευχῆς ἀναρπάσαιεν ὀξέως. Ἄν μὲν οὖν ἴδωσιν ἡμᾶς πεφραγμένους ταῖς προσευχαῖς, ἀποπηδῶσιν εὐθέως, ὥσπερ λησται καὶ κακοῦργοι, πρὸς τῇ κεφαλῇ τοῦ στρατιώτου ξίφος ὀρώντες κρεμάμενον»¹⁷.

Κατὰ ἓνα μυστικὸν Ρῶσον συγγραφέα, «ἀδιάλειπτος ἐσωτερικὴ προσευχῆ εἶναι ἡ ἀδιάπτωτος ἐπιθυμία τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὸν Θεόν. Διὰ νὰ ἐπιτύχη δὲ τις εἰς αὐτὴν τὴν ἀσκησιν, ἡ ὁποία πληροῖ τὴν ψυχὴν ἀπὸ παρηγορίας, πρέπει νὰ προσεύχεται εἰς τὸν Θεὸν περισσώτερον, ἵνα ὁ Θεὸς διδάξῃ αὐτὸν πῶς νὰ προσεύχεται ἀδιαλείπτως. Προσεύχου πολὺ

περισσώτερον, πολὺ περισσώτερον θερμῶς»¹⁸. Ἄλλοτε δὲ ἀριστέως ἐν τῇ προσευχῇ, ἄγιοι ἀνῆρ, τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι συνιστῶν, λέγει τὰ ἐπόμενα. «Ὁ θέλων καθαρίσαι τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν, τῇ μνήμῃ τοῦ Κυρίου διαπαντὸς ἐκπυροῦτω αὐτήν, τοῦτο μελέτην μόνον καὶ ἔργον ἀπαστον ἔχων. Οὐ γὰρ ποτὲ μὲν εὔχεται δεῖ, ποτὲ δὲ μὴ, τοὺς τὴν ἑαυτῶν σαρκίαν ἀποβαλεῖν ἐθέλοντας, ἀλλ' αἰετὶ τῇ προσευχῇ σχολάζειν. ὃν τρόπον γὰρ ὁ θέλων καθαρίσαι χροσίον, ἐὰν πρὸς βραχὺ τὸ πῦρ ἐάσῃ σχολάσαι τοῦ χωνευτηρίου, σκληρίαν πάλιν τῇ καθαιρουμένῃ ὕλη ἐμποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ ποτὲ μὲν μεμνημένος τοῦ Θεοῦ, ποτὲ δὲ μὴ. Καὶ ὡσπερ ὁ σιδήρος πυρούμενος μεταμορφοῦται εἰς τοῦ πυρὸς τὴν θέαν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς φωτίζεται ἐκ τῆς αἴγλης τοῦ θείου πυρὸς καὶ φωτοειδῆς ὄλος καὶ ἐξαστραπτῶν γίνεται»¹⁹. Μὴ δὲ νομισθῇ ὅτι τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι εἶναι ἔργον μόνον τῶν μοναχῶν ἢ τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν. Τοιοῦτός τις ἰσχυρισμὸς μαρτυρεῖ νοθείαν τῆς γνησίας χριστιανικῆς διδασκαλίας περὶ προσευχῆς. Ὅπως αἱ οἰζὺν τροφοδοτοῦν τὸ δένδρον, οὕτω καὶ ἡ προσευχὴ τροφοδοτεῖ τὴν ψυχὴν. Φαντασθῶμεν πρὸς στιγμὴν μὴ παροχῆν χυμῶν ἀπὸ μέρους τῶν οἰζῶν. Μαρασμὸς ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει καὶ ξηρότης ἀφανίζουσι τὸ δένδρον ἢ τὸ φυτόν. Οὕτω πῶς ἐξηγεῖται ὁ πνευματικὸς μαρασμὸς καὶ θάνατος ἀνθρώπων τινῶν. Αἰτία αὐτῶν εἶναι τὸ μὴ προσεύχεσθαι ἀδιαλείπτως.

Εἶναι, περαιτέρω, ἀξία ἐξάρσεως τὰ παραδείγματα ἁγίων ἢ ἐναρέτων καὶ σοφῶν ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον ἐνετρέφον ἐν τῇ προσευχῇ καθ' ὅλην τῆς ζωῆς αὐτῶν τὴν διάρκειαν, ἀλλὰ καὶ ἀπέθανον προσευχόμενοι. Γνωστὸν βεβαίως εἶναι τὸ ὅτι οἱ ἄγιοι Μάρτυρες τῆς ἀμωμήτου πίστεως ἡμῶν, καιόμενοι καὶ ποικιλοτρόπως βασανιζόμενοι καὶ θανατούμενοι προσήρχοντο, τῆς θερμῆς αὐτῶν προσευχῆς ἀναμιγνυομένης μετὰ τῶν αἱμάτων τῆς σφαγῆς αὐτῶν. Γνωστὸν εἶναι ἐπίσης τὸ ὅτι πολλοὶ μελετηταὶ καὶ ἐρευνηταὶ τῶν ἐν τῇ δημιουργίᾳ μεγαλειῶν τοῦ Θεοῦ, προσήρχοντο μετὰ πᾶσαν ἀνακάλυψιν τῆς σοφίας καὶ προνοίας Αὐτοῦ, αἱ ὁποῖαι διέπουν τὸν κόσμον.

Ἡ προσευχὴ δὲν πρέπει κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν καὶ μόνον νὰ εἶναι τὸ τέκνον τοῦ φόβου καὶ τὸ ὄπλον πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δυσκολιῶν τῆς ζωῆς. Πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀπότοκος τῆς βαθείας ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Θεόν, ἡ ὁποία ἀγάπη «ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει», ὅπως ἀποφθέγγεται ὁ Ἐδαγγελιστὴς τῆς ἀγάπης²⁰.

Ἡ προσευχὴ γίνεται ὕφ' ἐνὸς ἐκάστου κεχωρισμένως, ἢ τῇ συμμετοχῇ τῶν μελῶν τῆς οικογενείας ἐν τῷ οἴκῳ, ἢ κατὰ τὴν δημοσίαν λεγομένην λατρείαν ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν. Τὸ ἀδιαλείπτως δὲ προσεύχε-

18. «Οἱ περιπέτειες ἐνὸς προσκνητοῦ», μετάφρασις Ἀρχιμ. Π. Καρνανικόλα, Ἀθήναι, Β' ἔκδοσις, σ. 9-10.

19. Ἐδεργετικός, Βιβλίον Δ', Ἀθήναι 1900, σ. 47.

20. Α' Ἰωάννου 4,18.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 141, τοῦ προηγ. τεύχους.
17. Λόγος περὶ προσευχῆς.

σθαι συμπεριλαμβάνει καὶ τὰς τρεῖς ταύτας περιπτώσεις.

Ἰδιαιτέρως ὁμοῦς ἡ δημοσία λατρεία, ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν, εἶναι τὸ ἐπιστέγασμα, καὶ πρωτίτως τὸ θεμέλιον τῶν ἡμετέρων ἀτομικῶν καὶ οἰκογενειακῶν προσευχῶν, τὸ Α καὶ τὸ Ω τῶν δεήσεων ἡμῶν.

Εἰδικώτερον δὲ τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τὸ ὁποῖον τελεσιουργεῖται ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, παρέχει εἰς τὸν προσευχόμενον τὴν χάριν καὶ τὸν ἁγιασμόν, τὰ ὁποῖα ἀπορρέουσιν ἀπὸ τὴν ὁλόσωμον παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Θεῖᾳ Εὐχαριστίᾳ.

Ὁ μυστικὸς συγγραφεὺς Θωμᾶς Κεμπήσιος, μία ἁγία προσωπικότης, εἰς τὰς κατωτέρω φράσεις αὐτοῦ, συμπεριέλαβεν ἀθανάτου κήρους διδασκαλίαν περὶ τῆς προσευχῆς, κατὰ τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, καὶ μάλιστα περὶ τῆς κοινωνίας αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πιστοῦ: «... Ἴδου —λέγει— Σὺ ὁ ἴδιος, Θεέ μου, εἶσαι παρὼν ἐνώπιόν μου ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, Σὺ ὁ Ἅγιος τῶν Ἁγίων, ὁ Δημιουργὸς τῶν ἀνθρώπων, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἀγγέλων! Εἶσαι παρὼν ὁλόκληρος, ὡς Ἰησοῦ Χριστέ, ἀληθὴς Θεὸς καὶ ἀληθὴς ἄνθρωπος. Ὁ θαυμασία κεκρυμμένη χάρις τοῦ Μυστηρίου, τὴν ὁποῖαν γνωρίζουν μόνον οἱ πιστοὶ ὑπηρέται τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν ὁποῖαν οἱ ἄπιστοι καὶ δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας δὲν δύνανται νὰ δοκιμάσουν»²¹.

Εἶναι, κατὰ ταῦτα, ἐξὼφθαλμος ἢ ἀστάθμητος ἀξία, τὴν ὁποῖαν ἔχει ἡ συμμετοχὴ τοῦ Χριστιανοῦ εἰς τὴν κοινὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς λατρείαν, καὶ εἶναι ἀπορίας ἀξίον πῶς εὐρίσκονται, ἄνθρωποι διαπραττοντες τὸ κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ τῶν μέγα ἀδίκημα, διὰ τὴν μὴ εἶπω κακούργημα, διὰ τῆς παραμελήσεως τῆς υποχρεώσεως αὐτῶν περὶ τακτικῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν δημοσίαν λατρείαν καὶ συνεχοῦς κοινωνίας τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὑπῆρξάν τινες ὀπαδοὶ διαφόρων φιλοσοφικῶν συστημάτων καὶ θεωριῶν, ἔξω τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας γενικῶς εὐρίσκομένων, οἱ ὁποῖοι σκεπτικιστικῶς ἐξεφράσθησαν περὶ τῆς προσευχῆς, καὶ τὸ μοιραῖον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τῇ ζωῇ τῶν ἀνθρώπων διακηρῦσσοντες, περιττὸν ἐθεώρησαν τὸ σχετιζέσθαι μετ' αὐτῆς. Οἱ οὕτω πως ὁμοῦς σκεπτόμενοι, δὲν ἀποτελοῦσι παρὰ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ κανόνος, ὅτι ἡ προσευχὴ εἶναι συνφασμένη, ὡς προελέχθη, μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητος ἐνασχόλησις τοῦ ψυχικῶς ὄντιος ἀνθρώπου. Ἡ προσευχὴ, ἄλλωστε, δὲν γίνεται, ὡς νομίζουσι οἱ φρονοῦντες ἐσφαλμένως περὶ αὐτῆς, ἵνα ἐξ αὐτῆς ὠφελῆται ὁ μηδενὸς ἔχων ἀνάγκην Θεός, ἀλλὰ γίνεται διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ προσευχομένου. Λόγον χάριν. Κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, οὐχὶ ὁ ὑπὲρ ἡμῶν θυσιαζόμενος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡμεῖς οἱ μετέχοντες τῆς Κοινωνίας τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος αὐτοῦ, ἀπολαμβάνομεν τῶν θείων χαρίτων

21. Κεμπήσιου Θωμᾶ «Ἡ μίμησις τοῦ Χριστοῦ» κατὰ μετάφρασιν ὑπὸ Ἀρχιμ. Μιχαήλ Κωνσταντινίδου, Ἀθήναι 1938, σελ. 306-307.

καὶ δωρεῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουσιν ἀπὸ τὴν Θεῖαν Μετάληψιν.

Ἄπειρα δὲ εἶναι τὰ ὠφέλιμα ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἐν γένει συνεπακολουθοῦσι ταῖς προσευχαῖς. Ἦδη εἰς τοὺς ἀνωτέρω ὁρισμοὺς τῆς προσευχῆς, τοὺς ὁποῖους συνέταξαν ἅγιοι ἄνδρες, γίνεται λόγος κατὰ τρόπον ἄκρως γλαφυρὸν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν. Δὲν εἶναι, γενικῶς, μικρὰ ὑπόθεσις τὸ νὰ ἐπικοινωνῇ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς προσευχῆς, καὶ ὁ Θεὸς νὰ εἰσακούῃ τῶν δεήσεων αὐτοῦ ὡς Πατὴρ φιλόστοργος. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας δὲν γίνονται ἀμέσως εἰσακουσταὶ αἱ προσευχαί. Ἀλλὰ ἡ μὴ ἀμεσος ἐκπλήρωσις τῶν ζητουμένων δὲν σημαίνει ποσῶς, ὅτι ἐξημιώθη ὁ προσευχόμενος. Ἐν τῇ αἰτήσει καὶ τῇ δόσει, κατὰ τὴν προσευχὴν, δὲν πρέπει νὰ ἐμφοροῦν τὸ ἐμπορικόν, οὕτως εἰπεῖν, πνεῦμα. Ὑπάρχουσιν, ἄλλωστε, καὶ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν ὠφελεῖ εἰς τὸ πνευματικὸν ἡμῶν συμφέρον ἡ δόσις τῶν ἐν τῇ προσευχῇ ζητουμένων. Ἀλλ' εἶναι καὶ πλείστα ἄλλαι περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας εἶναι ἄπειροι αἱ δωρεαὶ τοῦ Θεοῦ, αἱ ἐκ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ ἐπιδαφειλευθεῖσαι, ὥστε νὰ μὲν ἐκθαμβὸς ὁ χριστιανὸς πρὸ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Θείας Προνοίας. Ἄλλοτε πάλιν, μακροχρόνιοι θερμαὶ προσευχαί εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα θαύματα τοιαύτης σημασίας καὶ ἐκτάσεως, ὥστε καταγραφέντα εἰς βιβλία θρησκευτικὰ ἢ ἰδιωτῶν, διαιωνίζονται μέχρι τῆς σήμερον, καὶ θὰ διακηρῦσσονται ἕως ὅτου ὑπάρχει ὁ παρὼν κόσμος.

Ἄς ὑπογραμμισθῇ πάντως, ὅτι ποτὲ δὲν προσευχόμεθα ἐπὶ ματαίῳ. Θὰ ἠδύνατο μάλιστα νὰ διακηρῦχθῇ, ὅτι αἱ προσευχαί ἡμῶν περιέχουσι τὴν ἀφθαρσίαν. Μένουσιν ἀθάνατοι, ὡς ἐξερχόμενοι ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ἀφθάρτου καὶ ἀθανάτου ἡμετέρας ψυχῆς. Εἶναι προσφορά τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν θησαυροῦ, τοῦ περιουσιζόμενου ἐντὸς τοῦ ὀσφρακίνοιο σκεύους τοῦ σώματος, προσαγομένη εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ εἴτε ὡς δοξολογία, εἴτε ὡς ἱκεσία, εἴτε ὡς εὐχαριστία, εἴτε ὡς στεναγμοὶ καὶ δάκρυα βαθείας μετανοίας καὶ συγγνώμης διηρηκοῦς. Σαφῶς περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης μαρτυρεῖ τὸ ἱερὸν βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως. Ἐκεῖ, κατὰ τὸν δραματιστὴν Εὐαγγελιστὴν, ὑπάρχει διήγησις ἱερὰ, κατὰ τὴν ὁποῖαν πέριξ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ παρίστανται εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἔχει κιθάραν «καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἱ εἰσὶν αἱ προσευχαί τῶν ἁγίων»²².

* *

Ἄγαπητοὶ σπουδασταί.

Ἐπεχείρησα δι' ὀλίγων νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν ὁμῆγησιν ταύτην μόνον κεφαλαῖωδῃ τινὰ σύννοψιν τοῦ εὐρυτάτου θέματος, τοῦ ἀναγομένου εἰς τὴν προσευχὴν. Ὅσα ὁμοῦς καὶ ἂν ἐνταῦθα ἀνεπτύσσοντο, ὅσα καὶ ἂν ἐμελετᾶτε περὶ προσευχῆς, δὲν θὰ καθίσταντο ἱκανὰ νὰ περιγράψωσι τὴν προσωπικὴν περὶ τοῦ πράγματος ἀντίληψιν, τὴν ὁποῖαν ἀποκομίζει ὁ ἐνδελεχῶς ἐν τῇ

22. Ἀποκάλυψις 5,8.

ΑΠΟ ΤΟ ΕΑΡ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

Α'

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ, τὰ ἅγια καὶ σωτήρια καὶ φοβερὰ πάθη τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτελοῦμεν τοὺς ἐμπτισμούς, τὰ ραπίσματα, τὰ κολαφίσματα, τὰς ἔβρεις, τοὺς γέλωτας, τὴν πορφύραν χλαῖναν, τὸν κάλαμον, τὸν σπόγγον, τὸ ὄξος, τοὺς ἥλους, τὴν λόγχην, καὶ πρὸ πάντων τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον, ἃ δι' ἡμᾶς ἐκὼν κατεδέξατο· ἔτι δὲ καὶ τὴν τοῦ εὐγνώμονος Δησοῦ, τοῦ συνταυρωθέντος αὐτῷ σωτήριον ἐν τῷ Σταυρῷ ὁμολογίαν.

Φοβερὸν καὶ παράδοξον, σήμερον, ἐνεργούμενον καθοδεῖται μυστήριον! Ὁ ἀπρόσιτος τῆ οὐσίας προσίτος μοι γεγονώς, ἐκὼν πάσχει πάθη φοβερὰ καὶ θανάτω Ἐαυτὸν παραδίδωσι τῶν παθῶν καὶ θα-

νάτου τὴν ἐμὴν φύσιν ρυόμενος! Σήμερον ὁ ἀναφῆς κρατεῖται, καὶ δεσμεῖται, τὰ σύμπαντα ὁ τῆ θρακὶ περιέχων, ὁ τὸν Ἰσαὰκ δι' Ἀγγέλου τῆς μαχαίρας ρυόμενος τοῦ Πατρὸς, καὶ τὸν Ἰσραὴλ, ἐκ χειρὸς ἐλευθερώσας Φαραώ!

Σήμερον, καρδίας καὶ νεφροῦς ὁ ἐτάζων, ἀδίκως ἐτάζεται καὶ Πιλάτῳ παρίσταται, ᾧ τρόμῳ παρίστανται τῶν Οὐρανῶν αἱ δυνάμεις!

Σήμερον Σταυρῷ κατακρίνεται, ὁ κρίνων ζῶντας καὶ νεκροὺς καὶ θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάζεται, ὁ τῆς ζωῆς ἀρχηγός!

Σήμερον εἰρκτῆ κατακλείεται ὁ κλείσας τὴν Ἄβυσσον, καὶ τῇ θαλάσῃ ὄριον, ψάμμον ὁ θέμενος!

Σήμερον ὁ Δεσπότης τῆς Κτίσεως καὶ Κύριος τῆς δόξης, ὑπὸ χειλέων ἀνόμων ἐμπύεται, ὁ πηλῶ τὸν Ἀδάμ πλαστοουργῶν καὶ τῷ ἰδίῳ πτύσματι ὀμματώσας τοὺς τυφλοὺς!

προσευχῇ σχολάζων. Ἡ πείρα ἢ ἀποκτωμένη ἐκ τῆς συνεχοῦς προσευχῆς, αὐτὴ καὶ μόνη εἶναι ἰκανὴ νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν. Εἰς τὰς Μεταμορφώσεις τοῦ Ὄβιδιον ἀπαντᾷ ὁ ἐξῆς ὑπέροχος μῦθος. «Ὅτε ποτὲ ὁ Ζεὺς ὑπὸ μορφὴν πενιχρὸν κατέβη εἰς τὴν γῆν καὶ περιεπλανᾶτο κρούων τὰς θύρας καὶ ζητῶν φιλοξενίαν, ὁ Φιλήμων καὶ ἡ Βακχίς, δύο γηραλέοι σύζυγοι, τὸν ἐδέχθησαν εἰς τὴν πτωχικὴν καλύβην των, καὶ ἔσπευσαν νὰ τῷ παράσχουν εὐσεβῶς πᾶσαν δυνατὴν περιποίησιν. Καὶ τότε —λέγει ὁ μῦθος— ἀλλοίωσις θαυμαστὴ καὶ μεγάλη συνετελέσθη. Ἡ στενὴ καὶ ἀχυρὴν ἐκεῖνη τρώγλη μετεβλήθη αὐτοστιμυμῆ εἰς ναὸν ὑπερύψηλον. Στιλπνὰ μάρμαρα κατεκάλυψαν τὸ δάπεδον. Πορφυροῖ κίονες περιεστοίχισαν τὸν χῶρον. Καὶ κατάχρυσος ἄνωθεν ἀπήστραψεν ἢ βαρύτιμος ὄροφῆ»²³. Τὸ ἐναργέστατον τοῦτο παράδειγμα ἐκ τῆς εἰδωλολατρικῆς προερχόμενον θρησκείας, εἶναι μίᾳ εἰσέτι ἀδιαμφισβήτητος μαρτυρία τῆς ὑπερόχου πείρας, τὴν ὅποιαν δημιουργεῖ ἢ διὰ τῆς προσευχῆς ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Διὰ ταῦτα, καὶ ὑπεράνω πάσης μελέτης περὶ προσευχῆς, εἶναι ἀνάγκη νὰ κυριαρχοῦν πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν σας, ἀγαπητοὶ σπουδασταί, ἡ προσωπικὴ σας πείρα καὶ αἴσθησις, αἱ ἀπὸ τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς ἀποκτώμεναι. Προσεύχεσθε πάντοτε, ὥστε ὁ βίος σας νὰ εἶναι μίᾳ συνεχῆς προσευχῆ.

Εἶναι πολλαὶ αἱ προϋποθέσεις καὶ αἱ ἀνάγκαι, αἱ ὁποῖαι σᾶς ἐπιβάλλουν τὴν συνεχῆ προσευχὴν. Εἶναι τὸ αἴτημα τοῦ ὄχιου ψυχικοῦ σας κόσμου, τὸ πρῶτιστον κίνητρον τὸ ὁποῖον, σᾶς κινεῖ εἰς τὸ νὰ ἐπικοινωνήτε μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς προσευχῆς. Τὸ πηγαῖον τοῦτο συναίσθημα ἄς τυγχάνῃ ἀπὸ μέρους σας τῆς δεοῦσης κατευθύνσεως. Εἶναι ἀθόρυμητον καὶ γίνεται

ἀνεξάντλητος ποταμὸς πνευματικῶν ὠφελιμάτων, καταλλήλως ἐν τῇ ζωῇ σας χρησιμοποιοῦμενον.

Εἶναι, κατόπιν, ἡ ἰδιότης σας ὡς χριστιανῶν, ἐκεῖνη ἢ ὅποια σᾶς ἐπιβάλλει τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι. Ἀποτελεῖτε μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ κοινωνεῖτε τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος Αὐτοῦ, καὶ ἄρα ὀφείλετε νὰ δοξολογήτε Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ζωογονεῖ τὴν πνευματικὴν σας ὑπαρξιν καὶ μεταγγίζει τὸ Αἷμα Του εἰς τὰς φλέβας σας.

Εἶναι, ὕστερον, τὰ πρὸς τὴν ἐπιστήμην καθήκοντά σας, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν τὴν διὰ τῆς προσευχῆς ἐνδυνάμωσιν πρὸς τιμίαν αὐτῶν ἐκπλήρωσιν ἐκ μέρους σας, ἴνα, ἐν καιρῷ, ἀναλάβητε θέσεις ὑπευθύνους ἐν τῇ Κοινωνίᾳ.

Εἶναι, περαιτέρω, τὸ ἄγνωστον μέλλον σας, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ κινή τὰ χεῖλη σας καὶ πρὸ πάντων τὰ μύχια τῆς καρδίας σας εἰς προσευχὴν.

Εἶναι, ἀκόμη, οἱ πειρασμοὶ τῆς ζωῆς καὶ οἱ καθημερινοὶ τῆς ψυχῆς σας κίνδυνοι, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ σᾶς παρακινῶν εἰς προσευχὴν, διὰ νὰ δύνασθε νὰ ἀναδεικνύεσθε γενναῖοι κατὰ τῶν δυσκολιῶν τῆς ζωῆς ἀγωνισταί, καὶ ἀήττητοι νικηταί κατὰ τοὺς πνευματικούς σας ἀγῶνας.

Εἶναι, ἐπίσης, οἱ οἰκεῖοι σας, οἱ ἀδελφοὶ σας ἐν γένει χριστιανοί, οἱ οὐσπουδασταί σας, οἱ ἀσθενεῖς σωματικῶς καὶ πνευματικῶς, οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν ἀνάγκην τῶν ἰδικῶν σας ὑπὲρ αὐτῶν προσευχῶν.

Εἶναι, ἀναμφιβόλως, καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καθίδρυμα, ὁ ἱερός κληρὸς καὶ ὁ εὐσεβὴς λαός, διὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ προσεύχησθε, διότι διὰ τῆς Ἐκκλησίας δοξάζεται ὁ ἐν οὐρανοῖς θεῖος Δομῆτωρ αὐτῆς.

Προσεύχεσθε, ἀγαπητοὶ Ἕλληρες σπουδασταί, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε.

23. Κωνσταντίνου Καλλιπικίου, «53 Ὀμνία», Ἀθήναι 1927, σελ. 45.

Σήμερον ὁ ἐπὶ τῶν Χερουβείμ καθεζόμενος καὶ ὑμνούμενος ὑπὸ τῶν Σεραφεῖμ χλαῖναν χλεύης ἐνδύεται καὶ στέφανον ὑβρεως περιτίθεται, ἐξ ἀκανθῶν, ὁ νεφέλαις περιβάλλων τὸ στερέωμα καὶ τὴν Γῆν ζωγραφήσας τοῖς ἀνθεσιν, ἔν' ἐκ τῆς ἐμῆς καρδίας τῆς παραβάσεως ἐκριζώσῃ τὴν ἀκανθάν!

Σήμερον ὁ Πλάστις ραπίζεται χειρὶ τοῦ Πλάσματος καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων δούλων ἐμπαίζεται, καὶ δίδωσι τὸν νῶτον, ὑπὲρ αἰχμαλώτων εἰς μστιγας, ὁ Εὐεργέτης, καὶ τῷ καλῶν τύπεται τὴν πανάχραντον κορυφήν, ὁ ράβδῳ διατεμὼν τὴν θάλασσαν καὶ ἐπομβρήσας τὸ μάννα ἐν τῇ Ἐσῆμῳ!

Σήμερον Ἰησοῦς ὁ ἐμὸς ἔσως καὶ Αὐτρωτής, ἐπὶ σφαγῆν ἐκούσιον ἔρχεται, ἐπὶ τὸν Κρανίου τόπον, ὑπὲρ ἀνόμων ὁ δίκαιος, ὑπὲρ ἀσεβῶν ὁ ὑπήκοος μέχρι θανάτου τῷ Πατρί, τὸ κράτος συντρέβων τοῦ ἀρχαίου Πτεροιστοῦ!

Σήμερον ὁ Ἀμνός, ὃν ἐκήρυξεν Ἡσαίας, ὁ ἄμωμος σφαγιάζεται, ὑπὸ παρανόμων ἀνθρώπων, ἄφωτος καὶ οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα Αὐτοῦ, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν!

Ὁ ἀναβαλλόμενος τὸ φῶς ὡς ἱμάτιον, γυμνός, σήμερον, ἀνυψοῦται ἐπὶ τοῦ Ἐύλου ἐν μέσῳ δύο ληστῶν, ὡς κατάρατος, καὶ μετὰ ἀνόμων λογίζεται ὁ ἀναμάρτητος, ἀνυψῶν με τὸν συληθέντα καὶ κάτω κείμενον ἄνθρωπον!

Σήμερον ἡλοῖς φρικτοῖς τῷ Σταυρῷ προσηλοῦται καὶ ἀλγεῖ καὶ στενάξει πικρῶς ὁ πᾶσαν πληγὴν θεραπεύσας καὶ πᾶσαν ἰασάμενος νόσον ἐν τῷ λαῷ!

Σήμερον χεῖρας ὀρύσσει καὶ πόδας, ὁ παλάμη, τὸ πρὶν, τὸν ἄνθρωπον μορφωσάμενος· καὶ τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ χειρογράφων σχίζει καὶ τὰ κέντρα ἀπαμβλύνει τοῦ πονηροῦ!

Σήμερον ἐπὶ Σταυροῦ τὰς παλάμας ἐκτείνει, ὁ ἐκτείνας Οὐρανὸν ὡσεὶ δέριν, τὴν ὑπ' Οὐρανὸν ἐπισυνάγων εἰς τὴν Ἐαυτοῦ ἐπίγνωσιν, καὶ τῷ ἰδίῳ μῶλωπι αὐτὴν ἰώμενος.

Σήμερον τῷ σπόγγῳ προσσφύεται καὶ ὄξος ποτίζεται, ὁ ἐκ πέτρας ἀνίκμου ὕδωρ πηγᾶσας τῷ διψῶντι λαῷ!

Σήμερον κλίνει τὴν κεφαλὴν καὶ νεκρὸς ἄπνους καὶ ἄμορφος καθορᾶται, ὁ κλίνας τοὺς Οὐρανοὺς τῇ Ἐαυτοῦ καταβάσει καὶ λόγῳ μόνῳ τοὺς νεκροὺς ζωοποιῶν!

Σήμερον λόγῳ τὴν πλευρὰν κεντᾶται ὁ τῶν δηγμάτων τῶν ὄψεων στήσας τὴν θραῦσιν καὶ κρουνοὺς ἀφέσεως καὶ φωτισμοῦ καὶ ζωῆς ἀναβλύζει μοι!

Σήμερον ὁ ὠραῖος κάλλει παρὰ πάντας τοὺς νιούς τῶν ἀνθρώπων ἄλος πληγὴ ἐν τῷ Σταυρῷ κρέμαται οἰκτρὸν θέαμα, μὴ ἔχων εἶδος οὐδὲ κάλλος, τὴν δυσειδῆ μου μορφήν, εἰς τὸ κατ' εἰκόνα ἐπανάγων καὶ καθομοίωσιν.

Ὁν ἡ ἄμεμπτος Παρθένος θεωροῦσα μακρόθεν, ὀδυρωμένη μητροῦα σπλάγγνα, τιτρώσεται τὴν καρδίαν πικρῶς, τῇ ἄμφιστόμῳ τοῦ Συμεῶν ρομφαίᾳ, καὶ στενάξει ἐκ βάθους ψυχῆς ὀδυνηρῶς, καὶ τὸ στήθος τύπτουσα ἀνακράζει γοερῶς:

«Υἱέ μου, ποῦ τὸ κάλλος ἔδν τῆς μορφῆς σου;

Οἷμοι φῶς τοῦ κόσμου! Οὐ φέρω καθορᾶν σε ἀδίκως σταυρούμενον!

Καὶ αἱ στρατιαὶ τῶν Ἀσωμάτων τρομῶν συνεχονται καὶ καταπλήσσονται τὴν τοσαύτην ὀρῶσαι τοῦ ἑαυτῶν Δεσπότου ταπεινώσιν!

Ὁ ἥλιος τὸ σέλας εἰς σκότος μεταβάλλει καὶ τὰς ἀκτῖνας συστέλλει, μὴ φέρων θεᾶσθαι Θεὸν ὑβρίζομενον!

Καὶ τρέμει ἡ Κτίσις καὶ ἀλλοιοῦται στοιχεῖα ἅπαντα καὶ τὰ θεμέλια τῆς Γῆς διαδοιοῦνται φόβῳ καὶ αἱ πέτραι σχίζονται καὶ τὸ Καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ διχῶς διασπῆνται καὶ τὰ μνημεῖα ἠνέφονται καὶ νεκροὶ ἐκ τῶν τάφων ἐξανίστανται, εἰς ἔλεγχον τῶν παρανόμων!

Ὁ ἐκατόνταρχος ὀρῶν τὰ γενόμενα φρίττει καὶ Θεὸν Σε ἀληθῆ σαρκὶ πάσχοντα ὁμολογεῖ, Αἰσθῆς δὲ πάλιν ὁ εὐγνώμων, βαλὼν Σοι τὸ Μνήσθητί μου πρῶτος εἰσέρχεται τὸν Παράδεισον!

Κἀγὼ δὲ σὺν αὐτοῖς, τῷ Σταυρῷ Σου πεποιδῶς, Σωτήρ, κραυγάζω Σοι: Τῷ μῶλωπι Σου ἴασαι ψυχῆς μου τὰ πάθη πλευρᾶς Σου τρώσει παῦσόν μου τὰς ἐπωδύνους τρώσεις τῶν δαιμόνων· ἡλοῖς Σου Χριστέ ἐξήλωσόν μου τοὺς ἐνηθόνους καὶ ἐμπαθεῖς λογισμοὺς, δίδούς μοι ἀπαθῶς, πάθη Σου τὰ σεπτὰ προσκυνῆσαι καὶ τὴν Ἀνάστασιν.

Β'

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣ. ΕΝΙΑΥΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ ΚΑΙ ΘΕΩΣΙΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ

Ι.

Ἐὰν ἐκάστην σελίδα τῆς Κ. Διαθήκης καλύπτῃ ζῶσα ἢ Θεανδρική μορφή τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θ. Λόγου - Χριστοῦ, ἀποτελοῦσα τὴν μοναδικὴν κλειδα τῆς κατανόησεως τοῦ τε δογματικοῦ καὶ ἠθικοῦ αὐτῆς· ἐπίσης τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ζωὴν, ἀποτελοῦσαν τὴν πραγματικὴν ἀναγνώρισιν καὶ συστημῆσιν ἀξιοποίησιν τοῦ αἰωνίου κύρους ἔργου τοῦ Χριστοῦ, τὴν διὰ τῆς ἀγιαστικῆς Λατρείας αὐτῆς θυμασιῶς μυσταγωγῶσαν ἡμᾶς εἰς τὴν Αὐτρωσιν, τὴν κάθαρσιν καὶ εἰς τὸ «ἐν Χριστῷ ζῆν», καλύπτει ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ὁ «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς»¹ καὶ «μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων»², μετὰ τῶν πιστῶν Του, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Του³. Χριστοκεντρικώτερα Πίστις, Χριστοκεντρικώτερα Λατρεία, Χριστοκεντρικώτερα Ζωή, εἰς ὅλον αὐτῆς τὸ ὕψος καὶ τὸ βάθος, τὸ μήκος καὶ τὸ πλάτος, δὲν ὑπάρχει ἀληθῶς ἔξω τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, παρὰ τὰς ἐξ ἀγνοίας καὶ πλάνης ἢ καὶ ἠθελημένως κατ' αὐτῆς συκοφαντίας. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἡ διαρρυθμιστικὴ τῶν Ναῶν τῆς, τὰ σύμβολά τῆς καὶ ἐν γένει ὁ διάκωσμος αὐτῆς, τὸ Τελετουργικὸν καὶ ἡ Ἑμνολογία τῆς, ἡ διαίρεσις τοῦ ἐνιαυσίου κύκλου καὶ αἱ ἑορταὶ τῆς καὶ πᾶς αὐτῆς τύπος, διατόρως μαρτυροῦσι, περὶ τῆς

1. Ἐβρ. 13,8.

2. Ματθ. 28,20.

3. Ματθ. 18,17, Ἐφεσ. 3,10, 5,23, Κολ. 1,24, Α' Κορ. 12,27 κέ.

θαθείας και θερμουργοῦ και ζωοποιου αὐτῆς χριστοκεντρικότητος, πλαισιουμένης ὑπὸ τῆς πείρας τῶν αἰώνων, ἦν συνιστώσι νέφη Μαρτύρων και τάγματα Ὁσίων και Δικαίων, ἀποπνέοντα, μέχρι τῆς σήμερον, τὴν πανευδεσάτην αὔραν τῆς γνησίας και ἀνοθεύτου Χριστοκεντρικότητος. Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν διακρίνει τις, ἀνὰ πᾶν σημεῖον τοῦ ἐνιαυσίου Ἐκκλησιαστικοῦ κύκλου, αἰσθητῶς δὲ ζωηρότερον, κατὰ τὸ διάστημα τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν δύο μεγάλων Ἐσπερινῶν, τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς Συγχωρήσεως και τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς Ἀγάπης και γενικώτερον τοῦ Τριψιδίου, ὅπερ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ μυροδόλον Ἐαρ, ἀποτελεῖ ἀληθῶς τὴν ὀρειότεραν και θελκτικότεραν και γλυκυτέραν τῶν περιόδων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν Ἔτους. Κατὰ τρόπον δραματικόν, ψυχολογικῶς ἄριστον, ἀναπτύσσονται και βιοῦνται κατ' αὐτὴν ἐν συνδυασμῷ ἐξαισίῳ, ἡ ἀνθρωπολογία και ἡ θεολογία τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ πνευρωπινον δρᾶμα τῆς πτώσεως και τοῦ ἀπολεσθέντος Παραδείσου—ἀσυγκρίτως αἰσθητότερον και συγκινητικώτερον τοῦ ὁμωνύμου ἔργου τοῦ Μίλτωνος—ἐκτυλίσσεται κατ' αὐτὴν.

Και τὸ παμπόθητον και ὑπὸ πάντων προσδοκώμενον πρόσωπον τοῦ Αὐτρωτοῦ Θ. Λόγου σεσαρκωμένου εἰσάγεται κατ' αὐτὴν ἀριστοτεχνικώτατα και διατρανοῦται ὁ σωτήριος ρόλος Αὐτοῦ, μετὰ δυνάμεως και πάθους και ἐναργείας τοιαύτης, ἣτις θὰ κατέπλησσε και αὐτὸν τὸν μέγαν Αἰσχύλον, τὸν τοῦ Προμηθέως δεσμώτου διδάσκαλον! Δυνάμεθα δὲ νὰ εἰπωμεν, ὅτι βαθύτερον τῆς ψυχρωωτηρίου μετανοίας και συντριβῆς και κατανύξεως, βαθύτερον τῆς ἐξημερούσης και ἀγιαζούσης και φωτιζούσης συντόνου Προσευχῆς και βαθύτερον τῆς ψυχωφλεσάτης Θεοδιδάκτου⁶ νηστείας, τῆς καθαιρούσης τῆς ψυχῆς τὸ ἄμμα, ὧν πλεονεκτεῖ ἡ ἰδιαζόντως ἀγία αὕτη περίοδος, παρατηρεῖ τις ὡς διήκουσαν κυρίαν ἰδέαν αὐτῆς τὴν προσοικειώσιν τῆς ὑπὸ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου προσφερομένης Αὐτρώσεως και Θεώσεως. Τὸ Μυστήριον τῆς περὶ τὴν τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου ἀνάκλησιν θείας Οἰκονομίας ἀποκαλύπτεται συστηματικῶς και ἀναπτύσσεται κατ' αὐτὴν, ὅπερ ὡς ἐξόχως ἀγιον και ὕψηλὸν και ἀπόκρυφον δύναται νὰ νοηθῆ και βιωθῆ, ὑπὸ μόνων τῶν διὰ μετανοίας και ταπεινώσεως, ἣτις ἐστὶν ἡ ἀληθῆς Νηστεία, καθαιρομένων τὴν ψυχὴν και τὸ σῶμα και τὴν διάνοιαν! Περὶ τούτου πείθει πλὴν τῆς ὅλης τῆς περιόδου Ὑμνολογίας και τῶν δύο πόντων αὐτῆς Εὐαγγελισμὸς - Πάσχα, αἴτινες πιθανόν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἁγ. Ἰγνατίου⁷ και ἐτι ἀργότερον νὰ συνειροτάζοντο, και τὸ κύκνειον αὐτῆς ἄσμα, ὁ ἀρχαιότατος Ἀκάθιστος Ὑμνος, ὅστις ἐλόκληρος, ἀπὸ τοῦ Α μέχρι τοῦ Ω, ἐν διθυραμβικῇ ἐξάρσει ἀνυμνεῖ τὸ θεῖον Μυστήριον τῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὸ τοῦ Λόγου, ἀπολυτρώσεως, ἐγκωμιάζων ἅμα εὐγνωμόνως και τὴν ἀμέσως και οὐσιωδῶς ὑπηρετήσασαν τοῦτο πάναγον Παρθένον Μαρίαν, τὴν «ἀρχηγὸν τῆς νοητῆς ἀναπλάσεως», τὴν ἐκ τῶν πανάγων Αὐτῆς αἱμάτων τῷ παν-

τεχνήμονι Λόγῳ σάρκα δανείσασαν και ἐκ τῶν ἀχράντων Αὐτῆς μαζῶν γάλακτι τοῦτον ἐκθρέψασαν! Τοῦ Μυστηρίου τούτου ἡ ἀποκάλυψις ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸ τέλος τῆς μυσήσεως τῶν Κατηχουμένων⁸, οἵτινες, ἀφοῦ καθ' ὄλον τὸν τελευταῖον σταθμὸν τῆς Κατηχήσεως τῶν ἐμυσταγοῦντο εἰς τὸ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο και ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν...»⁹ ἔδει κατὰ τὴν λαμπρὰν αὐγὴν τῆς Ἀναστάσεως νὰ χωρήσῃσι πρὸς τὸ ἱ. Βαπτιστήριον, ἵνα εἰς Χριστὸν βαπτισθῶσι και μετὰ τῶν ἀφθάρτων ἐνδυμάτων τοῦ ἁγ. Βαπτισματος και τῶν φαεινῶν λαμπάδων τῆς ἀκτινοβολούσης χάριτος τῆς υἱοθεσίας προσεγγίσωσιν, ἐν συνεχείᾳ, τὸ ἱ. Ουσιαστήριον, ἵνα «φάγωσι τὴν σάρκα και πίωσι τὸ αἷμα¹⁰» τοῦ Λόγου Χριστοῦ, ἵνα γευθῶσι πηγῆς ἀθανάτου και κατατρυφήσῃσι τῆς χρηστότητος και γλυκύτητος και τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, ἣτις ἀποτελεῖ ἐξέλιξιν τῆς ἑορτῆς τῆς Θεοφανείας και ἀποβλέπει εἰς τὴν ὑποκατάστασιν και κατάργησιν τῆς ἑορτῆς τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἀηττητοῦ ἡλίου¹¹, ἔχομεν περιωρισμένην ἀπλῶς ὄψιν τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος τῆς ἐν τόπῳ και χρόνῳ ἐπιφανείας τοῦ Σωτήρος! Κατὰ τὴν μελετωμένην ἡμῶν περίοδον ἔχομεν τὴν φιλοσοφικὴν και δογματικὴν θέσιν και ἀνέλιξιν και βίωσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀτομικῆς ἀπολυτρώσεως και παλιγγενεσίας, οὗτινος τὴν λύσιν δίδει ὁ κλίνας τοὺς οὐρανούς και καταβάς και σκηνώσας ἐν τῇ νηδύϊ τῆς Παρθένου Λόγος. Ὅθεν και ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Παρθένου ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου και ἡ τοῦτον ἀκολουθήσασα σκήνωσις τοῦ Λόγου ἐν αὐτῇ και σάρκωσις διακηρύσσεται ὑπὸ τῆς ἀπηχούσης τὴν ἀρχαιοτάτην ὀρολογίαν Ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνολογίας ὡς «τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον»!

II.

Ὁ Λόγος προσλαμβάνει εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἵνα ἀνακαινίσῃ αὐτὴν ἐν ἑαυτῷ και ἀνυψώσῃ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀξίωμα και ὕψηλότερον, εἰς τὴν θέωσιν, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ πάθῃ ἢ ἀλλοιωθῆ, ἢ τραπῆ, ἢ μολυνθῆ ἢ θεσθῆ Αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ θεωρηθῆ δέσμιος ἐν τῷ ὅπερ προσέλαβεν ἐμφύχῳ και λογικῷ σώματι, εἰς τὸ ὁποῖον ἔδιδε τὴν ζωὴν και τὸ εἶναι, καθὼς και εἰς ἄλλην τὴν κτίσιν, ἐν ἣ συγχρόνως ἦτο παρὼν. Ἡ τελεία πρόσληψις τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ θεοῦ Λόγου, κατὰ τὴν τὸ σῶμα και τὴν ψυχὴν, ἐξασφαλίζει τὴν καθολοκληρίαν σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, ἣτις δὲν εἶναι φαντασία, οὐδὲ δόξα ὕψηλῆ, ἀλλὰ πραγματικὴ, ἀπρητισμένη ἐν Αὐτῷ τῷ Λόγῳ¹⁰. Ἰδιαιτέρως τονίζεται τὸ σημεῖον τοῦτο και ἀπὸ τὸν ἱ. κύ-

6. Κυρίλλ. Ἱεροσολ. Προκλήτ. § 9, Κατήχ. Α' § 5. Μ.Ρ.Γ. 33, 348-9, 376. Χρυσόστομ. Κατήχ. Α'. εἰς φωτισμένους § 2. Μ.Ρ.Γ. 49, 226 ἐν Κ. Καλλινίκου, ὁ Χριστ. Νάος, σελ. 485-486.

7. Ἰω. 14, Κολ. 1,22, Α', Τιμ. 3,16 Ἰγν. Μαγν. 8,2,13,1 Ἰγν. Ἐφσο. 9,1, 17,2, 19, 3.

8. Ἰω. 5'. Α'. Κορ. 10,16.

9. Röm Qschr 1929, 435.— Oriens Christ. 1934, 121 ἐν Herder, Lexikon für Theologie und Kirche ἐν λέξει Weihnachten.

10. Μ. Ἀθαν. Πρὸς Ἐπίκτ. 7. Μ.Ρ.Γ. 26,1061.

Ματθ. 17,21,4,2,6,16 κ.ε. Λουκ. 5,35.

5. Ἰγν. Ἐφσο. XIX, 1, Τραλλ. IX, 1,2 (;).

κνον τῆς Ναζιανζοῦ Γρηγόριον, τὸν μετὰ τὸν ἐπιπεσόντα τῷ στήθει τοῦ Λόγου Θεολόγον διὰ τῶν ὄρων «κατ' οὐσίαν συνήφθαι τε καὶ συνάπτεσθαι»¹¹. Ἀληθῶς δὲ ἕτερος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἀφθαρσίαν ἕνα φθαρτὸν, εἰμὴ ὁ Λόγος, ὅς ἐν ἀρχῇ ἐποίησε τὰ πάντα ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ ζωὴ¹². Ἔτερος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναπλάσῃ τοὺς ἀνθρώπους «κατ' εἰκόνα Θεοῦ», εἰμὴ Ἐκεῖνος, ὅστις εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ Πατρὸς¹³. Ἔτερος δὲν ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τὸν Πατέρα καὶ ἐξαφάνισῃ τὴν λατρείαν τῶν εἰδώλων, εἰμὴ ὁ Λόγος, ὁ γινώσκων τὸν Πατέρα, ὡς ὁ ἀληθὴς Υἱὸς καὶ μονογενὴς τοῦ Πατρὸς¹⁴. Ἀλλὰ δὲν ἔρχεται μόνον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ, τὴν μολυνθεῖσαν καὶ σκοτισθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας, ν' ἀποκαταστήσῃ ἐν τῇ ἀπολωλυταίᾳ ἐν τῇ εἰδωλολατρείᾳ ἀνθρωπότητι τὴν γνῶσιν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἵνα διορθώσῃ καὶ ἀνακαινίσῃ καὶ τὴν Κτίσιν, ἣν ἐδημιούργησεν ἀπ' ἀρχῆς, ἀναπλάττων τὰ πάντα ἐν ἑαυτῷ¹⁵, καὶ ἵνα παρέσχῃ εἰς ἡμᾶς πάντας τὴν χάριν τῆς σωτηρίας, ὡς ἡ ζωὴ ἡμῶν καὶ ὁ ἰλασμός ἡμῶν¹⁶. Καὶ καί μὲν ἡ παλινορθώσις ἐξεργάσθη διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου, τῆς ἐνώσεως, δηλονότι, τῆς ἡμετέρας φύσεως πρὸς τὴν θείαν — ἥτις καὶ μυστικῆ καὶ φυσικῆ λέγεται, διότι ἐνεργεῖται μυστικῶς ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Λόγου ἀνελημμένη φύσει — ἀλλ' ἡ Ἀπολύτρωσις ἀπηρτίσθη διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Ὑπελείπετο ἀκόμη νὰ πληρωθῇ τὸ χρέος, τὸ ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐδέμ προξενηθὲν καὶ ἅπαν ἔκτοτε τὸ ἀνθρώπινον θαρύνον, διὰ τὸ θῆρος τοῦ Θεσφάτου «θανάτῳ ἀποθανεῖσθε»¹⁷. Ὑπελείπετο ἀκόμη νὰ πληρωθῇ τὸ χρέος ὄλων, διότι ὄλοι ὄφειλον νὰ ἀποθάνωσι. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐφανέρωσε τὴν θεότητά Του, διὰ τῆς πληρώσεως ἐπ' Αὐτοῦ πασῶν τῶν ἀρχαίων προφητειῶν, διὰ τῆς σειρᾶς τῶν τεράτων καὶ τῶν σημείων, ἅτινα προηγήθησαν καὶ ἐπηκολούθησαν τὴν Γέννησίν Του, καὶ ἅτινα Αὐτὸς περιπατῶν ἐπὶ τῆς Γῆς ἐτέλεσεν, ἔμενον εἰς Αὐτόν, νὰ προσφέρῃ τὴν ὑπὲρ πάντων θυσίαν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, παραδίδων εἰς τὸν θάνατον, ὑπὲρ πάντων ἡμῶν τὸν Νάον τοῦ Σώματος Αὐτοῦ, ἵνα ἀπαλλάξῃ καὶ σώσῃ πάντας τῶν συνεπειῶν τῆς ἀρχαίας παραβάσεως. Ἴνα ἔτι ἀποδείξῃ ἑαυτὸν ἰσχυρότερον καὶ τοῦ Θανάτου, δεικνύων ἐν τῷ Αὐτοῦ Σώματι τὰς ἀπαρχὰς τῆς κοινῆς ἀναστάσεως.

III.

Ὁ Λόγος ἔλαβε σῶμα θνητόν. Παρὰ τοὺς ὑπερφρεῖς ὄρους τῆς ἐξ ἀνυμφεύτου Παρθένου γεννήσεώς

11. Ἐπ. 101, P.G. 37, 181-183.

12. Ἰω. 1,4. 3,15 κ.ε. 5,24, 6,33, 10,28, 11,25. Πραξ. 3,15. Κολ. 3,10. Ἐφεσ. 4,24. Β' Κορ. 5,7.

13. Ἰω. 1,14. Β' Κορ. 4,5. Ἰω. 12,45, 14,9. Κολ. 1,15. Ἐβρ. 1,3. Γαλ. 5, 15. Ττ. 3,5.

14. Ἰω. 1,18. Ρωμ. 6,4.

15. Ἐφεσ. 1,10. Ἀπκ. 21, 5.

16. Μ. Ἀθαν. Κατὰ Ἀρειαν. 11,53 P.G. 26,260 Πρὸς Ἀδελφ. 8 P.G. 26,1082, Πρὸς Σεραπ. 4, 23 P.G. 26,676.

17. Γεν. Β'.

Του, τὸ Σῶμά Του εἶναι τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ τὸ ἡμέτερον παρεκτὸς βεβαίως ἀμαρτίας¹⁸, ἀλλὰ θνητόν. Ἀποθνήσκων δ' ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἱκανοποιεῖ ἐν τῷ Σώματί Του τὸν ἀτεγκτον Νόμον, ὅστις ἐβάρυνεν ἐπ' ἅπαντας. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀπλή ἀντικατάστασις ἐνός θύματος, δι' ἐνός ἐτέρου. Τοῦτο εἶναι ἀκριβῶς ὁ θάνατος ἡμῶν, ὅτινες μυστηριωδῶς συλλήβδην «κρυπτόμεθα ἐν τῷ Χριστῷ»¹⁹ καὶ τελειούμεθα ἐν τῷ Χριστῷ, πρὸς ὅν ἠνώθημεν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως Αὐτοῦ, οἱ πιστεύοντες εἰς Αὐτόν! Τὸ ἀθάνατον καὶ ἀπαθές, ὁ Λόγος, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πάθῃ, οὐδὲ νὰ ἀποθάνῃ. Ἀλλ' ἀναλαβὼν Σῶμα παθητὸν καὶ θνητόν, προσφέρει ὑπὲρ ὄλων, ὡς ἰλαστήριον θυσίαν, τὸ Σῶμα, ὅπερ ἀληθῶς ἀνήκει εἰς Αὐτόν²⁰. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀρχαία εὐλάβεια σταματᾷ ὀλιγώτερον, εἰς τοὺς πόνους τοῦ «ἀνθρώπου τῶν πληγῶν»²¹, καὶ προτιμᾷ νὰ διαβλέπῃ καὶ θαυμάζῃ ἐν τῷ θανάτῳ Αὐτοῦ τὸν κατὰ τοῦ θανάτου θρίαμβόν του. Οὕτως ἐπληρώθη τὸ ὀφειλόμενον χρέος τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὁ θάνατος ἐνικήθη, ἐνῶ συγχρόνως ἐμειώθη εἰς τὸ μηδὲν ὁ Διάβολος ὁ «τὸ κράτος ἔχων τοῦ θανάτου»²². Καὶ ἀπαξ ἔμως κατανοεῖται ὅτι ἦτο ἀναγκαῖον, ἵνα ὑπὲρ πάντων ἀποθάνῃ ὁ Χριστός, διατι αὐτὸς ὁ σκληρὸς καὶ ἀτιμωτικὸς καὶ κατηραμένος θάνατος τοῦ Σταυροῦ, ὅστις σκανδαλίζει τοὺς τε Ἰουδαίους καὶ τοὺς Ἑθνικοὺς²³ καὶ προκαλεῖ τοὺς σαρκασμοὺς τοῦ Κέλσου; Διότι. Δὲν θὰ ἤρμοζε, νὰ ἀποθάνῃ συνεπείᾳ ἀσθενείας Ἐκεῖνος, ὅστις θεραπεύσας πᾶσαν νόσον καὶ ζωοποιήσας τοὺς νεκροὺς, ἐνέπνευσε τὴν πίστιν, ὅτι δὲν ἴσχυεν ἐν Αὐτῷ οἰαδήποτε ἀδυναμία ἢ ἀσθένεια φυσικῆ! Δὲν ἦτο καὶ νοητὸν ν' ἀποθάνῃ φθίνων ἡρέμως ἐπὶ τῆς κλίνης Του, Ἐκεῖνος, Οὐτινος τὸ πραγματικὸν τοῦ θανάτου καὶ συνεπῶς καὶ τῆς Ἀναστάσεως ἔμελλε νὰ προκαλέσῃ ἀμφιβολίας! Ἐπρεπε ν' ἀποθάνῃ αὐτοθούλως, ἐκούσιως καὶ ἐλευθέρως²⁴ καὶ κατὰ πρόσωπον Ἰουδαίων καὶ Ἑθνικῶν ἐκπροσωποῦντων σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα. Δίδων πρὸς τὸν θάνατον καὶ τὸν Διάβολον τὴν ἐσχάτην μάχην. Παρέχων διὰ τοῦ ψηλαφητοῦ θεάματος τοῦ Πάθους Του τὴν βεβαίωσιν τοῦ θανάτου Του, ἵνα διὰ τρόπου λαμπροῦ βεβαίωσῃ καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς Ἀναστάσεώς Του. Ὁ Ἅγιος Εἰρηναῖος, εἰς τὴν ἕκτασιν τῶν χειρῶν τοῦ Ἰησοῦ, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, διαβλέπει συμ-

18. Λοκ. 1, 34 κ.ε.

19. Κολ. 3,3.

20. Ἐβρ. 10,5. Κλημ. Ρωμ. Α'. Κορ. 35,1 κ.ε. Ἰουστιν. Διάλ. Α'. ΧΛΙ,3 Α'. Κορ. 1,24, 15,1 κ.ε. Gaudel, La Theologie du Logos chez s. Athanase, Rev. de sc. Rel. XI (1931) 4-14. Βαρν. V,S, VI, 12, Θεοφίλ. Ἀντιοχ. Πρὸς Αὐτόλ. 11,18.—Ὁριγ. Κατὰ Κέλσ. II, 9 P.G. 11,808, 841 κ.ε. F. Behm ἐν Kittel, Theol. Wörterb. s. N.T. t. II, 454-455—Εἰρημ. Κατὰ ἀπρ. IV, 4, 3 P.G. 7,1083-1084—G.L. Prestige, God in the patristic thought. London 1931, 6-8. Θεοδωροῦ. Ἐκκλ. Ἰστορ. βιβλ. I, IV, 54 P.G. 28, 568. Σωκρ. Ἐκκλ. Ἰστορ. βιβλ. I, 8 P.G. 47, 69-72, Ἐπιφαν. Ἀγκυρωτός, 109 P.G. 43,233.

21. Ἡσ. 53,10 κ.ε.

22. Α'. Κορ. 15,21 κ.ε. 26,54 κ.ε. Β' Τιμ. 1,10, Ἐβρ. 2,14 κ.ε.

23. Α'. Κορ. 1,23.

24. Ἰωάνν. 10,18, Ματθ. 20,28. Γαλ. 2,20, Α'. Τιμ. 2,6.

βολικῶς τὸν σκοπὸν τοῦ Πάθους, ὅστις εἶναι, οἱ δύο λαοὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἐθνικοί, οἱ διεσκορπισμένοι ἐφ' ἅπαν τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς, προσελκυσμένοι ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀγάπης, νὰ προσαχθῶσι διὰ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν²⁵. Ἀνυψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ προσελκύει πάντας εἰς ἑαυτὸν καὶ συνανυψοῖ πάντας πρὸς τὸν Οὐρανόν, μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ Σώματος, ἕπερ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία²⁶.

IV.

Ἐπεὶ πάντων καὶ ἀντὶ πάντων παρουσιάσθη εἰς τὸν θάνατον, ὅς, μὴ ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ ἀναμαρτήτου Ἰησοῦ²⁷ καὶ δεξάμενος Αὐτὸν ὡς θνητὸν, ἀλλὰ γνωρίσας Αὐτὸν καὶ Θεόν, ἐσκυλεύθη κατὰ κράτος ὑπ' Αὐτοῦ. Ὡς τρόπαιον τῆς νίκης Του, κατὰ τοῦ θανάτου ὁ Χριστός, ἐγερθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, φέρει τὸ Σῶμά Του, ἀφθαρτον ἤδη, ἀπαθές καὶ δεδοξασμένον. Θριαμβευτὴς κατὰ τοῦ θανάτου ἐν τῷ Ἄδῃ, ἀνυψωθείς, καταδιώκει ἤδη τὸν Διάβολον καὶ ἀνά τοὺς αἰθέρας, ὅπου ἐκεῖνος περιπλανώμενος, ὡς ἀέριον πνεῦμα ἐκρύπτετο καὶ ἐπλάνα ἐκεῖθεν καὶ ἐβλαπτε διὰ τῶν ὀλεθρίων βελῶν του τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Διάβολος κάμπει γόνυ καὶ προσκυνεῖ ἠττημένος καὶ κατησχυμένος τὸν δὴν ἐξέβαλε τοῦ Παραδείσου ἀνθρώπον ἐν τῷ Λόγῳ - Χριστῷ. Ρίπτεται ἤδη γυμνὸς ἐπὶ τῆς Γῆς²⁸ «ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην», γυμνὸς καὶ δέσμιος διὰ τῆς προγνώσεως τῆς ἐπικειμένης αὐτῷ αἰωνίου καταδίκης, ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ πυρός, τοῦ ἠτοιμασμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου τῷ Διαβόλῳ καὶ τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ²⁹. Ἦδη οἱ πιστοὶ γνωρίζουν τὰς περιωρισμένης ἰσχύος ἐνεργείας τοῦ Διαβόλου καὶ τὰς μεθοδεῖας αὐτοῦ καὶ δύνανται νὰ καταπολεμῶσι καὶ καταγελῶσιν αὐτὸν ἐνδεδυμένοι ὡς πανοπλίαν τὸν Χριστὸν καὶ κραδαίνοντες κατ' αὐτοῦ τὸ τρομερὸν ὄπλον τοῦ Σταυροῦ, δι' οὗ συνετρίβη τὸ κράτος ἐκείνου, παρεμέρισεν ἡ ρομφαία τοῦ πυρός, ἡ στρεφομένη, καὶ ἠνοιγή ἀσφαλῆς καὶ βεβαία ἡ ὁδὸς διὰ τὸν ἐν Οὐρανοῖς Παράδεισον. Μαρτυρήσας ὁ Λόγος - Χριστὸς τὴν κοσμοσωτήριον μαρτυρίαν, ὑπομείνας δι' ἡμᾶς σαρκὶ τὸν θάνατον καὶ καταστρέψας τὰ ἔργα καὶ τὸ βασίλειον τοῦ Διαβόλου, ἠγέρθη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα διακηρύξῃ ἐμφανέστατα καὶ ἐν ἔλῃ τῆς τῆς δυνάμει τὴν κρίσιμον ἀλήθειαν, ὅτι εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ³⁰ καὶ ἵνα ἐξασφαλίσῃ εἰς τὸ διηνεκές³¹ τὴν δικαιοσύνην εἰς τοὺς ἀποδεχομένους ἐνδομύχως καὶ ὁμολογοῦντας ἀνυποκρίτως τὴν ἀλήθειαν ταύτην καὶ προσερχομένους δι' Αὐτοῦ τῷ Θεῷ. Οὕτω ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε τὸ λύτρον τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ δὲ Ἀνάστασις Αὐτοῦ τὸ

σημεῖον τῆς νίκης Του καὶ ἡ ἀναμφισβήτητος ἐγγύησις τῆς ἡμετέρας ἀναστάσεως³². Ἀνέστημεν δὲ καὶ ἡμεῖς μετ' Αὐτοῦ. Ἐξωποιοήθημεν μετ' Αὐτοῦ. Συνεκαθήσαμεν μετ' Αὐτοῦ ἐν τοῖς Ἐπουρανίοις. Ἐὰν οἱ πιστοὶ τοῦ Χριστοῦ ἀποθνήσκωσιν ἀκόμη, τοῦτο ἔγκειται ἐν τῇ ἀνθρωπιᾷ φύσει των, ἥτις «σπείρεται ἐν φθορᾷ», ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ πλέον ποιητὴν, διότι ἡ τιμωρία ἔλαβε τέλος ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ Χριστοῦ, ἡ δὲ Ἀνάστασις Αὐτοῦ θέσασα τέμμα εἰς τὸν Νόμον τῆς φθορᾶς, μετέβαλε τὸν θάνατον εἰς ἄλωνα, ἐξ ἧς ἐνεργεῖται ἡ συγκομιδὴ ἐν ταῖς μοναῖς τῆς ἀφθαρσίας. Διὸ καὶ οἱ χριστιανοὶ ἐφεξῆς δὲν τρομάζουν τὸν θάνατον, ἀλλ' ἐπείγονται πρὸς τὸ μαρτύριον, ἕπερ ἐπίσης ἀποτελεῖ μαρτυρίαν τῆς νίκης, ἣν ὁ Χριστὸς ἐν τῇ Ἀναστάσει Του ἐξησφάλισε κατὰ τοῦ θανάτου. Καθὼς ἐκεῖνος, ὅστις ἐνεδύθη στολὴν ἐξ ἀμιάντου δὲν φοβεῖται πλέον τὰ ἐγκαύματα τῆς φλογός, οὕτω καὶ ὁ χριστιανός, ὅστις ἐνεδύθη τὴν μωρίαν τοῦ Σταυροῦ, καὶ τὴν δυνάμιν τῆς Ἀναστάσεως περιφρονεῖ τὸν φυσικὸν φόβον τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι τοῦ θανάτου! Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλ' ἡ δυνάμις τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἐκδηλοῦται καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες ἀνήκοντες πράγματι εἰς τὸν Χριστόν, ἐνδουθέντες τὸν Χριστόν, λαβόντες τὸν Χριστὸν λαμβάνουν ἐξουσίαν «τέκνα Θεοῦ γενέσθαι», ἣτοι προχωροῦν εἰς τὴν Ἀναγέννησιν, εἰς τὴν υἰοθεσίαν, εἰς τὴν θέωσιν. Ἡ δ' ἐκδήλωσις τοῦ θαύματος τῆς δυνάμεως ταύτης τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐκφαίνεται μόνον ἐν τῇ ἀποκαταστάσει τοῦ ἐκπεσόντος Πέτρου καὶ τῇ μετατροπῇ τοῦ φοβεροῦ διώκτου Σαύλου εἰς τὸν θερμότατον Οὐρανοδόμον Ἐθνοκῆρυκα Παῦλον, ἀλλὰ συνεχίζεται διὰ μέσου τῶν αἰώνων καθ' ἡμέραν καὶ θὰ ἐνεργῆται μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου τούτου, ὡς Ἀνάστασις τῶν νεκρῶν ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ καὶ κατὰ τοῦ Διαβόλου καὶ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν Παθῶν νίκῃ τῶν πιστῶν. Τοῦθ' ἕπερ ἀποτελεῖ καὶ τὸ κριτήριον γνῶρισμα τῶν ἀληθινῶν πιστῶν καὶ τὴν διάκρισιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν νηπίων, τῶν ἀκαταρτίστων καὶ στασίμων ἢ καὶ τῶν ὑποκριτῶν. Αὕτη ἡ θαυμασία Θεϊκὴ δυνάμις τοῦ Λόγου, ἡ νεκρώσασα τὸν θάνατον, ἡ συντρίψασα τὸν Διάβολον, ἡ κενώσασα τοὺς τάφους, ἡ ὑπερβάσασα τοὺς φυσικοὺς Νόμους, διοχετευομένη ἀφθόνως καὶ ἀδιακρίτως εἰς τὰς ἐπιποθούσας αὐτὴν εὐαγγέλιος ψυχὰς τῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας, ἐμφανίζει ἀδιακόπως ἕκτοτε ἐπὶ τῆς Γῆς τὸ ἐξαισιώτερον ἔργον τῶν θαυμάτων, τὸν ὕμνον τοῦ Ἀπ. Παύλου καὶ τὸν ἀφορισμὸν τοῦ Παρθένου Μαθητοῦ, ὡς ζῶσαν ἐμπρακτον πραγματικότητα συνισταμένην ἐν τοῖς: «Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν, σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις» καὶ «Πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἀμαρτάνει»³³. Ἰδοὺ ἡ θέωσις, ἣν ἀθλοθετεῖ ἡ Ἀγιωτάτη Μήτηρ Ἐκκλησία εἰς τὰ τέκνα Αὐτῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦ Τριωδίου καὶ ἥτις κατέστη δυνατὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ ἀπεταμιεύθη ἡ χά-

25. Κατὰ Αἰρ. V, 17,3 P.G. 7,1171 - 1172 καὶ Ἐφεσ. 4,6.

26. Ἐφεσ. 1,23, Ρωμ. 12,5, Ἐφεσ. 4,12, 5,30.

27. Ἰω. 14,30.

28. Λουκ. 10,18. Ἀπκ. 12,9.

29. Ματθ. 25,41, Ἀπκ. 19,20, 20,10.

30. Ρωμ. 1,4.

31. Ἐβρ. 7,3, 10,14, Ρωμ. 10,10, Ἐβρ. 7,25, Α'. Ἰω. 2,1 κ.ε., Ἀπκ. 1,18, Ματθ' 28,18.

32. Α'. Κορ. 15,20 κ.ε. Κολ. 2,12 κ.ε. Ἐφεσ. 2,6. Πρξ. 1,11.

33. Γαλ. 5,24, Α'. Ἰω. 3,6, Φιλιππ. 3,10 κ.ε.

ΤΟ ΑΙΜΑ ΕΝ ΤΗ ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

α'. Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ.

Τὸ αἷμα παρ' Ἑβραίοις ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν περιέχον τὴν ζωὴν ἢ «ψυχὴν» συστατικὸν τοῦ σώματος. Οὕτως ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος ἐρίζει ὅτι «ἡ ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστίν» (Λευϊτικὸν 17,11.14). Διὰ τοῦτο ἀπηγορεύετο ἀπολύτως νὰ τρώγονται αἱ σάρκες τῶν ζώων, χωρὶς προηγουμένως νὰ χυθῆ ὅλον τὸ αἷμα. Ἦδη ὁ Νῶε λαμβάνει παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν ἐντολὴν: «Πλὴν κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε· καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θηρίων ἐκζητήτω αὐτό» (Γένεσις 9,4,5). Ἡ ἐντολὴ αὕτη ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐν τῷ Λευϊτικῷ (17,10): «Ὅς ἂν φάγη πᾶν αἷμα, καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἐσθουσάν τὸ αἷμα καὶ ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς». Ὡσαύτως ἐν τῷ Λευϊτικῷ (17,13) δρίζεται ὅτι τὸ κατὰ τὸ κυνήγιον χεόμενον ἐκ τῶν θηραμάτων αἷμα πρέπει νὰ καλύπτεται διὰ χύματος. Ἐξ ἄλλου, ἐν τῇ Α' Βασιλειῶν ἀναγινώσκουμεν, ὅτι μετὰ τὴν ὀλοήμερον ἐν Μαχμάς μάχην κατὰ τῶν ἄλλοφύλων, ὁ λαὸς ἔφαγε μετὰ τοῦ αἵματος κρέας ἐκ τῶν ζώων,

ρις τοῦ ἐνσαρκωθέντος Λόγου, ἡ ρεῦσασα ἐκ τῶν πέντε πληγῶν τοῦ Σταυροῦ καὶ ἀναβλύσασα ἐκ τοῦ ἐν τῷ κήπῳ κενοῦ Τάφου. Ἴδου τί ἀπολαμβάνουν τὰ πιστὰ καὶ φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁπόσα ἀγαθὰ στεροῦν ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀφήνουν ἑαυτοὺς νὰ ἐκρίζωθωσιν ἀπὸ τῆς θεοφυτεῦτου καὶ χαριτοδρότου Ἀμπέλου τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε ὑπὸ τοῦ θανασίμως φυσιοῦντος πνεύματος τῆς πεπερασμένης ἐπιγείου σοφίας καὶ γνώσεως καὶ τῆς κοσμικῆς νεοστροφίας, εἴτε, νὰ ξηρανθοῦν, ὑπὸ τοῦ λιθοῦ τῆς Δυτικῆς χρησιμοθηριακῆς εὐσεβείας, τοῦ θεωρουμένου ὀρθολογισμοῦ. Ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικοκεντρικῇ γλυκεῖα καὶ ζωοποιῷ ζωῇ μεταβαίνουν οἱ πιστοὶ ἀπὸ τοῦ Δόγματος εἰς τὴν βίωσιν καὶ διὰ τῆς ὑψηλῆς μυστικῆς θεωρίας εἰς τὴν πράξιν, ἧτις ἐστὶ τῆς θεωρίας ἐπίδοσις. Ὅστις δ' ἐπιπολαίως κατηγορεῖ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἐπὶ ὑπερβολικῇ θεωρητικότητι καὶ ἐλλείψει πρακτικοῦ πνεύματος, ἀδικεῖ, συκοφαντεῖ, ἀμαρτάνει καὶ ἀποδεικνύει ὅτι οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἐζητεῖ τὴν μακαρίαν κατάστασιν τῆς Ἀναγεννήσεως, οὐδ' ἐννοεῖ τί ἐστὶ θέωσις, τὴν ὁποῖαν ἐζήσαν καὶ περιέγραψαν οἱ ἐπιστήμονες γενόμενοι ταύτης ἀγιώτατοι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες, καὶ τὴν ὁποῖαν ἀξίζει πᾶς τις, ἐν ὄλῳ αὐτοῦ τῷ βίῳ νὰ ἐπιποθῆ καὶ μελετᾷ καὶ σπουδάζῃ, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην σπουδὴν καὶ μελέτην καὶ ἐπιδιώκῃ εἴ πως καὶ καταλάβῃ «γνοῦς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ καὶ τὴν Κοινωνίαν τῶν Παθημάτων Αὐτοῦ, συμμορφούμενος τῷ θανάτῳ Αὐτοῦ καὶ καταντῶν εἰς τὴν ἐξανάστασιν τῶν νεκρῶν».

Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

Ἰ. Προϊστάμενος τῆς Ἑλλην. Ὀρθοδ. Κοινότητος Ἀμβούργου

τὰ ὁποῖα περιήλθον εἰς χεῖράς του ἐκ τῶν ἐχθρῶν, πράγμα ὑπερ ἀνηγγέλη εἰς τὸν βασιλέα Σαοὺλ ὡς μεγάλη ἁμαρτία (14,33).

Ἡ χύσις τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος, ἦτοι ὁ φόνος, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τῶν πρώτων σελίδων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὡς μέγιστον ἁμάρτημα. Τὸ χυθὲν αἷμα τῷ Ἄβελ βοᾷ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκ τῆς γῆς (Γένεσις 4,10) καὶ τὸ γεγονός τοῦτο ἐπάγεται τὴν ἀράν τοῦ φονέως (στ' 11 κ.ἐξ.). Βραδύτερον, ἐπὶ Νῶε, ὁ Θεὸς ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ φόνου λέγων: «Ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκχυθήσεται, ὅτι ἐν εἰκόνι Θεοῦ ἐποίησα τὸν ἀνθρωπὸν» (Γένεσις 9,6). Ἀπὸ δὲ τῆς σχετικῆς πρὸς τὸν φόνον ἐντολῆς τοῦ Δεκαλόγου καὶ ἐκεῖθεν, πολλαχοῦ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διατυπῶνται ἡ θεία ἀπαγόρευσις τῆς ἀνθρωπίνης αἱματοχυσίας. Ἐννοεῖται, ὁμως, ὅτι ἡ ρητὴ αὕτη ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ἀμαυροῦται εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ περιουσίου λαοῦ καὶ οἶονεὶ ὑφίσταται ἐκλειψιν, ἰδίως εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἄλλοφύλους, τὸ αἷμα τῶν ὁποίων ἐκχέεται ἄνευ τύψεων, οὐχὶ μόνον κατὰ ἀμυντικούς, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἐπιθετικούς πολέμους.

Τὸ αἷμα τῶν ζώων προσεφέρετο ὡς θυσία πρὸς τὸν Θεὸν καὶ δὴ ὑπὸ ἐννοίαν ἐξίλαστήριον. Οὕτως αὐτὸς ὁ Θεὸς πληροφορεῖ τὸν λαόν του, ὅτι τοῦτο γίνεται κατόπιν ἰδικῆς του θελήσεως: «Καὶ ἐγὼ δέδωκα αὐτὸ ὑμῖν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν· τὸ γὰρ αἷμα αὐτοῦ ἀντὶ ψυχῆς ἐξιλάσεται». (Λευϊτικὸν 17,11). Ἐκ τῶν προσφερομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ πρὸς θυσίαν σφαγίων, τὸ Λευϊτικὸν δρίζει σχετικῶς πρὸς τὸ αἷμα αὐτῶν: «Καὶ προσχεεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ ἀπέναντι Κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου». (17,6). Ὅτε συνεστήθη ὁ ναὸς, τὸ αἷμα τοῦτο δι' ὄχουτοῦ κατέληγεν εἰς τὸν χεῖμαρρον τῶν Κέδρων.

Ἐκ τοῦ μόσχου «τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ», κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἐξιλασμοῦ, ὁ ἀρχιερεὺς ἔρραινε «τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὸ ἐλαστήριον κατ' ἀνατολάς», ὁμοίως δὲ καὶ ἀπὸ «τὸν χεῖμαρρον, τὸν περὶ ἁμαρτίας, τὸν περὶ τοῦ λαοῦ». (Λευϊτικὸν 16,14,15).

β'. Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ.

ὑπὸ τὴν περίφρασιν «σὰρξ καὶ αἷμα» ἢ ἀπλῶς ὑπὸ τὴν λέξιν «αἷματα» νοεῖται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ὁ σαρκικὸς ἦτοι ὁ μὴ ἀναγεννηθεὶς ἐν Χριστῷ ἀνθρωπος. (Ματθαίου 16,17, Ἰωάννου 1,13, Πράξεων 17,26, 18,6, 20,26, Α' Κορινθίου 15,50, Γαλάτας 1,16, Ἐφεσίου 6,12, Ἑβραίου 2,14).

Διὰ τῆς λέξεως «αἷμα» δηλοῦται ἐπίσης ὁ φόνος, ὡς καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ. (Ματθαίου 23,30.35. 27,4.6.8.24,25, Λουκᾶ 11,50.51. 13,1. Πράξεων 1,19 5,28 22,20, Ρωμαίου 3,15 [ἐκ τῆς Π.Δ.],

Ἐβραίους 12,4, Ἀποκάλυψις 6,10 16,6 17,6 18,24 19,2,13).

Ἡ ὡσαύτως ἡ λέξις χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων προκειμένου περὶ τῶν ζώων, τὰ ὅποια ἀπηγόρευεν ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος νὰ τρώγωνται χωρὶς προηγουμένως νὰ ἐκχυθῆ τὸ αἷμα τῶν. Τὴν ἰδίαν ἀπαγόρευσιν ἐξήνεγκεν ἡ ἀποστολικὴ σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων κατόπιν προτάσεως τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου, ὅστις εἶπεν ὅτι δὲν ἔπρεπε «παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι... καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος». (Πράξεων 15,19-20.29. Πρβλ. καὶ 21.25). Ὡς γνωστὸν τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην ἀνεγένεσε καὶ ἡ Πενθέκτη Σύνοδος (67ος κανὼν).

Εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου ἀπαντῶμεν παρομοιώσεις καὶ εἰκόνας, ἔνθα τὸ αἷμα. Οὕτω κατὰ τὸ ἀνοιγμα τῆς ἔκτης σφραγίδος ὑπὸ τοῦ Ἀρνίου «ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα» (6,12). (Πρβλ. Ἰωήλ 2,31). Μετὰ τὸ σάλπισμα τοῦ πρώτου ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων «ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μειγμένα ἐν αἵματι» (8,7). (Πρβλ. Ἐξόδου 7,19 καὶ ἐξῆς, 9,24). Μετὰ τὸ σάλπισμα τοῦ δευτέρου ἀγγέλου «ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης αἷμα» (8,8). (Πρβλ. Ἐξόδου 7,17). Οἱ δύο μάρτυρες τοῦ Θεοῦ ἔχουν ἐξουσίαν «ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα» (11,3-6). (Πρβλ. Ἐξόδου 7,19 καὶ ἐξῆς, 8,2 καὶ ἐξῆς). Κατὰ τὴν κρίσιν «ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων» (14,20). Ἐνταῦθα πρόκειται ἢ κυριολεκτικῶς περὶ αἵματος ἢ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν. Μετὰ τὴν ἐκχυσιν τῆς φιάλης τοῦ δευτέρου ἀγγέλου εἰς τὴν θάλασσαν «ἐγένετο αἷμα ὡς νεροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζῶσα ἀπέθανεν ἐν τῇ θαλάσῃ» (16,3). (Πρβλ. Ἐξόδου 7,17-21). Ἐνταῦθα ἢ ἡ θάλασσα μετεβλήθη εἰς αἷμα ἢ ἐνεφανίσθη ἐν αὐτῇ αἷμα. Μετὰ τὴν ἐκχυσιν τῆς φιάλης τοῦ τρίτου ἀγγέλου εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων «ἐγένετο αἷμα» (16,4). (Πρβλ. Ἐξόδου 7,17 καὶ ἐξῆς). Κατόπιν τούτου ὁ ἄγγελος τῶν ὑδάτων εἶπε πρὸς τὸν Θεόν: «Δίκαιος εἶ... ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας ποιεῖν». (16,5.6). Ἡ μυστηριώδης γυνή, ἡ ὅποια ἴσως εἶναι ἡ Ρώμη, δρᾶται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ συγγραφῆως «μεθύουσα ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ». (17,6). (Πρβλ. Ναοὺμ 3,1 Ἡσαΐου 34,5.7). Εἰς αὐτὴν ἐπίσης βλέπει ὁ Ἰωάννης «αἷματα προφητῶν καὶ ἁγίων καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς». (18,24). Τέλος ὁ Κύριος ἐμφανίζεται «περιβεβλημένος ἱμάτιον θεβαμμένον ἐν αἵματι» (19,13). Τὸ αἷμα τοῦτο εἶναι ἢ τῶν ἐχθρῶν του ἢ τὸ ἰδικόν του.

Ἡ σπουδαιότερα ὁμῶς σημασία, τὴν ὁποίαν προσλαμβάνει ἡ λέξις «αἷμα» ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, εἶναι ἐκεῖ ἔνθα πρόκειται περὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. Τὸ αἷμα τοῦτο ἐχύθη διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Ἡ δὲ ἐξ αὐτοῦ μετάληψις εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν.

Ἰδιαιτέρως εἰς τὸ 9ον κεφάλαιον τῆς πρὸς Ἐβραίους ἐπιστολῆς γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀπέιρου

διαφορᾶς μεταξύ τῶν αἱματηρῶν θυσιῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, αἱ ὁποῖαι δὲν ἠδύνατο «κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα» (στ. 9) καὶ τοῦ ἐκχυθέντος αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ «καθαρίζει τὴν συνείδησιν ἡμῶν» (στ. 14). Ὁ Χριστὸς προσήνεγκε τὴν μόνην ἀληθῶς σωτήριον θυσίαν ὡς ἀρχιερεὺς. Ἡ θυσία αὕτη δὲν ἐγένετο «δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων» (στ. 12). Τὸ αἷμα τῶν θυσιαζομένων ζώων ἠγίαζε μόνον «πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα» (στ. 13), ἐνῶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθαρίζει τὸν ἑσωτερικὸν ἀνθρώπον, ἀπαλλάσσει τῆς ἐνοχῆς καὶ ἀπολυτρώνει. Κατὰ τὰ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο διαλαμβανόμενα, ἐπειδὴ πᾶσα διαθήκη προϋποθέτει θάνατον, διὰ τοῦτο οὐδὲ ἡ πρώτη (δηλ. ἡ Παλαιὰ Διαθήκη) «χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται» (στ. 18). Διὸ καὶ ἐν τῇ διαθήκῃ ἐκείνῃ «σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις» (στ. 22). Ἀλλ' ἐνῶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πρώτης διαθήκης ἐγένετο εἴσοδος εἰς τὰ ἅγια ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ προσεφέρετο αἱματηρὰ θυσία ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, ὁ Χριστὸς ἅπαξ καὶ διὰ παντός ὡς ἀρχιερεὺς τῆς Καινῆς Διαθήκης προσήνεγκε τὸ ἰδικόν του τίμιον αἷμα (στ. 25 - 28), εἰσελθὼν εἰς τὰ ἀχειροποίητα Ἅγια, ἦτοι εἰς τὰ οὐράνια (στ. 24), ὡς τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἀνθρώπος.

Ὁ Κύριος, συστήσας ὁ ἴδιος τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὥρισεν ὅτι ἐν τῷ μυστηρίῳ τούτῳ καλούμεθα νὰ μεταλαμβάνωμεν τοῦ τιμίου τοῦ αἵματος ὑπὸ τὸ εἶδος τοῦ οἴνου (Ματθαίου 26,28, Μάρκου 14,24, Λουκᾶ 22,20, Ἰωάννου 6,53.54.55).

Τὸ αἷμα τοῦτο εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν δηλωτικὸν τῆς Καινῆς Διαθήκης (Ματθαίου 26,28, Μάρκου 14,24, Λουκᾶ 22,20 Ἀ' Κορινθίων 11,25, Ἐβραίους 13,20). Αἰδέται εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν (Ματθαίου 26,28, Ρωμαίους 3,25, Ἐφεσίους 1,7).

Ἐκχύνεται περὶ πολλῶν (Ματθαίου 26,28, Μάρκου 14,24).

Ἐκχύνεται ὑπὲρ ἡμῶν (Λουκᾶ 22,20).

Δι' αὐτοῦ ἀποκτῶμεν τὴν ζωὴν (Ἰωάννου 6,53).

Δι' αὐτοῦ ἀποκτῶμεν τὴν αἰώνιον ζωὴν (Ἰωάννου 6,54).

Εἶναι ἐχέγγυον τῆς ἀναστάσεως (Ἰωάννου 6,54).

Ἐχύθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ πρὸς χάριν τῆς Ἐκκλησίας (Πράξεων 20,28).

Ἐν αὐτῷ δικαιοῦμεθα (Ρωμαίους 5,9).

Ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι κοινωνία τούτου τοῦ αἵματος (Α' Κορινθίους 10,16).

Ὁ ἀναξίως κοινωνῶν αὐτοῦ εἶναι ἔνοχος (Α' Κορινθίους 11,27 - 30).

Κοινωνοῦντες τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, διακηρύσσομεν τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου ἕως τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας (Α' Κορινθίους 11,26).

Ἐν τῷ αἵματι τούτῳ ἐβρίσκομεν τὴν ἀπολύτρωσιν (Ἐφεσίους 1,7 Ἀ' Πέτρου 1,18.19), ἐρχόμεθα πλησίον τοῦ Θεοῦ (Ἐφεσίους 2,3).

Διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐγένετο ἡ εἰρηνοποίηση μεταξύ Θεοῦ καὶ κόσμου (Κολοσσαεῖς 1,20), ἢ ἀποκαταλλαγὴ ἡμῶν (Κολοσσαεῖς 1,20).

Διὰ τοῦ αἵματός του ἐλυτρώθη καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χρι-

ΤΑ ΛΑΪΚΑ ΘΕΙΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΡΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΩΝ ΟΜΙΛΗΤΩΝ

Πρέπει νὰ εἶμεθα πολὺ διστακτικοὶ ὡς πρὸς τὴν προθυμίαν τῶν Ἑβραίων, ἵνα βοηθήσουν ἡμᾶς εἰς τὴν πνευματικὴν μας ζωὴν· κυρίως δὲ εἰς τὸν τομέα τῆς θρησκευτικῆς μας ἀναπνοῆς: «Ὅσον καὶ ἂν εἶναι «καλαί» αἱ προθέσεις των, οὐδέποτε ἀρδεύονται ἀπὸ τὰς Ἑλληνορθόδοξους πηγὰς. Καὶ τὸ μελλοντικὸν μεγαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν εὐρίσκεται ἐγγεγραμμένον εἰς τὸν πίνακα τῶν ἐπιδιώξεών των.

Ἴσως μάλιστα, ἢ μάλλον ἀσφαλῶς, ὑπάρχει κατὶ ἄλλο... ἢ κυριαρχία των δηλαδὴ ἐπάνω εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ποιμνίου μας.

Ἐδῶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὗτοι, ὅπου συνήντησαν ἄτονον καὶ ἀδύναμον τὴν Ἑλληνορθόδοξον συνείδησιν, τὴν ἐλεηλάτησαν· καὶ τὴν ἀντικατέστησαν μὲ προτεσταντικὴν ἢ χιλιαστικὴν τοιαύτην... Καὶ οἱ χαμένοι αὐτοὶ ἀδελφοὶ μας δὲν συμμετέχουν παντάπασιν εἰς τὴν προσπάθειάν μας πρὸς διατήρησιν τῶν ἐδῶ ἐθνικῶν μας ἰδρυμάτων, Θεολογικῆς Σχολῆς, Ἀκαδ. Ἀγίου Βασιλείου, Γηροκομείων κ. α. Καὶ τοῦτο, διότι, ψυχοπνευματικῶς αὐτοαπεκόπησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μας.

Συχνὰ εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν περιοδικὸν «Missionary Standard», δημοσιεύονται ἀνταποκρίσεις καὶ φωτογραφίαι περὶ τῆς δράσεως τῶν «Εὐαγγελικῶν» εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀληθῶς ἑσπάρασσεται ἡ καρδιά μας, ὁσάκις προσπίπτουν εἰς τὴν ἀντίληψίν μας. Ἐστειρεύσαμεν λοιπὸν τόσον καὶ δὲν ἔχομεν ἡμεῖς πλέον ἀγνὴν ψυχοπνευματικὴν τροφήν, διὰ νὰ τρέφωμεν τὸ ποιμνίον μας, ἀλλὰ ἔρχονται «Ἐἓνα πιστεύω» καὶ μᾶς τὸ ἀρπάζουν; Μήπως συμβαίνει τοῦτο, διότι δὲν εἶμεθα ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένοι εἰς τὰ προβλήματα τῆς ψυχολογίας τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀτόμου καὶ ομάδος;

Διότι ἐδῶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν εἰς ὅλας τὰς θεολογικὰς Σχολὰς τῶν πανεπιστημίων διδάσκονται μαθήματα ψυχολογίας διὰ τὴν προσήκουσαν ἐπαφὴν μὲ τὸ ἄτομον, ὡς καὶ μαθήματα ψυχολογίας διὰ τὴν ἐπαφὴν μὲ τὸ ποιμνιον.

στὸς ὡς ἄνθρωπος (Ἑβραῖους 9,12).

Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι καθαρτήριον συνειδήσεως (Ἑβραῖους 9,14 Ἀ΄ Ἰωάννου 1,7 Ἀποκάλυψις 1,5).

Ἐν τῷ αἵματι τούτῳ ἔχομεν παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Ἁγίων, ἥτοι χάρις εἰς αὐτὸ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ (Ἑβραῖους 10,19).

Ἐν τῷ αἵματι τούτῳ ἠγοράσθημεν (Ἀποκάλυψις 5,9).

Τὸ μαρτύριον εἶναι πλύσις ἐν τῷ αἵματι τούτῳ (Ἀποκάλυψις 7,14).

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Καὶ ὅταν οἱ Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ θεολόγοι κατέχουν αὐτὰ τὰ κλειδιά, τοὺς εἶναι εὐκόλον τότε νὰ εὐρουν τὸν εὐθετον τρόπον ν' ἀνοίξουν τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Καὶ μάλιστα ἐκείνων, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ἀσφαλῆς τὸ ἰδικόν των «πιστεύω»· καὶ αὐτοί, ὡς γνωστόν, πλεονάζουν, μάλλον παντού.

Ἐπάνω εἰς αὐτοὺς στηρίζουν οἱ λαϊκοὶ κήρυκες τοῦ ἀγοραίου κηρύγματος τὴν δύναμίν τους· ὡς π.χ. ὁ Bill Graham, κ. α., ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ εἰσέπραξεν ἑκατομμύρια δολλαρίων πρὸς «ἐνίσχυσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου».

Τὰ μαθήματα αὐτὰ τῆς ποιμαντικῆς ψυχολογίας δυστυχῶς ἀκόμη δὲν διδάσκονται εἰς τὰς Θεολογικὰς καὶ Ἱερατικὰς μας Σχολὰς, καὶ ἡ ψυχολογία τοῦ ἐκκλησιαζομένου χριστιανοῦ, περὶ τῆς ὁποίας καὶ πρὸ ἐτῶν εἶχον γράψει εἰς τὴν «Ἐνορίαν», εἶναι ἀγνωστος. Καὶ εἶναι ἀληθῶς πολὺ λυπηρὸν, ὅτι ἡ θεολογία μας ἐξακολουθεῖ ν' ἀγνοῇ τὰ ζωτικὰ προβλήματα τοῦ ποιμνίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τὰ λαϊκὰ κηρύγματα ἀπὸ ψυχολογικῶς κατηρτισμένους ὁμιλητάς, ἂν στηριχθοῦν ἐπάνω εἰς θετικὰς βάσεις καὶ καταρθευθῇ δι' αὐτῶν ἡ ὑπαιθρὸς μας, ἀσφαλῶς θὰ ἔχουν πλεονεξίαν πνευματικὴν καρποφορίαν. Ἀρκεῖ, ἐπαναλαμβάνω, νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν μας τὸν σημερινὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ ποικίλα προβλήματά του.

Ἄν σταθῶμεν εἰς τὸ σημεῖον, ποῦ εὐρισκόμεθα, πολὺ φοβούμαι, ὅτι θὰ πραγματοποιηθῇ εἰς βάρος μας ὁ μῦθος τοῦ λαγοῦ καὶ τῆς χελώνης ὅπου, ὡς γνωστόν, ἡ χελώνη ἐξεπέρασε τὸ λαγὸν εἰς τὸ τρέξιμον, διότι ἔδασίσθη οὗτος ἀπολύτως εἰς τὰς δυνάμεις του.

Δὲν προτείνω ν' ἀλλάξωμεν «Πιστεύω»· ὄχι, ἀλλὰ μερικὰς μεθόδους μόνον, διὰ νὰ πλησιάσωμεν ὡς Ἐκκλησία τὸν Ἀσὸν.

Εἶναι ἐπιβεβαίωτες νὰ δημιουργήσωμεν ὑπαίθρια θεία κηρύγματα, Σχολικὰς ἑορτάς, Ἀρχιερατικὰς Λειτουργίας εἰς τὴν ὑπαιθρον, ὁμαδικὰς ἐκδρομὰς εἰς χωρία, διανομὰς δωρεὰν θρησκευτικῶν βιβλίων καὶ ἁγίων εἰκόνων, φύτευσιν καρποφόρων δένδρων ὑπὸ τῶν Ἱεροκλήρων εἰς τὰς πλατείας τῶν χωρίων ἢ εἰς ἄλλους δημοσίους χώρους, μὲ τὸ ὄνομα τὰ δένδρα τῆς «Ἁγίας Τριάδος» κ.τ.λ. Ἄν μάλιστα εἶναι δυνατόν νὰ συνδυάζεται ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἱεροκλήρου μὲ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ περιοδεύοντος ἱατροῦ τῆς περιφέρειας, θὰ εἶναι ἀκόμη πλέον καρποφόρον τὸ ἔργον τοῦ Ἱεροκλήρου.

Ὅλα αὐτὰ προϋποθέτουν θερμὰς καρδίας, ἀγρυπνοῦσας συνειδήσεις Θεολόγων καὶ ψυχογνωστικὴν προπαίδειαν τῶν ὁμιλητῶν· καὶ πρὸ παντὸς ἀγάπην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μας, καὶ τὰ οἰκονομικὰ μέσα θὰ εἶναι εὐκόλον νὰ εὐρεθοῦν.

Ἱερεὺς ΖΑΝΟΣ ΓΟΥΓΟΥΤΑΣ
Mansfield, Ohio.
U. S. A.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

Ο ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ (†)

Τῆ 31ῃ Μαρτίου ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ Μητροπολίτης Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Χριστοφόρος.

Ὁ μεταστάς Ἱεράρχης, κατὰ κόσμον Γεώργιος Ἀλεξανδρόπουλος, γεννηθεὶς τῷ 1890 ἐν Ἀγρινίῳ, διήκουσεν αὐτόθι τὰ ἐγκύκλια καὶ γυμνασιακὰ μαθήματα, εἶτα δ' ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν καὶ Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ὧν ἀπεφοίτησε τῷ 1922.

Κατ' ἀρχὰς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὑπηρέτησεν ὡς Καθηγητῆς Γυμνασίων καὶ ὡς λαϊκὸς ἱεροκήρυξ καὶ κατηχητῆς. Ἀσπασθεὶς μετὰ ταῦτα τὸν μοναχικὸν βίον, ἐκάρη μοναχὸς εἰς τὴν ἐν τῇ Ναυπακτίᾳ Ἱερὰν Μονὴν τῆς Ἀμπελακιωτίσσης Παναγίας «Ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος», λαβὼν κατὰ τὴν κουράν τὸ ὄνομα Χριστοφόρος. Τῆ 21ῃ Μαρτίου 1942 ἐχειροτονήθη εἰς διάκονον ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου τότε Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας καὶ νῦν Ἡλείας κ. Γερμανοῦ. Μετὰ μίαν ἡμέραν ἐχειροτονήθη εἰς Πρεσβύτερον ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Δαμασκηνοῦ καὶ διορίσθη Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἔμεινε μέχρι τῆς 24ῆς Ὀκτωβρίου 1945, ὅποτε ἐξελέγη Μητροπολίτης Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, ποιμάνας θεοφιλῶς μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου του.

Ὁ ἐκλιπὼν Ἱεράρχης καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ὑπηρετήσεν μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος. Λαμπρὰ ἰδίως ὑπῆρξεν ἡ δρᾶσις αὐτοῦ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ συμμοριτοπολέμου, ὅστις κατ' ἐξοχὴν ἐπλήξε τὴν Μητροπολιτικὴν περιφέρειαν Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας.

Ὁ μεταστάς διεκρίθη καὶ διὰ τὴν συγγραφικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν, δημοσιεύσας πλείστας πραγματείας καὶ ἄρθρα. Μεταξὺ ἄλλων, ἔγραψεν 1) ὑποθήκας «διὰ τὴν κατηχουμένην νεολαίαν», 2) Ἱστορίαν τῆς ἐν τῇ Ναυπακτίᾳ Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἀμπελακιωτίσσης Θεοτόκου «Ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος» 3) Ἱστορικὴν πραγματείαν «περὶ τοῦ ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος τῶν Ναυπακτίων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς» 4) Δύο Ἱεράς Ἀκολουθίας καὶ δύο Παρακλητικoὺς κανόνας καὶ πολλὰ ἄλλα.

Κύριος ἀναπαύσαι αὐτὸν ἐν ψυχαῖς ἁγίων!

Ο ΠΡ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (†)

Τῆ 6ῃ τρέχοντος μηνὸς ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ Μητροπολίτης πρ. Νευροκοπίου Γεώργιος Παπαγεωργιάδης.

Ὁ μεταστάς Ἱεράρχης ἐγεννήθη εἰς τὸ Νεοχώριον τῆς Καλλιπόλεως τῷ 1881 ἐκ πατρὸς ἱερέως. Τὴν πρώτην μόρφωσιν αὐτοῦ ἔλαβεν εἰς τὸ Σχολεῖον τῆς γενετείρας αὐτοῦ, ὡς διδασκαστὴν τοῦ Νάρθηκος τοῦ Ναοῦ, διδασκάλου δὲ ὄντος ἐνὸς Ἁγιοταφίτου μοναχοῦ. Μετὰ ταῦτα ἐφοίτησεν εἰς τὸ Σχολαρχεῖον καὶ εἰς τὸ Τουρκικὸν Γυμνάσιον τῆς Καλλιπόλεως. Εἶτα ἐφοίτησεν εἰς τὴν

Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ 1906.

Τῷ 1908 ἐχειροτονήθη εἰς διάκονον ὑπὸ τοῦ Τραπεζοῦτος Κωνσταντίνου, τοῦ μετέπειτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ διορίσθη ὑπ' αὐτοῦ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος καὶ Ἱεροκήρυξ ἐν τῷ τμήματι Πλατάνων τῆς Ἐπαρχίας Τραπεζοῦτος. Τῷ 1909 προσελήφθη ὡς Γενικὸς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ μητροπολίτου Σαράντα Ἐκκλησιῶν Ἀνθίμου καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ Ἡλιουπόλεως Ταρασίου. Τῷ 1910 διορίσθη Γενικὸς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Μητροπολίτου Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου, τῷ 1912 τοῦ Τραπεζοῦτος Κωνσταντίνου καὶ τῷ 1913 τοῦ Μητροπολίτου Προύσης. Ἡ δρᾶσις τοῦ ἀειμνήστου ὡς Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου εἰς τὰ Τουρκοκρατούμενα ὡς ἄνω μέρη ὑπῆρξεν οὐ μόνον ἐκκλησιαστικῆ, ἀλλὰ καὶ ἐξόχως ἐθνικῆ.

Κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1914 ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, διορίσθη καὶ ὑπηρετήσεν ὡς ἐφημέριος εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς Εὐαγγελιστρίας Πειραιῶς, τῆς Μεταμορφώσεως Παλαιᾶς Κοκκινιάς καὶ τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου Καμινίων. Τῷ 1918 διορίσθη ὡς Προϊστάμενος Ἐφημέριος τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν, ἐνθα καὶ ἔμεινεν ἐπὶ εἴκοσι τρία καὶ ἡμισυ ἔτη, μέχρι δηλαδὴ τῆς ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας αὐτοῦ εἰς Μητροπολίτην Νευροκοπίου, ἧτις ἐγένετο τῆ 8 Μαρτίου τοῦ 1942 ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Δαμασκηνοῦ. Ἀτυχῶς, λόγῳ τῶν πολλῶν χρονίων ἀσθενειῶν του, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῆ τοῦ θρόνου τῆς Μητροπόλεως τοῦ Νευροκοπίου, ἐντὸς ἐλαχίστου ἀπὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ χρονικοῦ διαστήματος. Κατὰ τὸ ἔτος 1955 ἔπαθεν ἐξ ἐμφράγματος τῆς καρδίας. Ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐπῆλθεν ἐκ νέας καρδιακῆς κρίσεως.

Ὁ ἀειμνήστος κατ' ἐξοχὴν διέπρεψεν εἰς τὸ συγγραφικὸν ἔργον, ὅπερ δύναται νὰ διαιρεθῆ εἰς δύο τομεῖς, ἧτοι εἰς τὸν ἀναγόμενον εἰς τὸ Κανονικὸν Δίκαιον καὶ εἰς τὸν ἀναγόμενον εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων καὶ παραδόσεων, ὁσάκις ἐθεώρει ταῦτα προσβαλλόμενα. Εἰς τριάκοντα ἐπτὰ αὐτοτελεῖς ἐργασίας συμποσοῦνται τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα κατὰ καιροὺς ἔργα, ἐνθ' ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνυπογράφων ἢ ἄλλως πως δημοσιευθέντων ἄρθρων αὐτοῦ εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας εἶναι δυσεξακριβῶτος.

Πολλὰ δὲ ἔργα αὐτοῦ εἶναι εἰσέτι ἀνέκδοτα. Εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ εὐρίσκονται ἐνίοτε οὐχὶ μόνον πρωτοτυπία, ἀλλὰ καὶ κατευθυντήριοι ὀρθαὶ σκέψεις καὶ λύσεις δυσκόλων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ὄταν ὑπερήσπιζε θέσιν τινα, ἧτο ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτοῦ ἐπιθετικός.

Ὁ μεταστάς ἠγάπησε τὸν βίον αὐτοῦ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ εἶχε βαθυτάτην Ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τῆς συστηματικῆς διδασχῆς τῆς Ὀρθοδόξου διδασκαλίας ἴδρυσεν ἐν Ἀθήναις τὴν γνωστὴν «Ὀρθόδοξον Κατηχητικὴν Σχολὴν».

Ὅπως εὐστόχως ὁ ἐκφωνήσας τὸν ἐπικήδειον λό-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Χριστός Ἀνέστη»

Ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ κατάνυξις, μεθ' ὧν ὁ λαὸς μας παρηκολούθησε, καθ' ὅλην τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα, τὰς Ἀκολουθίας τῶν Παθῶν καὶ τὴν ἄχραντον λειτουργικότητά των, ὡς καὶ ἡ ἐντελῶς πηγαία καὶ αὐθόρμητος χαρά, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐώρτασε τὴν λαμπροφόρον Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, δὲν ἀποτελοῦν ἀπλῶς τὴν ἔκφρασιν τῆς βαθείας του θερησκευτικότητος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπιοτέραν ἐκδήλωσιν τῆς ἀνωτέρας του πνευματικότητος.

Ἡ ἀνύψωσις αὐτὴ ὑπεράνω τῶν βιοτικῶν μεριμνῶν καὶ τῆς τετριμμένης συμβατικότητος, προϋποθέτει ἐσωτερικὴν πνευματικὴν ἄνοδον. Ἀνελεύθεροι καὶ ταπεινοὶ ψυχῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ αἰσθανθοῦν τόσον εὐγενῆ καὶ τόσον ὑψηλόφρονα συναισθήματα.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς πιστεύει εὐλικρινῶς καὶ βαθύτατα, ὅτι «Χριστὸς ἐγήγερται». Καὶ ναὶ μὲν εἰς τὸ κέντρον τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καὶ εἰς τὸν Ἀνατολικὸν ἐν γένει τύπον τοῦ Χριστιανισμοῦ εὐρίσκειται ἡ πίστις εἰς τὴν θείαν Ἀνάστασιν καὶ ἡ προσδοκία τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, τῆς μεταμορφώσεως δηλαδὴ καὶ τῆς Θεώσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τοῦ κόσμου ὅλου, εἶναι βέβαιοι ὅμως ὅτι οὐδαμοῦ ἄλλοῦ δὲν πανηγυρίζεται τὸ Ἅγιον Πάσχα μετὰ τόσην λαμπρότητα. Καὶ εἶναι ὄντως ἡ «έορτὴ τῶν ἐορτῶν καὶ ἡ πανήγυρις τῶν πανηγύρεων» τοῦ λαοῦ μας. Καὶ ὅταν ἤγχοῦν τὰ Πασχαλινὰ σήμαντρα καὶ οἱ δρόμοι μεταβάλλονται εἰς φατεινοὺς Γαλαξίας ἀπὸ τὰ φῶτα τῶν Ἀναστασίμων λαμπάδων, ποῦ κρατοῦν εἰς τὰς χεῖράς των οἱ πιστοί, δὲν ὑπάρχει διάθεσις Ἑλληνικὴ σκοτεινῆ, ἢ ὁποῖα νὰ μὴ πληροῦται ἀπὸ φέγγη καὶ ἀπὸ τὰς πλέον γλυκυτόμους ἐλπίδας. Καὶ τὸ Ἅγιον Πάσχα γίνεται τὰ **Δ υ τ ρ ω τ ι κ ἄ Ἐ λ ε υ θ έ ρ ι α** τῶν ψυχῶν ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ δεσμὰ πάσης διανοητικῆς βαρβαρότητος. Καὶ αἱ ὑψόμενοι πρὸς τὸν Οὐρανόν, εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ «Χριστὸς Ἀνέστη», ἀναστάσιμοι λαμπάδες, δὲν διακηρύττουν μόνον τὴν παρακλήρατον Θεοῦτητα τοῦ Σωτῆρός μας, ἀλλὰ ταυτοχρότως καὶ τὸ βαθύτερον συναίσθημά μας διὰ τὴν ἀθανασία καὶ τῆς ἰδικῆς μας Φυλῆς.

Περὶ Ἐκκλησίας οὐδέν;

Ἦρχισαν ἐμφανιζόμενοι καὶ ἀναπτυσσόμενοι ἀπὸ τὰς ἡγεσίας τῶν ἀνταγωνιζομένων πολιτικῶν κομμάτων αἱ προγραμματικαὶ των ἐπαγγελίαι. Καὶ οὐ-

γον εἰς τὸν ἀείμνηστον ἱεράρχην Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ κ. Χρυσόστομος ἐξέλεξεν ὡς ῥητὸν τοῦ λόγου αὐτοῦ τὸν στίχον: «Ἦκουσα περὶ σοῦ ὅτι πνεῦμα Θεοῦ ἐν σοὶ καὶ γρήγορος καὶ σύνεσις καὶ σοφία περισσὴ εὐρέθη ἐν σοὶ» (Δανιήλ 5,14).

Κύριος ἀναπαύσαι τὸν ἀείμνηστον ἐν σκηναῖς δικαίων!

δεῖς εἶναι δυνατόν νὰ παραγνωρίζη, ὅτι τὰς πλείστας ἐξ αὐτῶν διακρίνει σύνεσις καὶ σαφροσύνη. Διότι μακρὰν τοῦ νὰ ἐπαγγέλλονται λεωφόρους πρὸς ἕνα νέον παράδεισον, ἐμφοροῦνται εἰς πλείστα σημεῖά των ὑπὸ ὄμιον πνεύματος καὶ ἀντιμετωπίζουν ὀρθῶς πολλὰ ἐκ τῶν ζωτικῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Μὲ πραγματικὴν τῆς ὁμοῦ λύπην ἢ «Ἐκκλησία» εἶναι ὑπερφορμένη νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι εἰς οὐδὲν ἀπολύτως ἐκ τῶν προγραμμάτων αὐτῶν ἀναφέρεται τι τὸ θετικὸν καὶ τὸ συγκεκριμένον περὶ τῶν ληφθησομένων μέτρων, διὰ τὴν περιορισμένην, τὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὴν ἀνάδειξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Καὶ ὁμοῦ τοὺς πολιτικούς μας ἄνδρας διακρίνει πηγαία καὶ βαθεῖα εὐσέβεια. Καὶ εἶναι πορὰδοξον ἀληθῶς, ὅτι τὰ πολιτικὰ προγράμματα, τὰ ὁποῖα κατήρτισαν, εἶναι αὐτόχρημα οὐτοπιστικά, ἐφ' ὅσον παραγνωρίζουν ἢ ὑποτιμῶν τὸν θεμελιώδη παράγοντα τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ ἔθνους. Διότι χωρὶς ζωσαν καὶ ἀκμάζουσαν Ἐκκλησίαν οὐδεμία πραγματικὴ Ἐθνικὴ ἀνόρθωσις εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ. Καὶ τὴν βοῶσαν καὶ κραυγάζουσαν αὐτὴν πραγματικότητα οὐδεὶς, νομίζομεν, δικαιούται νὰ τὴν παραγνωρίσῃ.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν Ἐθνοποιὸς μας δύναμις. Αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν πεμπτοσίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τὴν ἐμψυχοῦσαν αὐτὸ ἐντελέχειαν καὶ κινητήριον δύναμιν. Ὅσακις δὲ ἠτόνισεν ἢ καὶ ἐξέλιπεν ἀπὸ τὴν Φυλὴν μας ἢ βαθεῖα θερησκευτικὴ πίστις, ἀνεστάλη καὶ ἡ μεγαλοφυΐα τῆς καὶ περιέπεσον αὐτὴ εἰς κατάπτωσιν καὶ εἰς χάος.

Ἐν παντὶ καὶ πάντοτε.

Συχνάκις παρατηρήσαμεν, ὅτι κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας Λειτουργίας, συγκεντροῦνται ομάδες νέων εἰς τὰ κτίρια ἐνίων ἐκ τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν μας, εἴτε διὰ νὰ ὑποστοῦν ἐξετάσεις ἀκαδημαϊκοῦ χαρακτήρος, εἴτε διὰ νὰ διαγωνισθοῦν πρὸς κατάληψιν θέσεως τινοῦ, εἴτε καὶ διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς ἐκδρομὴν τινα. Εἰς πάσας αὐτὰς περιπτώσεις διακηρύττεται δημοσίᾳ καὶ ἐμπράκτως ἡ καταφρόνησις πρὸς τὸ καθήκον τοῦ Ἐκκλησιασμοῦ καὶ πρὸς τὸν καθιερωμένον θεοσμὸν τῆς Κυριακῆς ἀργίας. Χωρὶς δὲ νὰ θέλωμεν, ἐνθυμούμεθα τὰ συμβαίοντα εἰς τὰ ὀλοκληρωτικὰ Κράτη. Ὅπου διακηρύττεται μὲν μεγαλοστόμως ἢ ἐλευθερία τοῦ θερηκεύεσθαι. Καταβάλλεται ὁμοῦ προσπάθεια ἰδιάζουσα, ὅπως ἀνὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἐορτὴν ἀπασχολῶνται οἱ σπουδασταὶ καὶ οἱ μαθηταί, μετὰ διαφόρους ὑποχρεωτικὰς ἀπασχολήσεις. Τοιοῦτοτρόπως δὲ καθίσταται ἀνέφικτος ὁ Ἐκκλησιασμός των καὶ καταπολεμεῖται ἐμμέσως ἢ θερησκεῖα.

Νομίζομεν, ότι οί αρμόδιοι δέν πρέπει νά παραμένουν άσυγκίνητοι πρό τοιούτων έκδηλώσεων. Αί άνώτατοι Σχολαί και αί Ιθύνουσαι τάξεις δέον νά σέβωνται τούς θεσμούς τής 'Εκκλησίας μας και νά γίνονται έν παντί και πάντοτε έστίαι άκτινοβολίας τοῦ 'Ελληνοχριστιανικοῦ πνεύματος.

'Απίστευτοι έκτροχιασμοί.

Είς έν β. βλίον, έκδοθέν υπό τοῦ «'Οργανισμοῦ 'Εκδόσεως Σχολικῶν Βιβλίων» και προωρισμένον, ἵνα κοσμήσῃ τās σχολικās βιβλιοθήκας, γράφονται μεταξὺ τῶν ἄλλων και τὰ ἐξῆς: «Εἶναι παρατηρημένο, πῶς τὰ παιδιὰ, πὸν γεννιοῦνται ἀπὸ ἐξώγαμον ἔρωτα, εἶναι ὑγιέστερα, ὠραιότερα ἢ ἐξυπνότερα ἀπὸ τὰ παιδιὰ, πὸν γεννιοῦνται χωρὶς ἔρωτα, καθὼς τυχαίνει συχνά στὸν νόμιμο γάμο...».

Και ἄλλαχού έν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ γράφεται: «(Ὁ Σολωμός) σιχαινόταν τίς γυναῖκες, διὰν τίς ἔβλεπε νά μασοῦν, νά ρουφοῦν, νά καταπίνουν και μὲ τὸν συνηθισμένο συνειρμό τῶν ιδεῶν θὰ τίς φανταζόταν ἀποκρουστικότερες στίς διάφορες φυσιολογικές των λειτουργίες... Καὶ ὁ Λεονάρδος Da Vinci ἔλεγε πῶς δέν τοῦ ἄρεσε νά βλέπῃ τὸν ἔρωτα στήν παραφορὰ τῆς μανίας του, γιατί, στήν κτηνώδη ἐνέργεια τῆς ἡδονικῆς προσπάθειας, και τὰ ὠραιότερα κορμιά χάνουν τὴ χάρι τους, παθαίνουν μιὰ τερατώδη μεταμόρφωσι...».

Νομίζομεν ότι τὰ σχόλια περιττεύουν. Οἱ ἀπίστευτοι αὐτοὶ έκτροχιασμοὶ κραυγάζουν ἀπλῶς γοερῶς πῶσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀνάγκη, ἵνα ἡ 'Ελληνικὴ παιδεία γίνῃ ἀντικείμενον σοβαρωτάτης μερίμνης και φροντίδος ἐκ μέρους τοῦ πολιτικοῦ κόσμου και τῆς κυβερνήσεως τῆς χώρας μας.

"Οχι ἄλλαι ἀναβολαί.

Και έν συνεχείᾳ δέον νά τονίσωμεν, ότι ἀποτελεῖ πραγματικὴν ἐντροπὴν διὰ τὸ Κράτος τὸ ἀποκαλυπτόμενον εἰς σχετικὸν ὑπόμνημα τῆς Διδακταλικῆς Ὁμοσπονδίας, ότι πολλὰ σχολεῖα στεγάζονται εἰς προχειροὺς ἀχυροκαλύβας, εἰς νάρθηκας ἐκκλησιῶν, εἰς χώρους κοιμητηρίων και εἰς ἄλλα ἐντελῶς ἀπίθανα και ἀκατάλληλα μέρη.

Και ὅμως τόσα και τόσα ἄλλα ἔργα γίνονται, μὲ τεραστίας ἀληθῶς δαπάνας. Και μόνον, προκειμένου περὶ τῆς ἱκανοποιητικῆς μισθοδοσίας τοῦ ἐφημεριακοῦ μας κλήρου και περὶ τῆς ἰδρύσεως διδακτηρίων, προβάλλεται πάντοτε ἡ ἀδυναμία τοῦ προϋπολογισμοῦ. Και ὅμως δέν ὑπάρχει δαπάνη μεγαλυτέρας και ἐπιτακτικωτέρας σπουδαιότητος διὰ τὸ Ἔθνος ἀπὸ τὴν δαπάνην αὐτήν. Ἡ κρίσις τοῦ Ἔθνους μας εἶναι ἠθική, ἐβροντοφώνησεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπός μας και δέν ἔπαυσεν, οὔτε πρὸς στιγμήν, νά τὸ τονίξῃ.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅμως, ὅτι δέν ἔγινεν εἰς τὸ παρελθόν ότι θὰ πραγματοποιηθῇ τώρα. Αἱ περαιτέρω ἀναβολαί εἶναι πραγματικὸν ἔγκλημα.

Μία τεσσαρακονταετηρίς.

Συνεπληρώθησαν ἤδη τεσσαράκοντα συναπτά ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ὑπὸ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ἐκδιδόμενου περιοδικοῦ «Γρηγόριος Παλαμᾶς». Κατὰ τὴν διαρρεῦσασαν μακρὰν περίοδον τὸ περιοδικὸν διεπραγματεύθη ποικίλα θέματα θεολογικά, ἱστορικά, ἠθικά, ἀπολογητικά, κοινωνικά, πρακτικά και τῆς χριστιανικῆς τέχνης και ἀργαιολογίας ζητήματα. Ἀληθῶς, οἱ τεσσαράκοντα τόμοι τοῦ περιοδικοῦ μὲ τὰς 18.000 περίπου σελίδας του ἀποτελοῦν δλόκληρον βιβλιοθήκην.

Ὁ «Γρηγόριος Παλαμᾶς», κατὰ τὴν διανυθεῖσαν τεσσαρακονταετίαν, συνήνητσε δυσκολίας, ἀλλ' ἐξενίκησε ταύτας, χάρις εἰς τὴν ἠθικὴν και ὑλικὴν ἐνίσχυσιν τόσον τοῦ ἀειμνήστου αὐτοῦ ἰδρυτοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Γενναδίου, ὅσον και τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, ἀραστή προνοία τοῦ ὁποίου συνεχίζεται ἀπροσκόπτως ἀπὸ ἐπιταείας ἢ ἐκδοσις αὐτοῦ.

Ἡ «'Εκκλησία», ἐκφράζουσα τὴν εἰλικρινῆ αὐτῆς χαρὰν διὰ τὴν τεσσαρακονταετηρίδα ταύτην, εὔχεται δλοψύχως, ὅπως τὸ καλὸν τοῦτο περιοδικόν, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ὑπενθυμίζει ἕνα ἐπιφανῆ ἀγωνιστὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, συνεχίσῃ τὴν ὠραίαν αὐτοῦ προσπάθειαν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας, θεολογίας και κοινωνίας.

'Ανάγκη αὐστηροτέρου ἐλέγχου.

Γερμανὸς βουλευτὴς κατήγγειλεν προσφάτως, ότι εἰς τὰς 400 κινηματογραφικὰς ταινίας, αἵτινες προσβλήθησαν ἐντὸς ἔτους εἰς Βαυαρίαν, περιέχονται 310 φόννοι, 140 ληστεῖαι, 405 μοιχεῖαι, 624 ἀπάται και 34 ἐμπρησμοί.

Πιστοῦται τοιοῦτοτρόπως ἐκεῖνο, ὅπερ και ἄλλοτε ἐπεσημάναμεν, ότι δηλ. ὁ κινηματογράφος ἀποτελεῖ ἀτυχῶς «σχολεῖον ἐγκλήματος». Καθ' ὅσον, ὄχι μόνον εἰς τὴν Βαυαρίαν, ἀλλὰ και εἰς πᾶσαν ἄλλην χώραν ἐμφανίζει, κατὰ προτίμησιν, εἰκόνας ἐξυμνοῦσας τὸν ἐκφυλισμὸν και τὸ ἔγκλημα.

Καὶ εἶναι τοῦτο ἐπόμενον, ἐφ' ὅσον αἱ πλεῖστοι τῶν ταινιῶν ἔχουν τὴν προέλευσίν των, ἀπὸ τὸ περιφρημον Χόλλυγουντ, ὅπου ἐπικρατεῖ νοτροπία ἠθικῆς ἀποχαλινώσεως και, ὅπως ἀπεκαλύφθη και προσφάτως ἀπὸ τὸ ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον διέπραξεν ἡ θυγάτηρ μιᾶς λασποκυλιόμενης ἠθοποιῶ, κυριαρχεῖ νοσηρότης ὑποκόσμου. Δι' αὐτὸ δροτότατα ἐχαρακτηρίσθη τὸ Χόλλυγουντ ὡς «τὰ σύγχρονα Σόδομα».

Δυστυχῶς τὸ κακὸν αὐτὸ σχολεῖον ἔχει ἐγκατασταθῆ ἀνέτως και εἰς τὴν πατρίδα μας, κατὰ τρόπον σχεδὸν ἀνεξέλεγκτον. Διότι ἀπλοῦστατα ἐγίνανμεν πάρα πολὺ προοδεντικοί· και δέν θέλομεν νά ἐννοήσωμεν, ότι ἡ Ἐλευθερία δέν εἶναι ἀπλῶς δικαίωμα και ἀξίωσις ἀσυδότη μίμῆσεως τῶν πάντων, ἀλλὰ και βάρος και καθῆκον και συγκέντρωσις πνεύματος και ἐπιλογὴ τοῦ ὁρθοῦ και τοῦ πρέποντος έν παντί.

Τοιοῦτοτρόπως, ὄχι μόνον πολλαὶ ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς ταινίας μιμοῦνται, ὡς πρὸς τὸ περιεχόμε-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Τῇ 1ῃ ἰσταμένου μηνὸς Ἀπριλίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος ἐδέχθη Ἐπιτροπὴν τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐταιρείας.

Ἀθήμερον πρόεστη συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΕΠ.

— Τῇ 2ῃ Ἀπριλίου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀεροπορικῆς Ἐταιρείας Κ.Λ.Μ. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐδέχθη ὡσαύτως τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν Ἁγίων Ἀσωμάτων Θησείου καὶ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἡλιουπόλεως.

— Τῇ 4ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὴν Ἑρανικὴν Ἐπιτροπὴν ἀνεγέρσεως Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Βοσπόρου. Ἐδέχθη ὡσαύτως τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ζωοδόχου Πηγῆς Πειραιῶς.

— Τῇ Κυριακῇ, 6ῃ Ἀπριλίου, ἡ Α. Μακαριότης ἐτέλεσε τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγίων Πάντων Καλλιθέας.

— Τῇ 7ῃ Ἀπριλίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος κ. Ζαφειρίου, τὸν βουλευτὴν κ. Ἀποσκίτην καὶ τὸν ἐν Συρίᾳ Ἑλληνα Πρεσβευτὴν κ. Παππᾶν. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προήδρυσσε συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

— Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος πρόεστη ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Νυμφίου.

— Τὸ ἑσπέρας τῆς 8ης Ἀπριλίου ἡ Α. Μακαριότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγίου Κωνσταντίνου Πειραιῶς.

— Τῇ 10ῃ Ἀπριλίου, Μ. Πέμπτη, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐχοροστάτησε τῇ πρωΐᾳ καὶ τὸ ἑσπέρας ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Μητροπόλεως, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Μαραθῶνος κ. Δαμασκηνοῦ καὶ Κερνίτσης κ. Χρυσοστόμου.

— Τῇ 11ῃ Ἀπριλίου ὁ Μακαριώτατος πρόεστη τὸ ἑσπέρας τῆς Ἀκολουθίας καὶ τῆς περιφορᾶς τοῦ Ἐπιταφίου ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Μητροπόλεως, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Θαυ

ρον, τὰς ἐκεῖθεν προερχόμενας, ἀλλὰ καὶ διαστρέφουν ἐνίοτε τὴν πραγματικότητα. Πολλὰ δὲ ἀπὸ τὰ θεωρούμενα καὶ διαφημιζόμενα ὡς «κατάλληλα» ξένα ἔργα ἀποπνέουν συχνάκις βαρεῖαν ἀπόνοιαν.

Ἐπὶ πλέον, σημειοῦμεν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν, ὅτι αἱ προηγουμένη ὄλων τῶν περιπτέρων εἶναι κατὰ μιστοὺ ἀπὸ τὰς φωτογραφίας τῶν διαφόρων ἀστέρων καὶ τοῦ ἀφροῦ τῆς λεγομένης ἐβδόμης τέχνης καὶ μάλιστα εἰς σκηναὶς ἡμιστά σεμνάς. Περιγράφονται δὲ καὶ διαφημίζονται πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως εἰς τὸν καθημερινὸν μας τύπον οἱ ἀλλεπάλληλοι καὶ ἀστραπιαῖοι γάμοι τῶν, ὡς καὶ τὰ διαζυγία τῶν.

Νομίζομεν ὅμως, ὅτι καιρὸς εἶναι πλέον νὰ παύσῃ τροφοδοτούμεν καὶ ἐντυπωσιαζομένη ἡ νεολαία μας ἀπὸ τὰς ἀπαραδέκτους αὐτὰς περιγραφάς. Νὰ ἐξευρεθῇ δὲ τρόπος, ὅπως ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐλέγχονται οὐσιαστικώτερον αἱ προβαλλόμεναι ταινίαι, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρακωλυθῇ ἡ δημοσίευσίς ὡς καὶ ἡ πώλησις φωτογραφιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι προφανῶς ἄσεμνοι καὶ ξένα πρὸς τὰς ἀδότησας καὶ ἀρχοντικὰς περὶ αἰδοῦς καὶ εὐπρεπείας πατροπαραδότους ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς μας οἰκογενείας.

Ἄς εὐχηθῶμεν.

Πάντοτε ἐντὸς τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων, κατὰ τὰς μεγάλας χριστιανικὰς εορτάς, αἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ θεωροῦν ὡς ὑποχρέωσιν αὐτῶν νὰ ἀποκτήσουν ἐπίκαιρον εορταστικὴν μορφήν καὶ χρῶμα. Πρὸς τοῦτο χρησιμοποιοῦν εἴτε ἐπικαιροὺς εἰκόνας καὶ φωτογραφίας, εἴτε στοχασμοὺς διὰ τὸ νόημα τῶν εορτῶν, εἴτε ἐπίκαιρον λογοτεχνικὴν ὕλην.

Παρὰ ταῦτα, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐπικαίρου αὐτῆς ὕλης δὲν εἶχε μέχρι τοῦδε μεγάλην σχέσιν

πρὸς τὸ γνήσιον λυτρωτικὸν καὶ σωτηριολογικὸν περιεχόμενον τῶν μεγάλων εορτῶν, ὡς τοῦτο διδάσκειται καὶ κηρύττεται ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν ὕλην ταύτην ὑπῆρχε μόνον ἐξωτερικὸς εορταστικὸς διάκοσμος λαογραφικοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, χαρακτηριστοῦ, ἀνευ οὐσιαστικοῦ ἐμποτισμοῦ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ νοήματος τῶν μεγάλων εορτῶν, αἷτινες, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὀδηγοῦν τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν θέωσιν.

Δι' αὐτὸ ἀποτελεῖ παρήγορον καὶ λίαν εὐχάριστον διαπίστασιν τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὴν παρελθούσαν Μεγάλην Ἑβδομάδα καὶ κατὰ τὸ Πάσχα πολλὰ ἐκ τῶν μεγάλων ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων ἐδημοσίευσαν ἄρθρα καὶ σημειώματα, ἀποβλέποντα εἰς τὴν ἔξαρσιν τοῦ βαθυτέρου νοήματος τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εορταζομένων γεγονότων. Οἱ ἐκλεκτοὶ συνεργάται τῶν ἐφημερίδων τούτων δὲν ἐξήραν μόνον τὰς αἰτιολογίας προσπαθείας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου διὰ τὴν περαιτέρω ἀναζωπύρωσιν καὶ καλλιέργειαν τοῦ λειτουργικοῦ πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς πυκνοτέρας καὶ οὐσιαστικώτερας συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, ἀλλὰ διετύπωσαν καὶ ὄρασιότατους οἰκοδομητικοὺς στοχασμοὺς διὰ τὴν βαθυτέραν σημασίαν τῶν εορταζομένων γεγονότων. Τοιοῦτοτρόπως παρέσχον ἀρίστην πνευματικὴν τροφήν εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῶν.

Ἀληθῶς! Πόσον διαφορετικὸν θὰ ἦτο τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ μας, ἐὰν ὁ καθημερινὸς τύπος ἀνελάμβανεν ἐκστρατείας πρὸς πνευματικὴν τόνωσιν καὶ ἐπιστροφήν αὐτοῦ εἰς τὰς ζωηφόρους πηγὰς καὶ δίψας τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ! Ἄς εὐχηθῶμεν, ὥστε ἡ γενομένη καλὴ ἀρχὴ νὰ ὀδηγήσῃ ταχέως εἰς τὴν πλήρη πραγματοποίησιν τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ.

μακοῦ κ. Χρυσοστόμου καὶ Κερνίτσης κ. Χρυσοστόμου.
— Τὸ ἑσπέρας τῆς 12ης Ἀπριλίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προέστη τῆς Ἀκολουθίας τῆς Ἀναστάσεως ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῶ, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Μαραθῶνος κ. Δαμασκηνοῦ καὶ Κερνίτσης κ. Χρυσοστόμου. Κατ' αὐτὴν παρέστησαν αἱ Α.Α.Μ.Μ. οἱ Βασιλεῖς μετὰ τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου καὶ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τὸ Διπλωματικὸν Σῶμα καὶ λοιποὶ ἐπίσημοι.

— Τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, 13ῃ Ἀπριλίου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐτέλεσε τὴν Ἀκολουθίαν τῆς Ἀγάπης ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ τῆς Μητροπόλεως, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν θεοφ. Ἐπισκόπων Μαραθῶνος κ. Δαμασκηνοῦ καὶ Κερνίτσης κ. Χρυσοστόμου. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος μετέβη εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μέγαρον, ἔνθα ἐδέχθη τὰς εὐχὰς τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ Λαοῦ.

— Τῇ Δευτέρᾳ τοῦ Πάσχα, 14ῃ Ἀπριλίου, ἡ Α. Μακαριότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ εἰς πανηγυρικὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ προστάτου τῆς Δημητσάνης Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' καὶ ὠμίλησε καταλλήλως. Ἀκολούθως ἐδεξιώθη ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Μεγάλῳ τοῦς ἑορτάζοντας Δημητσοῦντας.

Ἱ. Μητρόπολις Μυτιλήνης

Τὴν 25ην Μαρτίου καὶ ὥραν 7 καὶ 12' ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ἐν τῷ Βοστανεῶ Νοσοκομείῳ, ὅπου ἀπὸ τριημέρου ἔνοσηλεύετο, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης Ἰακώβος. Ὁ θάνατός του ἐπῆλθε συνετετακτικῶς καρδιακῆς προσβολῆς. Ὁ μεταστάς Ἱεράρχης μίαν ὥραν πρὸ τοῦ θανάτου του παρηκολούθησε τὴν Ἱ. ἀκολουθίαν τοῦ Εὐχελαίου, τελεσθέντος κατὰ τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν του καὶ εἶτα μετέλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἰακώβου, ὁ ὁποῖος εὐρίσκειτο ἀπὸ τῶν πρωϊνῶν ὥρῶν παρὰ τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην τοῦ ἀσθενούντος Ἱεράρχου. Τὸ ἀγγελμα τὸ θανάτου μεταδοθὲν ὁμῶς εἰς τὴν πόλιν διὰ πενήμιον κωδωνοκρουσιῶν προὐκάλεσε βαθεῖαν συγκίνησιν εἰς πάντας, πλήθη δὲ λαοῦ κατέκλυσαν ἀμέσως τὸν πρὸ τοῦ Βοστανεῶ Νοσοκομείου χῶρον, ἵνα προσκυνήσωσι τὸ σεπτὸν σκήνος, τὸ ὁποῖον μετὰ τὸν κατάλληλον εὐπρεπισμὸν ἐναπετέθη ἐντός φερέτρου καὶ μετεφέρθη εἰς τὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου τοῦ Βοστανεῶ Νοσοκομείου, ὅπου καὶ παρέμεινε μέχρι τῆς ἐπομένης, ὅτε ἐν ἐπιβλητικῇ πομπῇ, τῇ συμμετοχῇ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τῶν Ἀρχῶν, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μηθύμνης κ. Κωνσταντίνου, μετεφέρθη ἐν μέσῳ συγκινητικῶν ἐκδηλώσεων εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν ὅπου ἐξετέθη εἰς κοινὸν προσκύνημα διαρκέσαν ἐπὶ τριήμερον. Ἀπειρα πλήθη λαοῦ ἐκ τε τῆς πόλεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς Νήσου παρήλασαν μετὰ συντριβῆς ψυχῆς πρὸ τοῦ φερέτρου κατὰ τὸ τριήμερον προσκύνημα, διὰ νὰ ἀσπασθῶσι τὴν δεξιάν τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρχου. Οἱ κώδωνες ἔκρουον πενήμιως. Οἱ Ἱερεῖς ἀνεγίνωσκον ἐκ περιτροπῆς τὸ Ψαλτήριον. Κατὰ τὰς δύο τελευταίας ἡμέρας ἐτελέσθη ἡ θεία λειτουργία τῶν Προηγιασμένων ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Χίου καὶ Μηθύμνης.

Τὴν Παρασκευῇ 28ην Μαρτίου καὶ ὥραν 11ην ἐν μέσῳ βαθεῖας συγκινήσεως ἐψάλη ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου κ. Παντελεήμονος, παρουσίᾳ ὄλων τῶν Ἀρχῶν καὶ χιλιάδων λαοῦ, οἵτινες εἶχον κατακλύσει τὸν Ναὸν, τὸν περίβολον καὶ τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς. Τοῦς ἐξοδίους ὕμνος ἔψαλε κατανοκτικώτατα Βυζαντινῆ χορωδία ἐξ ὄλων τῶν Ἱεροψαλτῶν τῆς πόλεως. Ὁμίλησαν καταλλήλως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἰακώβος ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἱ. Συνόδου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χίου κ. Παντελεήμων,

ὁ Ἱεροκῆρυξ κ. Γεώργιος Σωτηρίου, ὁ Νομάρχης Λέσβου κ. Σταματιάδης, ὁ Δήμαρχος Μυτιλήνης κ. Ἀποστόλου καὶ ὁ κ. Τζανετῆς ἐκ μέρους τῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων. Μετὰ ταῦτα ἐσηματίσθη μεγαλοπρεπῆς πομπὴ τῇ συμμετοχῇ τῶν μαθητῶν τῶν Σχολείων, τῶν Προσκόπων, τῶν ὁδηγῶν, τῶν ἀδελφῶν τοῦ Βοστανεῶ Νοσοκομείου, τῶν ἐξαπτεροῦγων, τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, ἡ ἡς διελθοῦσα ἐκ τῆς μεγάλης λεωφόρου τῆς προκουμαίας κατέληξεν εἰς τὸ Βοστανεῶ Νοσοκομεῖον παρὰ τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, ὅπου ἐγένετο ἡ ταφὴ. Τῆς ἐπικηδειοῦ πομπῆς προηγούντο τμήματα Στρατοῦ πεζικοῦ καὶ Ναυτικοῦ ὡς καὶ αἱ δύο φιλαρμονικαί, τοῦ Δήμου καὶ τοῦ Ὀρφανοτροφείου, αἱ ὁποῖαι ἐπαϊάνθη ἐναλλάξ ἐκ πένθημα ἐμβατήρια. Τὸ φέρετρον, τὸ ὁποῖον εἶχε τοποθετηθῆ ἐπὶ νεκροφόρου ὀχήματος, ἠκολούθηον οἱ πενθοῦντες, αἱ Ἀρχαὶ καὶ ἄπειρα πλήθη λαοῦ, τὰ ὅποια κατὰ τοὺς μετριοτέρους ὑπολογισμοὺς ὑπερέβαινον τὰς 40.000. Αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ λαοῦ κατὰ τὴν ἐπικηδειοῦ πομπὴν ὑπέβησαν εἰς ἄκρον συγκινητικὰ καὶ εὐρίσκον τὴν διέξοδον εἰς πραγματικὸν ἔργον. Ἐπὶ τοῦ τάφου κατετέθησαν 270 στέφανοι, ἐξεδόθησαν δὲ περὶ τὰ 150 ψηφίσματα, δι' ὧν ἐξεδηλώθη ἡ εὐγνωμοσύνη ἀπὸ μέρους ὄλων τῶν Σωματείων, τῶν Ὀργανώσεων καὶ τῶν Συλλόγων πρὸς τὸν ἐκλιπόντα Ἱεράρχην, τὸν ὁποῖον ἐπεκάλουν «Μέγαν εὐεργέτην τῆς Νήσου» «Ἰδρυτὴν τοῦ νεολεσβιακοῦ πολιτισμοῦ» «Ἐμπνευστὴν καὶ δημιουργὸν τῶν νέων Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων τῆς Νήσου». Ὁλόκληρος ὁ Λεσβιακὸς Τύπος εἰς μακρὰ ἄρθρα ἐξήγησε τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ τεράστιον κοινωνικὸν ἔργον τοῦ ἐκλιπόντος Μητροπολίτου.

Ὁ ἀείμνηστος Ἱεράρχης μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου συνεχώρησεν ὄλους ὅσοι τὸν ἐπύκρναν, τὸ αὐτὸ δὲ ἔπρξεν καὶ διὰ τῆς διαθήκης του, συνταχθεῖσης τὴν 25ην Ἀπριλίου 1957.

Ἱ. Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

Τῇ 17-20 Μαρτίου ἐ.ε. συνεκλήθη τὸ πρῶτον Ἱερατικὸν συνέδριον τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Μημητικῶς, εἰς τε τὴν ἔδραν Μητροπόλεως Παραμυθίας καὶ εἰς τὴν πόλιν Φιλιατῶν. Τὸ συνέδριον ἤρχισεν ἐν τῷ ναῶ τοῦ νεκροταφείου τῆς πόλεως Παραμυθίας κατόπιν προσευχῆς καὶ δεήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, παρευρεθέντων 60 περίπου ἐφημερίων τῶν περιφερειῶν Παραμυθίας, Σουλίου καὶ Πάργης. Ἐν ἀρχῇ ὁ Σεβασμιώτατος ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συγκλήσει τοῦ πρώτου Ἱερατικοῦ συνεδρίου, ἀναπτύξας συνάμα τὴν σημασίαν καὶ ὠφελιμότητα τοῦτου. Μετὰ ταῦτα ἤρξατο ἡ ἀνάπτυξις ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου τῶν ὁρισθέντων θεμάτων ἤτοι α) περὶ Ἐκκλησίας β) τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἱεροῦ κλήρου γ) τοῦ ἱερέως ἐν τῇ Θείᾳ Λατρείᾳ καὶ τοῖς μυστηρίοις δ) ἐν τῷ Θείῳ κηρύγματι καὶ τῇ ἱερατικῇ κατηχήσει, εἰσηγήσεως γενομένης ἐπ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Πανοσιολογικῶτος Ἀρχιμ. Χρυσάνθου Κανελλοπούλου, Ἱεροκῆρυξος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ε) τοῦ ἱερέως ὡς ἐξομολόγου στ) ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ καὶ τέλος ἐν τῇ διοικήσει. Τὰς ὡς ἀνω διδασκαλίας ἠκροάσθησαν μέχρι μεσημβρίας ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ναῶ. Κατόπιν ἐπηκολούθησε παράθεσις γεύματος, ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Οἰκοτροφείῳ, ἔνθα ἀντηλλάγησαν προσφωνήσεις καὶ ἐπηκολούθησε ψαλμωδία. Ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ τοῦ ἱδρυματος τοῦτου συνεχίσθησαν αἱ διδασκαλαὶ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων, τὴν δὲ ἐπομένην ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου ὁδηγαὶ καὶ συστάσεις περὶ τοῦ τρόπου τῆς τελέσεως τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱ. Ἐξομολογήσεως, καταρτισθείσης καταστάσεως πνευματικῶν πρὸς ἀμείνον ἕναρξιν τοῦ ἔργου τοῦτου ἐν τοῖς χωρίοις δι' ἐξομολόγησιν τῶν πιστῶν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Μ. Τεσσαροκοστῆς. Παρὰ πάντων

έξεφράσθη ή διάχυτος έπιθυμία, όπως συγκροτηθή έν ευθέτω χρόνω ειδικόν Πνευματικόν Φροντιστήριον πρὸς καταρτισμόν 'Εξομολόγων'. 'Ωσαύτως ή ένδόμυχος τῶν Ιερέων χαρά επί τῇ συγκλήσει τοῦ άνωτέρω Ιερατικού συνεδρίου.

Τά αὐτά έπανελήφθησαν έν τῇ πόλει Φιλιατῶν, ένθα συνήλθον οί υπόλοιποι έφημέριοι τῆς Μητροπόλεως, περί τούς έξήκοντα, εἰς τόν Ιερόν αὐτῆς ναόν. Τῇ μεσημβρία παρετέθη γεῦμα ὑπό τοῦ Σεβτισμιωτάτου Μητροπολίτου έν τῷ Κρατικῷ 'Ορφανοτροφείῳ. Μέχρι βαθείας νυκτός οί έφημέριοι παρηκολούθησαν τήν διδασκαλίαν τῶν θεμάτων, έπιδειξαντες μέγιστον ένδιαφέρον καί Ιερὸν ζήλον εἰς τὸ έργον τῆς 'Εξομολογήσεως, καταρτιζέντος εὐθὺς τοῦ σχετικοῦ πίννακος τῶν 'Εξομολόγων, οἵτινες θά περιοδεύσωσι κατά τὰς ήμέρας ταύτας τὰ όρεινά Ιδία χωρία τῆς περιφέρειας ταύτης.

'Αξίον σημειώσεως εἶναι, ὅτι προσήλθον πάντες οί Ιερεῖς παρά τὰς δυσμενεῖς καιρικές συνθήκας καί τήν έλλειπὴν μέσων συγκοινωνίας, μάλιστα οί εἰς λίαν άπομακρυσμένα μέρη τῆς παρεμβορίου περιοχῆς ὑπηρετοῦντες, τινές τῶν ὁποίων γράσαντες έν τῇ διακοίνῃ τῆς 'Εκκλησίας, τὸ πρῶτον ήξιοῦντο κατόπιν πολλῶν έτῶν τοιαύτης πνευματικῆς άνασυγκροτήσεως τοῦ έφημεριακοῦ κλήρου. 'Ομοθυμῶς ὑπεβλήθη ή παράκλησις περί τακτικῆς συγκλήσεως τῶν Ιερών συνεδρίων. 'Αμα τῷ πέρατι τῶν εργασιῶν τοῦ Ιερατικοῦ συνεδρίου ὑπεβλήθησαν τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Πιρχμυθίτις κ. Τίτῳ αἱ εὐγνώμονες εὐχαριστίαι τῶν αἰδ. πατέρων δ.ά τε τῆν ὕπ' αὐτοῦ συγκλησιν τούτου, ὡς καί διὰ τὸ άκαταπόνητον τῆς διαθέσεως αὐτοῦ, εἰσηγηθέντος καί αναπτύξαντος αὐτοῖς έπωφελῶς περισπούδαστα θέματα τῆς Ιερατικῆς αὐτῶν άποστολῆς, έκδηλώσαντος ποικιλοτρόπως τὸ πατρικὸν αὐτοῦ διαφέρον καί άγάπην πρὸς τὸν έφημεριακόν κλήρον τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ.

'Εν τέλει ὑπεβλήθησαν τηλεγραφικῶς τὰ σεβάσματα καί ή άφοσίωσις τοῦ έφημεριακοῦ κλήρου τῆς άκριτικῆς ταύτης Μητροπόλεως εἰς τε τόν Οἰκουμηνικόν Πατριάρχην κ. 'Αθηνάγοραν καί τήν 'Ιερὴν Σύνοδον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ὡς καί εἰς τούς Εὐσεβεστάτους ήμῶν Βασιλεῖς. 'Ελήφθησαν έν τῷ μεταξύ άπαντήσεις τοῦ τε Παναγιωτάτου, παρέχοντος τήν Πατριαρχικὴν Αὐτοῦ εὐλογίαν καί τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, εὐχρηθέντος καλήν έπιτυχίαν εἰς αὐτό.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

'Επ' εὐκαιρία τῆς 80ῆς έπετειοῦ τῶν γενεθλίων τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. 'Αλεξίου, ὃ έκδοτικὸς οἶκος τοῦ Ρωσικοῦ Πατριαρχείου εξέδωκεν ειδικόν τόμον, τρίτον κατ' ασειράν, περιέχοντα τούς λόγους, τὰς ὁμιλίας, τὰς έγκυκλίους έπιστολάς καί τὰ μηνύματα τοῦ Πατριάρχου, ἀπὸ τοῦ 'Ιουνίου 1954 μέχρι τοῦ 'Οκτωβρίου 1957.

— Τὸν 'Ιούλιον τοῦ παρελθόντος έτους ἀπεβίωσαν εἰς τήν Γαλλίαν, κατόπιν μακρὰς καί έπωδύνου άσθενείας, ή φλογερὰ κήρυξ τοῦ οἰκουμηνικοῦ χαρακτῆρος τῆς 'Ορθοδοξίας Μίρρα 'Ιβανόβνα Λὼτ-Μπορντίνα, κόρη τοῦ γνωστοῦ Ρώσου βοτανολόγου καί άκαδημαϊκοῦ Μποροντίν. Αὕτη με τὰς σπουδαίας τῆς θεολογικῆς πραγματείας προέκάλεσε τὸ ένδιαφέρον τῶν Καθολικῶν κύκλων τῆς Γαλλίας, διὰ τούς πνευματικούς θησαυροὺς τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, άναδειχθεῖσα εἰς έκ τῶν καλύτερων καί εὐγλωττοτέρων άπολογητῶν τῆς 'Ορθοδοξίας. 'Αξιοπρόσεκτοι εἶναι αἱ έξῆς μελέταις τῆς: 'Η περί θεώσεως διδασκαλία τῆς 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας, Εἰσαγωγή εἰς τὸν μυστικισμόν τῶν Μυστηρίων τῆς χριστιανικῆς 'Ανατολῆς, 'Η περί χάριτος καί έλευθερίας διδασκαλία τῆς 'Ελληνικῆς 'Ανατολῆς, ὃ Νικόλαος Καβάσιλας κλπ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τὴν 28ην Μαρτίου έ.έ. ὃ Μακαριώτατος Πατριάρχης Σερβίας κ. Βικέντιος, άφίκετο εἰς Σκόπια, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ έπισκόπου Νύσσης κ. 'Ιωάννου, τοῦ έπισκόπου Μπραντισέβου κ. Χρυσοστόμου καί τοῦ βοηθοῦ έπισκόπου κ. Δοσιθέου. Σκοπὸς τοῦ ταξιδίου αὐτοῦ εἶναι, ὡς γράφει ὃ Γιουγκοσλαβικὸς τύπος, ή περιοδεία ἀνά τὰς έπισκοπὰς τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας, τὰς ὁποίας διευθύνει ὃ Πατριάρχης Σερβίας. Κατὰ τήν παραμονήν του εἰς τὰ Σκόπια ὃ Πατριάρχης Σερβίας κ. Βικέντιος θά έλθῃ εἰς έπαφήν με τούς ὑπευθύνους πολιτικούς άνδρας τῆς πρωτεύουσας τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας. 'Υπάρχουν βάσιμοι ένδείξεις, ὅτι κατὰ τὰς συνομιλίας αὐτὰς θά γίνῃ λόγος καί περί πληρώσεως τῶν χηρευοῦσῶν έπαρχιῶν τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας δι' έκλογῆς γηγενῶν έπισκόπων.

— Καθ' ὃ γράφει τὸ έπίσημον ὄργανον τοῦ Συλλόγου τῶν 'Ορθοδόξων Ιερέων Γιουγκοσλαβίας «Βέσνικ», ή τῆν 19ην καί 20ην Φεβρουαρίου έ.έ. συγκληθεῖσα 'Ολομέλεια τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ ὡς άνω Συλλόγου έλαβε διαφόρους αποφάσεις, τῶν ὁποίων αἱ σημαντικώτεραι εἶναι αἱ έξῆς:

1. Τὸ Κεντρικόν Συμβούλιον θεωρεῖ, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς τροποποιήσεως τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Σερβικῆς 'Εκκλησίας πρέπει νά μελετᾶται καί εἰς τὸ έξῆς ὡς έν τῶν σπουδαίων ζητημάτων έν τῇ ζωῇ τῆς 'Εκκλησίας, λαμβανομένων ὕπ' ὄψιν τῶν θεμελιωδῶν άρχῶν καί τῆς παραδόσεως, ήτοι τῆς καθολικότητος, τῆς έκλογιμότητος, καί τῆς εκκλησιαστικῆς εὐθύνῆς.

2. Τὸ Κεντρικόν Συμβούλιον, χαιρετίζον καί αὐτὴν τὴν φορὴν τὴν έπιτευχθεῖσαν πλήρη ένότητα τῆς Σερβικῆς 'Εκκλησίας, διὰ τῆς άποκαταστάσεως κανονικῶν σχέσεων καί ένιαίας ὀργανώσεως έν τῇ Σερβικῇ Μακεδονίᾳ, ποιεῖται εκκλησιν καί παρακαλεῖ τούς έπί τοῦ ζητήματος αὐτοῦ άρμοδίους, ὅπως εἰλικρινῶς καί με τήν καλύτεραν προάρεσιν, έπιδιώξουν ὀριστικὴν καί ὀρθήν λύσιν τοῦ εκκλησιαστικοῦ ζητήματος τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας, έχοντες ὕπ' ὄψιν τὰ γενικά συμφέροντα τῆς 'Εκκλησίας, τούς εθνικούς πόθους καί τὰς άνάγκας τῶν πιστῶν καί τοῦ κλήρου τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας.

3. Τὸ Κεντρικόν Συμβούλιον συνιστᾷ εἰς τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου, ὅπως βοηθήσουν εἰς τήν κατάρτισιν τῶν θεολογικῶν στελεχῶν, ὡστε νά δύνανται εἰς τήν νέαν κοινωνικὴν πραγματικότητα νά έπιτελοῦν τὰ ποιμαντορικά τῶν καθήκοντα ὅσον τὸ δυνατόν έπιτυχέστερον, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς 'Εκκλησίας καί τῆς Πολιτείας.

— Τὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ έπισήμου ὀργάνου τοῦ Συλλόγου τῶν 'Ορθοδόξων Ιερέων Γιουγκοσλαβίας δημοσιεύει τὰ ὀνόματα τῶν Σέρβων 'Ορθοδόξων 'Αρχιερέων καί Ιερέων, οἱ ὁποιοὶ έφονεύθησαν τὸ 1941, κατόπιν διαταγῶν τοῦ καθολικοῦ ὕπουργου τῶν 'Εσωτερικῶν τοῦ λεγομένου 'Ανεξαρτήτου Κρατικοῦ Κράτους κ. Α. 'Αρτούκοβιτς, τοῦ ὁποίου τήν εκδοσιν, ὡς εκκληματίου πολέμου, έζήτησεν ἀπὸ τὰς Η.Π.Α. ή Γιουγκοσλαβικὴ Κυβέρνησις. Κατὰ τὸν δημοσιευόμενον κατάλογον, θύματα τῆς θηριωδίας τοῦ 'Αρτούκοβιτς ὑπῆρξαν τρεῖς 'Αρχιερεῖς καί 160 Ιερεῖς.

— Τὸ κατ' αὐτὰς κυκλοφορῆσαν πρόγραμμα τοῦ Κ.Κ. Γιουγκοσλαβίας ποιεῖται λόγον καί περί τῆς στάσεως τοῦ Κόμματος επί τοῦ ζητήματος «τῶν θρησκευτικῶν καί άλλων μεταφυσικῶν πλανῶν καί προκαταλήψεων», ὑπογραμμίζον συνάμα, ὅτι οἱ κομμουνιστὰι σέβονται τὸ δικαίωμα τῶν Γιουγκοσλαβῶν πολιτῶν νά ανήκουν ή νά μὴ ανήκουν εἰς μίαν τῶν ὀπὸ τοῦ Συντάγματος άνεγνωρισμένων θρησκευτικῶν ὁμοιογῶν καί νά τελοῦν έλευθέρως τὰ τῆς λατρείας τῶν, άνευ οὐδεμιᾶς συνεπέας, ὅσον άφορᾷ τὰ πολιτικά τῶν δικαιώματα. Οἱ κομμουνιστὰι θά αντιμετώπισουν άποφασιστικῶς, λέγει τὸ πρόγραμμα, πάσαν

ἀπόπειραν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν θρησκευτικῶν αἰσθημάτων διὰ πολιτικούς σκοπούς ἢ τὴν μετατροπὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἐστὶν ἀντισοσιαλιστικῶν δυνάμεων.

— Πρὸ τινων ἡμερῶν ἐκυκλοφόρησε τὸ β' τεύχος τοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου «Bogoslovlje», τοῦ ὁποῦ τοῦ περιεχόμενον θὰ δοθῆ εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας». Κατ' αὐτὰς ἐκυκλοφόρησε καὶ τὸ α' τεύχος τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου τῶν Ὁρθόδοξων Ἱερῶν Γιουγκοσλαβίας «Ὁρθόδοξος Σκέψις».

— Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας κατήρτισε καὶ ἐδημοσίευσεν τὸν Κανονισμόν περὶ ἐκλογῆς, διορισμοῦ, διαβαθμίσεως καὶ προαγωγῆς τοῦ διδακτικοῦ καὶ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου, ἡ ὁποία, ἀφ' ὅτου πρὸ τινων ἐτῶν ἀπεσπάσθη τοῦ Πανεπιστημίου Βελιγραδίου, λειτουργεῖ ὡς Ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἡ Α. Ἀγιότης Πάπας Πίος ΙΒ' ἐδέχθη εἰς προσωπικὴν ἀκρόασιν τὸν Ἐξάρχον τῶν «Ἑλληνορθόμων» Καθολικῶν Ἑλλάδος καὶ ἐφωτογραφήθη μετ' αὐτοῦ.

— Ὁ Πάπας ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν 10.000 ἄτομα, προερχόμενα ἐκ διαφόρων κρατῶν τοῦ κόσμου.

— Συνεπληρώθησαν 102 ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ γνωστοῦ «Λεξικοῦ διὰ τὴν Θεολογίαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν» (Lexikon für Theologie und Kirche).

— Ὁ Πάπας Πίος ΙΒ' ἐδέχθη εἰς τὸ Βατικαῖον τοὺς 600 περίπου ἀντιπροσώπους διαφόρων ἐθνῶν, οἱ ὁποῖοι παρεκάθησαν εἰς τὸ συνέληθον προσφάτως ἐν Ῥώμῃ συνέδριον τῆς Διεθνούς Ὁμοσπονδίας Ἐφηρμοσμένης Ψυχολογίας καὶ ἀπηύθυνε πρὸς αὐτοὺς ἐκτενὴ λόγον, εἰς ὃν μετὰ ἄλλων εἶπεν, ὅτι οἱ ψυχολόγοι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώκουν νὰ εἰσδύσων εἰς τὰ μύχια τῆς προσωπικότητος ἐνὸς ἀνθρώπου ἀνευ τῆς συγκαταθέσεώς του. Ὡσαύτως οὗτος ἐστιγματίσεν ἐντόνως τὰς μεθόδους, τὰς ὁποίας μετέρχονται ὀρισμένα ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα χάριν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν σκοπῶν τῶν, ἐκμηδενίζοντα πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα τῶν αἰχμαλώτων, με διαφόρους μεθόδους ψυχολογικῆς βίας, ὡς ἡ περίφημος «πλύσις τοῦ ἐγκεφάλου» ἢ οἱ διάφοροι «ὄρροι τῆς ἀληθείας».

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἀντιπρόσωποι τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας, ἐν οἷς οἱ ἐπίσκοποι Otto Dibelius, Hans Lilje καὶ Volkmar Hertrich, συνητήθησαν περὶ τὰ τέλη Μαρτίου μετὰ τοῦ καγκελλαρίου Konrad Adenauer καὶ συνεζήτησαν μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῶν ἀτομικῶν δοκιμῶν.

— Τὸ Συμβούλιον τῆς Γαλλικῆς Προτεσταντικῆς Συνομοσπονδίας διεμαρτυρήθη προσφάτως ἐναντίον τῶν βαναυσοτήτων, αἵτινες γίνονται ἐν Ἀλγερῶν.

— Κατ' αὐτὰς μελετᾶται ἡ δυνατότης τῆς ἰδρύσεως διεθνούς Προτεσταντικοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ ἐν Ἑλβετίᾳ.

— Τὸν παρελθόντα μῆνα ἐγένετο ἐν ταῖς προτεσταντικαῖς Ἐκκλησίαις τῆς Γερμανίας μία ἐκστρατεία πρὸς προσέλκυσιν νέων καὶ νεανίδων εἰς τὰ ἔργα τῆς χριστιανικῆς διακονίας.

— Συμφάνως πρὸς πρόσφατον στατιστικὴν, δημοσιευομένην ἐν τῷ περιοδικῷ «Das diakonische Werk», κατὰ τὸ ἔτος 1957 ἐργάσθησαν εἰς τὸ ἔργον τῆς «Ἐσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς» (Innere Mission) τῆς ἐν Δυτικῇ Γερμανίᾳ Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας 300 ἱερεῖς, 1100 ἱατροί, 4200 διάκονοι, 38.400 διακόνισσαι καὶ ἀδελφαὶ καὶ 23.000 ἄλλα βοηθητικὰ πρόσωπα.

— Τῇ 21ῃ Ἀπριλίου συμπληροῦνται 150 ἔτη ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς ἐν Γερμανίᾳ Ἐσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς Johann Hinrich Wichern.

— Ὡσαύτως τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον ἐωρτάσθη ἐν Γερμανίᾳ ἡ συμπλήρωσις 150 ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῶν ἡρώων τοῦ ἔργου τῆς διακονίας Wilhelm Löhe καὶ Elise Averdick.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Κατὰ τὰς προσφάτους συνεδρίας τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐχαιρετίσθη «μετ' ἐλπίδων» ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας, ἣτις προτείνει τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Αὐγούστου 1958 ὡς χρόνον συναντήσεως τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Πατριαρχίου Μόσχας καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου. Αἱ ἐλπίδες αὗται ἀπορρέουν ἐκ τῆς ὑποθέσεως, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη «ὡς νὰ σημαίνει, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Μόσχας ἐγκαταλείπει ὅσα εἶπεν εἰς βάρος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου κατὰ τὸ 1948».

Τέλος ἀνεκοινώθη μετ' ἱκανοποιήσεως, ὅτι μετὰ κοινὴν πρόσκλησιν ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἐκτελεστικὴ καὶ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ συνέλθουν ἐν Ῥόδῳ κατὰ τὸ ἔτος 1959. Ἡ μὲν Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ θὰ συνέλθῃ μετὰ 17ης καὶ 19ης Αὐγούστου 1959, ἡ δὲ Κεντρικὴ μετὰ 20ης καὶ 28ης τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐξεφράσθη ἡ εὐχή, ὅπως τὸ ταξίδιον τῆς ἐπιστροφῆς ἐκ Ῥόδου πρὸς Πειραιᾶ λάβῃ προσκυνηματικὸν χαρακτήρα με κυριωτέρους σταθμοὺς τὴν Τήνον, Πάρον καὶ Πάτιμον.

— Ἡ ἐτήσιος συνέλευσις τῆς Ἐκτελεστικῆς καὶ Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1958 θὰ γίνουσι ἐν τῇ νησίδι Nybog - Strand πλησίον τῆς Κοπεγχάγης μετὰ 21ης καὶ 30ης τοῦ προεχοῦς Αὐγούστου.

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

SOURCES CHRÉTIENNES

ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐκδίδεται ἀπὸ τοῦ 1942 ἐν Παρισίοις, καὶ δὴ ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Éditions du Cerf, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐπιτροπείας ἀποτελουμένης ἐκ τριῶν διαπρεπῶν ρωμαιοκαθολικῶν καθηγητῶν, φιλελλήνων καὶ φιλορθόδοξων, τῶν κ.κ. H. de Lubac, Jean Daniélou καὶ Cl. Mondésert, σειρὰ πατερικῶν ἐργῶν, ἑλληνικῶν, λατινικῶν καὶ συριακῶν, ὡς καὶ τινων ἐξωεκκλησιαστικῶν (π.χ. τοῦ γνωστοῦ ἀρετικοῦ Πτολεμαίου, τοῦ Φίλωνος κ. ἄ.) μετὰ εἰσαγωγῶν, παραθέσεως τῶν κειμένων καὶ σχολίων. Τῆς σειρᾶς ταύτης ἐδημοσιεύθη πρὸ τινος ὁ 50ος τόμος ὑπὸ τὸν τίτλον Jean Chrysostome, huit Catechèses baptismales inédites. Πρόκειται περὶ σπουδαίων ἀνεκδότων Κατηχήσεων τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτίζεσθαι καὶ πρὸς τοὺς νεοφωτιστούς», ὡς ἐκδίδει ὁ κ. Ant. Wenger μετ' ἐμπεριστατωμένης εἰσαγωγῆς καὶ παραθέσεως τοῦ κειμένου ἐν τε τῇ πρωτοτύπῳ, κριτικῶς ἀποκεικαθαμένῳ, καὶ ἐν γαλλικῇ μεταφράσει, ὡς καὶ μετὰ παρατηρήσεων, ἐπὶ τῇ θάσει τοῦ ὁπ' ἀριθ. 6 χειρογράφου τῆς ἐν τῷ Ἄθῳ Ἱ. Μονῆς Σταυρονικήτα καὶ τὰς ὁποίας ὁ εὐτυχὴς ἐκδότης, στηριζόμενος ἐπὶ ἐσωτερικῶν λόγων, θεωρεῖ ὡς γνησίας καὶ δὴ ὡς ἀπαγγελθείσας ἐν Ἄντιοχείᾳ. Ἡ δὲ ἀξία τοῦ νέου τούτου ἐρμήματος ἐγκρατεῖται κατ' αὐτὸν ὄχι μόνον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ θέμα τῶν προκειμένων Κατηχήσεων, θέμα ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον σημερον, ὅτι, ὡς παρατηρεῖ οὗτος, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν κυρίως τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, «ἡ Ἐκκλησία ἀναβαπτίζεται εἰς τὰς πηγὰς τῆς παραδόσεως, ἡ δὲ ἀκολουθία τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς χριστιανικῆς μυστικῆς ἐπανευρίσκει τὴν πρωταρχικὴν τῆς σπουδαιότητα καὶ θὰ

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερὰ Σύνοδος

Κενώσεως τῆς θέσεως τοῦ Β' Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ τε κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, πρὸς κατάληψιν τῆς θέσεως ταύτης, ὅπως ἐντὸς εικοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» υποβάλλωσιν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Μαρτίου 1958

† Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων ζητεῖ δύο νέους κληρικούς, πτυχιούχους τῆς Θεολογίας, προκειμένου ἵνα ἀναθέσῃ εἰς αὐτοὺς ἀνάλογον ἐκκλησιαστικὴν διακονίαν καὶ συναριθμῆσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς μέλεσι τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος. Οἱ ἐπιθυμοῦντες, ἵνα διακονήσωσι τῇ Ἀγιοτάτῃ Σιωνίτιδι Ἐκκλησίᾳ, ἀποτανήτωσαν εἰς τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 46 τοῦ Α. Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων νομοθετικῶν διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Θωμᾶ Κυψέλης ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω. Τὸ πρῶτιστον ἔσται τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 4ῃ Ἀπριλίου 1958

† Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν

ἢ το πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἢ ἐν τοῖς σημείοις τούτοις σκέψις τοῦ μεγάλου διδασκάλου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου».

Ἡ ἀγγελία τοῦ βιβλίου τούτου παρέχει καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξάρωμεν καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων τὴν σημασίαν τῆς ὥρας καὶ χρησιμότητος ἐκδόσεως τῶν Sources Chrétiennes, τῶν ὁποίων ἡν παρακολούθησιν συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ γνωρίσωσι τὰ πατερικὰ ἔργα, ἅτινα, παραλλήλως πρὸς τὰς θέσεις Γραφᾶς, ἀποτελοῦσι μονοουχὶ ἀθεντικὰς πηγὰς τῆς Ὁρθοδόξου διδασκαλίας, ὡς φορεῖς τῆς παναρχαίας χριστιανικῆς παραδόσεως, καὶ εἶναι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη περιζήτητα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς προτεστάντας, ὡς ἀποδεικνύουσιν ἢ πρόσφατος προτεστάντικὴ βιβλιογραφία καὶ τὰ σύγχρονα ἡμῖν πατρολογικὰ συνέδρια. Χαρακτηριστικὸν δὲ τοῦ προσανατολισμοῦ καὶ τῆς κατευθύνσεως τῶν σοφῶν γάλλων ἐκδοτῶν τῆς σειρᾶς ταύτης εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἐκ τῶν μέχρι τούδε ἐκδομένων πενήτηντονα τόμων οἱ πλεῖστοι ἀντλοῦσι τὸ περιεχόμενον τῶν ἐκ τῆς ἐλληνικῆς πατρολογίας.

Π. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Συκορράχης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικά πιστοποιητικά πρὸς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων.

Ἐν Κομοτηνῇ, τῇ 18ῃ Μαρτίου 1958

† Ὁ Μαρωνεὶας Τιμόθεος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 536/1945 «Περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου κλπ.», τὸ ἄρθρον 28 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 540/1945 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως», καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 83719 καὶ ἀπὸ 7-10-1946 Ἐγκύκλιον τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τοῦ χωρίου Κομπιτισίου - Κερκύρας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 48 τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, ἵνα ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι Ἐφημέριοι τῆς ἐν λόγῳ Ἑνορίας.

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 20ῃ Μαρτίου 1958

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν Μεθόδιος.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 536/1945 «Περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου κλπ.», τὸ ἄρθρον 28 τοῦ Α. Νόμου 540/1945 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως», καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 83719 καὶ ἀπὸ 7-10-1946 Ἐγκύκλιον τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς ἐνορίας τῶν χωρίων Μαραθιά καὶ Νεοχωρακίου Ἰδρυθείσης διὰ Β. Δ. δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 30 ἐ. ἔ. φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, τεύχος Α', ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 48 τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, ἵνα ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι Ἐφημέριοι τῆς ἐν λόγῳ Ἑνορίας.

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 24ῃ Μαρτίου 1958

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν Μεθόδιος.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 536/1945 «Περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου κλπ.», τὸ ἄρθρον 28 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 540/1945 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως» καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 83719 καὶ ἀπὸ 7.10.1946 Ἐγκύκλιον τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῶν Ἱερῶν Ναῶν Ταξιαρχῶν Δραγοτινῶν καὶ Ἁγίας Μαρίνης Σπαρτεροῦ Κερκύρας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 48 τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, ἵνα ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι Ἐφημέριοι τῆς ἐν λόγῳ Ἑνορίας.

Περαιοτέρως πληροφορίας οἱ ἐνδιαφερόμενοι δύ-

νανται νὰ λάβωσι προσερχόμενοι εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἡ παρούσα κοινοποιηθῆτω μερίμνη τῶν οἰκείων Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων δι' ἀναγνώσεως ἐπ' Ἐκκλησίας καὶ θυροκολλήσεως ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς καὶ δημοσιευθῆτω εἰς τὰ Περιοδικὰ «Ἐκκλησία» καὶ «Ἁγ. Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος».

Ἐν Κερκύρα, τῆ 31ῃ Μαρτίου 1958

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παζῶν Μεθόδιος

Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 47 τοῦ Α. Ν. 2200]40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Παναγίας Δεξιᾶς Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆ 28ῃ Μαρτίου 1958

Ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεῆμων

Ἱερὰ Μητρόπολις Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεσιτιάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46, 47, καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200]40 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων νομοθετικῶν διαταγμάτων, προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ «Ἁγίου Γεωργίου» Λεπτῆς-Ὀρεσιτιάδος, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ δελτίῳ «Ἐκκλησία», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Διδυμοτείχῳ τῆ 26ῃ Μαρτίου 1958

† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὀρίδος Κωνσταντῖνος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Μηθύμνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 47 τοῦ Α. Νόμου 2200]1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν ἐνοριῶν 1) Ἁγίου Γεωργίου Κεραμίου, 2) Ἁγίων Ἀναργύρων Ἀρίσβης, 3) Ἁγίας Κυριακῆς Μηθύμνης καὶ 4) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Χυδῆρων, ὅπως ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νενομισμένων πιστοποιητικῶν καὶ λοιπῶν δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων ἐφημερίων πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καλλονῇ τῆ 3ῃ Ἀπριλίου 1958

† Ὁ Μηθύμνης Κωνσταντῖνος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Εὐστρατίου Γ. Χριστοφοῦ, Ἐπιμελητοῦ Παν. Ἀθηνῶν. Ἀλόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν Ἀγιάσῳ Λέσβου τὴν 23 - 8 - 57 κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ Λεσβίου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Γρηγορίου Χ. Παπαμιχαήλ. Σελ. 6.

Σάββα Χρ. Ἀγουρίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ καύχαις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου

πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς του καὶ μετὰ ταύτην. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ «Γρηγόριος Παλαμάς», Θεσσαλονίκη 1957.

Sabbas Nanakos, Staat und Kirche in der Griechischen Orthodoxie, Sonderdruck aus Ostkirchliche Studien. 6. Band, 1957, Heft 4, S. 268 - 281.

Χρήστου Μ. Ἐνισλείδου, Ἡ Μακρὰ Πέμπτη, Πάσχα τὸ Νομικὸν καὶ Μυστικόν. Ὁ Δεῖπνος—Τὸ Μυστήριον—Ἡ Διαθήκη. Ἐκδόσις «Ἐνορίας» Ἀθήναι 1957. Σελ. 64.

Κ. Κούρκουλα, δ. Θ. Αἱ πρὸς ἐκκλησιαστικὴν ἀναγέννησιν προτάσεις τοῦ Κωνσταντίνου Καλλινίκου. Ἀνάτυπον ἀπὸ τὸ περιοδικὸν «Ἀνάπλασις», Νοέμβριος 1957. Ἀθήναι 1957. Σελ. 16.

Τοῦ αὐτοῦ, Μαξίμου Μαργουνίου «Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασχῆς» (Ἀνέκδοτος ἐπιστολή). Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Βήματος», τεύχος 103. Ἀθήναι 1957. Σελ. 14.

Ἀχιλλέως Καλευσᾶ, Μπροστά στὸ θέαμα τῆς ἐποχῆς. Θεσσαλονίκη 1958. Σελ. 84.

Μέσ' ἀπὸ τίς φλόγες. Παιδικὸ διήγημα. Ἐκδόσις «Ζωῆς τοῦ Παιδιοῦ», Ἀθήναι 1958. Σελ. 127.

Ἀδελφότης Θεολόγων ἢ «Ζωή». Οἱ ἀναμορφωταὶ τῆς Οἰκουμένης. Ἀθήναι 1958, σελ. 272.

ἘΚΚΛΗΣΙΑ.

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐμδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΟΥΝΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Βεργίας ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μήνυμα τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐπὶ τῇ εορτῇ τοῦ Πάσχα.

Ποιμαντικὴ Πασχάλιος Ἐγκύκλιος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Θεοκλήτου πρὸς τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἐόρτια Γράμματα.

Π. Ἱ. Μπρατσιώτου, Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Κωνσταντῖνος ὁ ἐξ Οἰκονόμου ὡς ἐβδομηκοντολόγος.

Σεβ. Μητροπολίτου Ἀξώμης Νικολάου, Ἐκκλησία Αἰθιοπίας καὶ οἱ κανόνες τῆς πρώτης ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Μητροπ. Μεσσηνίας Πολυκάρπου (†), Αἱ παραβολαὶ τῶν ταλάντων καὶ δέκα παρθένων (συνέχεια).

Θεοφίλ. Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ Χρυσοστόμου, Ἡ προσευχὴ (τέλος).

Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδου, Ἀπὸ τὸ ἔαρ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐνιαυτοῦ.

Βασ. Μουστάκη, Τὸ αἷμα ἐν τῇ Ἁγία Γραφῇ. Ἱερέως Ζάνου Γουγουτά, Τὰ λαϊκὰ θεῖα κηρύγματα ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἡ ψυχολογικὴ προπαίδεια τῶν ὁμιλητῶν.

Νεκρολογία.

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισία: Π. Ἱ. Μπρατσιώτου, Sources Chrétiennes.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς Ἱερέων.

Βιβλιογραφία.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΡΟΥΤΣΗΣ

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις, Ἰαοῦ 1.